

การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สารนิพนธ์
ของ
วสัน ปุ่นผล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา
มีนาคม 2542

๗๑๒๖๓

การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ
ของ
วสัน ปันผล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา
มีนาคม 2542

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้วยชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ของโรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองและชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t -test แบบ Dependent Samples ซึ่งก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้วัดความมีวินัยในตนเองของนักเรียนและให้ผู้ปกครองสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน แล้วดำเนินการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง จำนวน 14 ครั้ง ให้แก่นักเรียน เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้วได้วัดความมีวินัยในตนเองของนักเรียนด้วยแบบสอบถามชุดเดิม และให้ผู้ปกครองสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนอีกครั้ง

ผลการวิจัย ปรากฏดังนี้

นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้น หลังจากได้รับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวนา ชวลิตธำรง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวนา ชวลิตธำรง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
(รองศาสตราจารย์อังคณา สายยศ)

วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2542

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยคำแนะนำและช่วยเหลือตลอดจนตรวจแก้ไขอย่างดียิ่ง จาก ผศ. เขาวนา ขวลิขิตธำรง อาจารย์ที่ปรึกษา และ รศ.ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์ รศ.ชูศรี วงศ์รัตนะ รศ. นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการพิจารณาเค้าโครงและกรรมการสอบปากเปล่า ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์ รศ. ชูศรี วงศ์รัตนะ รศ. นิภา ศรีไพโรจน์ ผศ. เขาวนา ขวลิขิตธำรง ผศ. เพชรสุดา เพชรใส และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิน ซึ่งเป็น ผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.เพชรสุดา เพชรใส หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี ที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และคอยให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ โรงเรียนบางไทรวิทยา และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ทุกคน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ วิชาเอกการวัดผลการศึกษาทุกคน ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็น กำลังใจในการทำวิจัย จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ คุณปู่ คุณย่า คุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

วสัน ปุ่นผล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ..... 1
	ภูมิหลัง..... 1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า..... 3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า..... 3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า..... 3
	นิยามศัพท์เฉพาะ..... 4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 6
	ความหมายของควมมีวินัย..... 6
	ความหมายของควมมีวินัยในตนเอง..... 7
	คุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง..... 11
	การส่งเสริมพัฒนาควมมีวินัยในตนเอง..... 13
	คุณค่าและประโยชน์ของควมมีวินัยในตนเอง..... 15
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับควมมีวินัยในตนเอง..... 16
	ความหมายของชุดฝึกอบรม..... 21
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม..... 22
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ..... 28
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง..... 34
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า..... 39
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า..... 40
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 40
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า..... 40
	วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ..... 41
	วิธีดำเนินการทดลอง..... 48
	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล..... 49
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 49

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 52

    การวิเคราะห์ข้อมูล..... 53

    ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 53

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 57

    สรุปผลการศึกษาค้นคว้า..... 59

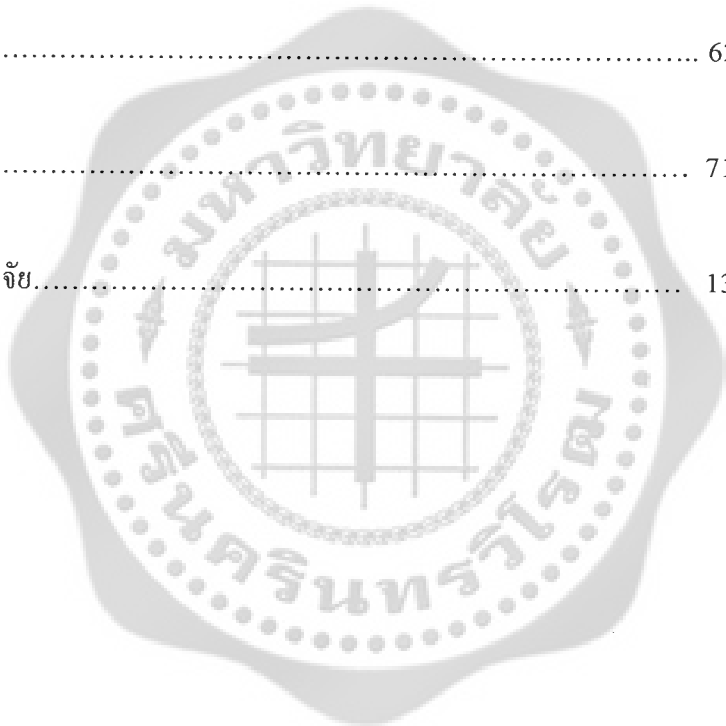
    อภิปรายผล..... 59

    ข้อเสนอแนะ..... 61

    บรรณานุกรม..... 62

    ภาคผนวก..... 71

    ประวัติย่อของผู้วิจัย..... 135

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	48
2 ค่าสถิติพื้นฐานและการเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเอง ในแต่ละด้านและรวมก่อนและหลังการฝึกอบรม.....	53
3. ค่าสถิติพื้นฐานและการเปรียบเทียบคะแนนของผู้ปกครองจากการ สังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม.....	55
4. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ของแบบสอบถาม วัดความมีวินัยในตนเอง.....	128
5. ค่าคะแนนจากแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง.....	130
6. ค่าคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรม ความมีวินัยในตนเองของนักเรียน.....	132

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันนี้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้เข้ามามีบทบาทและส่งผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และภาวะแวดล้อม มีทั้งนำมาซึ่งความเจริญและความเสื่อมโทรม ความเจริญทางด้านวัตถุและความเจริญทางด้านจิตใจเป็นไปอย่างไม่สมดุลกัน ก่อให้เกิดเป็นปัญหาของสังคม ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาหนึ่งแล้วก็จะเชื่อมโยงไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ต่อกันไป จนกลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนยากที่จะแก้ไขได้โดยง่าย และทำให้ประเทศชาติไม่พัฒนาเท่าที่ควร

การพัฒนาประเทศนั้นควรพัฒนามนุษย์เป็นประการแรก ดังคำกล่าวของพระธรรมปิฎก (2538 : 14) ที่ว่า "มนุษย์อยู่ในฐานะที่เป็นทรัพยากรอันมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ มนุษย์ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม หากมนุษย์ขาดซึ่งคุณภาพและประสิทธิภาพแล้ว การสร้างสรรค์พัฒนาสังคมและเศรษฐกิจต่าง ๆ นี้ จะไม่ได้ผลหรือได้ผลน้อย" ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาสังคม คือการพัฒนาคนเพื่อให้ได้คนดี มีความสามารถเข้ามาพัฒนาประเทศได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2533 : 3)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เห็นถึงความสำคัญในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงได้ระบุเป็นนโยบายสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) คือเร่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผู้เรียนช่วงอายุ 0 - 18 ปี โดยมุ่งเน้นพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานตามวัย และมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญา และมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ดำรงชีวิต ปรับตัว และนำการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตได้อย่างเหมาะสม (กุลวิตรา ภักดานนท์. 2537 : 2) ดังนั้นแนวทางหนึ่งของการพัฒนามนุษย์ คือการพัฒนาจริยธรรมให้ฝังลึกจนเป็นค่านิยมอยู่ในลักษณะนิสัยและจิตใจของบุคคล เพื่อให้เป็นพื้นฐานหรือภูมิคุ้มกันให้บุคคลละอายต่อการกระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องและสิ่งชั่วร้ายทั้งปวงและหันมาประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีถูกต้องดีงาม ตามมาตรฐานที่สังคมยอมรับ (กรมวิชาการ. 2524 : 1) การที่จะเสริมสร้างให้บุคคลมีคุณภาพดังกล่าวนั้น จะต้องปลูกฝังให้คนมีวินัยในตนเองเสียก่อน เนื่องจากวินัยในตนเองเป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเองให้เกิดวินัยทางสังคม ดังที่ เกียรติศักดิ์ อิชญาณันท์ (2527 : 72) กล่าวว่า การมีวินัย

ในตนเองนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับตัวเอง มิฉะนั้นแล้วการที่จะคบหาสมาคมหรือทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมย่อมเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าไม่สามารถสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นได้แล้วในการสร้างวินัยเพื่อส่วนรวมย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้นความมีวินัยในตนเองจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้คนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถพัฒนาประเทศไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้

ความมีวินัยในตนเองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ เพราะวินัยในตนเองเสมือนเครื่องปรุงแต่ง ขัดเกลานิสัยใจคอให้เป็นคนดี มีความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รู้จักควบคุมตนเอง และเมื่อเป็นคนที่ยึดมั่นควบคุมตนเองได้แล้ว ก็สามารถที่จะแสวงหาวิชาความรู้ต่าง ๆ มาใส่ตนเองเพื่อเป็นคนที่มีผลมากยิ่งขึ้น ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นสถาบันที่สำคัญในการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองแก่นักเรียน ดังที่ ภิญโญ สาร (2523 :198 - 199) กล่าวว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมจะสงบสุขได้หากดูแลนักเรียนให้รักษาระเบียบวินัย ทั้งของตนเองและของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด และตรงกับคำกล่าว ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 21) ที่ว่า วินัยในตนเองจะช่วยปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองก่อให้เกิดผลดีทั้งแก่ตัวนักเรียนและสังคมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่น ๆ (2515 : 177 - 180) กล่าวถึงความมีวินัยไว้ว่า วินัยเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะวินัยเป็นเครื่องช่วยแนะแนวความประพฤติของเด็กในอนาคต วินัยที่ดีมีลักษณะที่เกิดจากแรงผลักดันในตัวเด็กมากกว่าแรงบังคับภายนอก และจะไม่มี ความขัดแย้งในตนเอง จุดมุ่งหมายในการที่จะอบรมเด็กให้มีระเบียบวินัยนั้นต้องการที่จะให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ตลอดจนสามารถทำอะไรได้อย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ส่วน อุบล มงคลสวัสดิ์ (2523 :13-16) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความมีวินัยในตนเองว่า วินัยเป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาที่ควรฝึกให้มีตั้งแต่วัยเด็กเพื่อความเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

ในปัจจุบันนี้ จะเห็นว่าครูและผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามใจตนเอง มุ่งทำอะไรเฉพาะที่ตนถูกใจมากกว่าถูกต้อง ซึ่งอาจจะกระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของคนอื่นที่อยู่ร่วมกันและนำไปสู่บรรยากาศที่ไม่เป็นสุข และอาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อสังคมและประเทศชาติในที่สุด ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาความประพฤติของนักเรียน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหา นักเรียนทะเลาะวิวาท ขกพวกตีกัน ปัญหายาเสพติดและอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการที่นักเรียนขาดความมีวินัยในตัวเอง ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างหนึ่งก็คือ การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองให้กับนักเรียนและต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการแนะนำอบรมสั่งสอนจากบิดามารดา และบุคคลอื่นตั้งแต่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัญญา สดสง่า (2531 : 19-20)

ที่พบว่า การปลูกฝังการมีระเบียบวินัยเป็นสิ่งจำเป็นและควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่เด็ก ซึ่งควรจะได้รับ การอบรมสั่งสอนมาจากครอบครัว การอบรมทางตรง และทางอ้อมจากศาสนา สังคมและการสอนจากโรงเรียน แต่ในสภาพการณ์ปัจจุบันการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวมีประสิทธิภาพน้อยลง เนื่องจากบิดามารดาต้องดิ้นรนขวนขวายในการทำมาหากินมากขึ้น ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรมากนัก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะช่วยพัฒนาความมีวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนและเกิดเป็นอุปนิสัยที่มีวินัยในที่สุด

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะหนึ่งของจริยธรรมที่มีความสำคัญอย่างมาก ที่จะทำให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและมีคุณภาพตามที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความมีวินัยในตนเองที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนด้วยชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมด้านอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ของโรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนนักเรียน 39 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่ได้จากประชากร โดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง แล้วเลือกเฉพาะนักเรียนที่ได้คะแนนความมีวินัยในตนเองน้อยที่สุดขึ้นไป จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มทดลอง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกรอบรมความมีวินัยในตนเอง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โดยการวัดความมีวินัยในตนเองของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง และดำเนินการพัฒนาความมีวินัยให้กับนักเรียน โดยการจัดฝึกรอบรมความมีวินัยในตนเอง ตามชุดฝึกรอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คาบละ 50 นาที เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 14 คาบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคล ในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎ ระเบียบของสังคม และเกิดจากความรู้สึกรับรู้เห็นคุณค่าในการปฏิบัติ มิได้เกิดจากข้อบังคับจากภายนอกเท่านั้น แม้จะมีอุปสรรค ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ประกอบด้วย

1.1 การตรงต่อเวลา หมายถึง การที่บุคคลทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตรงเวลาหรือสำเร็จตามเวลาที่กำหนดไว้

1.2 ความซื่อสัตย์ หมายถึง การที่บุคคลประพฤติตนอย่างเหมาะสมและตรงกับความเป็นจริง ประพฤติ ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้า และลับหลัง

1.3 ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่บุคคลแสดงถึงความเอาใจใส่ต่องานของตนเอง และที่ได้รับมอบหมาย พยายามทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จด้วยดี

1.4 ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม หมายถึง การที่บุคคลประพฤติ ปฏิบัติ โดยไม่ขัดต่อกฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับของโรงเรียนหรือสังคมโดยทั่วไป รวมทั้งประพฤติ ปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับของโรงเรียนหรือสังคม

1.5 การเคารพสิทธิของผู้อื่น หมายถึง การที่บุคคลประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ให้เกียรติ และเคารพในสิทธิของผู้อื่น ไม่ก้าวก่ายหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น

1.6 การยอมรับการกระทำของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลรู้และยอมรับในการกระทำของตนเองทั้งในสิ่งที่ดีและไม่ดี และเต็มใจที่จะแก้ไขในสิ่งที่ไม่ดี

2. การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โดยฝึกอบรบตามชุดฝึกอบรบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลำดับขั้นในการฝึกอบรบ คือ ขั้นนำสู่กิจกรรม ขั้นนำเสนอเรื่องราว หรือขั้นมีส่วนร่วมในกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย สิ่งที่ได้จากการเห็นตัวอย่าง หรือเข้าร่วมกิจกรรม และขั้นสรุปผลที่ได้จากการฝึกอบรบในแต่ละครั้ง

3. ชุดฝึกอบรบความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ชุดฝึกอบรบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิผู้อื่น และการยอมรับการกระทำของตนเอง โดยในชุดฝึกอบรบความมีวินัยในตนเอง ใช้กิจกรรม 3 ประเภท คือ กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมุติ และกรณีตัวอย่าง ซึ่งชุดฝึกอบรบจะประกอบด้วย เรื่องหรือสถานการณ์ที่จะใช้ในการฝึกอบรบ ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรบ จุดมุ่งหมาย วิธีดำเนินการฝึกอบรบ อุปกรณ์การฝึกอบรบ และการประเมิน

4. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การทำกิจกรรมสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสนใจ และความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อที่จะดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมาย

5. บทบาทสมมุติ หมายถึง กิจกรรมการแสดงที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมุติขึ้นมา และกำหนดบทบาทเฉพาะตัวให้แก่สมาชิกแต่ละคนแสดงบทบาทนั้น ๆ เป็นการแสดงที่ไม่มีการซ่อมล่วงหน้า แสดงไปตามลักษณะนิสัยของตัวละครในสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. กรณีตัวอย่าง หมายถึง การเสนอข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือเรื่องราวของบุคคลที่น่าสนใจ เพื่อให้สมาชิกได้มีการคิดวิเคราะห์ อภิปราย ให้เหตุผล เพื่อตัดสินใจ หรือหาแนวทางแก้ไข

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยจะนำเสนอตามลำดับ ต่อไปนี้

1. ความหมายของความมีวินัย
2. ความหมายของความมีวินัยในตนเอง
3. คุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง
4. การส่งเสริมพัฒนาความมีวินัยในตนเอง
5. คุณค่าและประโยชน์ของการมีวินัยในตนเอง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
7. ความหมายของชุดฝึกอบรม
8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
9. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ
10. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง
11. สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ความหมายของความมีวินัย

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของวินัย ไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2515 : 213-214) ได้ให้ความหมายของวินัย ไว้ว่า การรู้จักปฏิบัติตามระเบียบและข้อกำหนด กฎเกณฑ์ซึ่งกลุ่มได้ตกลงกันตั้งขึ้น สำหรับสมาชิกปฏิบัติเพื่อช่วยให้สังคมนั้น ๆ อยู่ด้วยกันอย่างราบรื่น มีความสุขและความสำเร็จ โดยอาศัย การฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

พระราชวรมุณี (2520 : 20) ได้ให้ความหมายของวินัย คือ ข้อบัญญัติที่วางไว้เป็นหลัก กำกับความประพฤติ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน

สุโท เจริญสุข (2520 : 107) ให้ความหมายของวินัย ไว้ว่า พฤติกรรมที่อยู่ในการ ควบคุมอันก่อให้เกิดผลดีและความก้าวหน้าทั้งมวล พฤติกรรมอันอยู่ในการควบคุมนี้ รวมถึงการ ควบคุมตนเองด้วย

ชาเลื่อง วุฒิจันทร์ (2522 : 5) ได้เสนอความหมายของ “วินัย” ไว้ว่า วินัยเป็นทั้ง ข้อบังคับหรือระเบียบที่ตราไว้เพื่อควบคุมหมู่คณะให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย และช่วยฝึกหัดให้บุคคล ประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 744) ได้ให้ความหมายของ วินัยว่า เป็นการอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ อันได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้บัญญัติไว้แล้ว

โชติ บุญนิธิวิช (2541 : 18) ได้กล่าวว่า วินัย เป็นระเบียบข้อบังคับที่วางไว้เพื่อเป็น แนวทางปฏิบัติให้บุคคลใช้ควบคุมความประพฤติของตนในการปฏิบัติตามแผนข้อบังคับ เพื่อฝึก ให้บุคคลอยู่ในความถูกต้อง มีเหตุผล ที่จะทำให้นุคคลเป็นคนดีเพื่อความสงบสุขในชีวิตตน

จากความหมายทั้งหมดที่ได้กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถ ควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์ พฤติกรรม และผลของการกระทำ ซึ่งจะมีผลต่อตนเองและสังคม

ความหมายของความมีวินัยในตนเอง

ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคล ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

กรรณา กิจยยัน (2517 : 6) ให้คำนิยามของวินัยแห่งตนไว้ว่าคือ ความสามารถของบุคคล ในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง แม้จะมีสิ่งเร้าจาก ภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่น อุปสรรค หรือความปรารถนาก็ตามก็ยังคงไม่ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้

วรรณวิภา ทองออก (2517 : 9) ได้กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับ จากสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมทั้งสังคมที่สังกัดอยู่ วินัยเป็นคุณลักษณะของการจัดระบบภายใน ตนเอง หรือการควบคุมตนเองแต่ละคนจะพัฒนาไปตามการรับรู้ของตนเอง การควบคุมภายในตนเอง สำคัญว่าความต้องการ การมองเห็น และการยอมรับของผู้อื่นที่มีต่อการแสดงออกของเด็ก วินัยใน ตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน

ภัทรา นิคมานนท์ (2517 : 13) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถ ของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ แต่ทั้งนี้จะต้อง ไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นผลทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคตและจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิด ความเจริญแก่ตนและผู้อื่นโดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคมและไม่ขัดกับสิทธิของผู้อื่น

บัณฑิตา ศักดิ์อุดม (2523 : 11) ได้สรุปความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองทั้งอารมณ์และพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการแม้จะมีสิ่งเร้าภายนอก เช่นบุคคลอื่น หรือสิ่งเร้าจากภายใน เช่น ความปรารถนาเป็นอุปสรรคขัดขวางก็ตาม ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปตามที่ตนเองได้ตั้งใจไว้ รวมไปถึงการรู้จักกาลเทศะ ไม่กระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองและต่อผู้อื่นสนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม

วิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 6) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า เป็นความสามารถที่บุคคลรู้ตัวตลอดเวลา ในการแสดงพฤติกรรมทางด้านความเป็นผู้นำ ความรู้สึกรับผิดชอบ ความอดทน ไม่กังวลใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่เกรงใจ โดยปราศจากเหตุผล และมีความเชื่อมั่นในอำนาจภายในตนเอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ตนเองต้องการ แต่ไม่ขัดต่อกฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคมทั่วไป รวมไปถึงการปฏิบัติตามระเบียบที่สังคมวางไว้

วิwahวัน มูลสถาน (2523 : 9) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลด้วยอำนาจภายในของบุคคลนั้น ๆ เพื่อให้พฤติกรรมของตนเป็นไปตามที่มุ่งหวังและตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม แม้จะมีสิ่งเร้าภายนอก เช่น บุคคลอื่น หรือสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่น อุปสรรคหรือความปรารถนาก็ตาม ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรืออารมณ์ของตนที่มุ่งหวังไว้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 2 - 3) ได้ให้ความหมายของ วินัยแห่งตนว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเอง เมื่อตนทำดี และลงโทษตนเองเมื่อตนทำชั่ว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนหรือความสามารถที่จะยับยั้งเป็นตัวเอง เป็นตัวของตัวเอง

ชวลี นาคทัต (2524 : 12) ให้นิยามของความมีวินัยแห่งตนว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรม และมีความรับผิดชอบโดยเกิดจากการสำนึกตัวขึ้นมาเอง ไม่เฉพาะจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อบังคับจากภายนอกเท่านั้น และบุคคลนั้นจะต้องยอมรับการกระทำของตน แม้จะมีอุปสรรคก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 248) ได้ให้ความหมายของการมีวินัยในตนเองว่า หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง กระทำตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ ซึ่งสามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อความสงบสุขในชีวิตตนเอง และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

ชม ภูมิภาค (2525 : 134) กล่าวว่า วินัยเป็นความสามารถในการบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์นั้น ๆ เห็นว่า การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ นั้น มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวม มิใช่ปฏิบัติตามระเบียบและกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ

กลัวถูกตำหนิติเตียนกลัวถูกคนมอง กลัวถูกคนค่า แต่สิ่งที่บังคับให้ทำตามกฎเกณฑ์และระเบียบ คือ จิตใจของผู้กระทำเอง ไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับหลังของผู้อื่น ซึ่งเรียกว่า เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง

สมชาย สิงห์พันธุ์ (2526 : 9) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคล ในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรม การอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่างๆมีการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต

เกียรติศักดิ์ อิชญานันท์ (2527 : 9) กล่าวว่า ความมีวินัยแห่งตน หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการและระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม โดยเกิดจากการสำนึกตัวเองขึ้นมาเอง อันจะก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและต่อสังคม

อำพร กาทอง (2529 : 7) ให้ความหมายความมีวินัยในตนเองว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง แต่ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นผลทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนเองในอนาคต และจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและผู้อื่น โดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคม และไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่น

รัตนา นภารัตน์ (2531 : 28) กล่าวว่า วินัยในตนเองหมายถึง ความสามารถของบุคคล ในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการและตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม โดยเกิดจากการสำนึกตัวขึ้นมาเอง แม้จะมีอุปสรรคแต่ยังคงไม่เปลี่ยนพฤติกรรมนั้น

สำรวย วรเดชะคงคา (2534 : 28) กล่าวว่า วินัยในตนเอง คือการแสดงออกถึงวินัยที่มองเห็นได้จากภายนอก โดยเป็นสิ่งที่เกิดจากภายในที่มาจากการอบรมสั่งสอนประกอบด้วยเหตุและผลอย่างดีในบรรยากาศที่รักและหวังดี

ฉัฐพร สดาภรณ์ (2540 : 13) ได้กล่าวถึง วินัยในตนเองว่า เป็นความสามารถอันเกิดจากตัวบุคคลนั่นเอง ในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตน ให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วสังคมมุ่งหวังให้พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมานั้นมีความสอดคล้องกับระเบียบของสังคมที่วางไว้

ฮอปกิน (Hopkins. 1937 : 206 - 216) กล่าวว่าวินัยเป็นคุณลักษณะของการจัดระบบภายในตนเองหรือการควบคุมจากภายในตนเอง ซึ่งแต่ละบุคคลพัฒนาไปตามการรับรู้ของตน โดยบางครั้งก็ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลอื่น ในการกำหนดว่าเด็กจะเป็นอย่างไรต่อไปนั้น การควบคุมจากภายในตนเองสำคัญกว่าความต้องการการมองเห็นและการยอมรับของบุคคลอื่นต่อการแสดงออกของเด็ก

อิงลิช และอิงลิช (English and English. 1958 : 487) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่าเป็นลักษณะของการนำตนเอง การควบคุมหรือบังคับตนเองโดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่บุคคลสร้างขึ้นสำหรับตนเอง หรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นตามความตั้งใจ

กู๊ด (Good. 1959 : 176) ได้กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า หมายถึง การบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ไม่ใช่บังคับโดยอำนาจภายนอก หากหมายถึงบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้ หรือยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

วินเซนต์ (Vincent. 1961 : 42 - 43) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นผลทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนเองในอนาคต หรือการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเรื่องส่วนตัวหรือสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งการที่บุคคลนั้นกระทำการที่ตนไม่อยากจะกระทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการ และสิทธิของผู้อื่นได้รับการตอบสนองหรือกระทำการใดอันเป็นผลทำให้ผู้นั้นประสบผลสำเร็จในอนาคต

เดรเวอร์ (Drever. 1972 : 262) ได้ให้ความหมายของ วินัยในตนเอง คือการควบคุมพฤติกรรมที่กระทำโดยบุคคลที่เหนือความรู้สึก เพื่อสร้างแรงกระตุ้นของตนเองขึ้น ให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

อาร์เธอร์ (Arthur. 1985 : 678) กล่าวว่า วินัยในตนเองคือความเคยชินจากการปฏิบัติในการควบคุมตัวเองท่ามกลางแรงกระตุ้นต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่หวังไว้ ทั้งนี้รวมถึงการรู้จักลงโทษตนเองเมื่อกระทำผิดด้วย

บริสเบน (Brisbane. 1994 : 67) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า วินัยในตนเองเป็นเป้าหมายสูงสุดในการฝึกวินัย ต้องการให้ผู้ถูกฝึกสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วยตนเอง

จากเอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคล ในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎ ระเบียบของสังคม และเกิดจากความรู้สึกมองเห็นคุณค่าในการปฏิบัติ มิได้เกิดจากข้อบังคับจากภายนอกเท่านั้น แม้จะมีอุปสรรค ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น

คุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

กรุณา กิจขันธ์ (2517 : 21) ได้สรุปเกี่ยวกับบุคคลที่มีวินัย จะมีคุณลักษณะและพฤติกรรมดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
4. มีความตั้งใจจริง ใจคอมั่นคง
5. กล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด
6. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผล
7. ไม่กังวลใจ
8. เคารพสิทธิผู้อื่น
9. มีความอดทน
10. มีความซื่อสัตย์ จริงใจมีเหตุผล

วิwahวัน มูลสถาน (2523 : 33) สรุปว่าบุคคลที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะและพฤติกรรมดังนี้

1. เชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความรู้สึกรับผิดชอบ
3. มีความตั้งใจจริง ใจคอมั่นคง
4. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
5. มีเหตุผล
6. เคารพสิทธิของผู้อื่น
7. ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม
8. มีความอดทน

วิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 8) ได้สรุปว่าบุคคลที่มีวินัยในตนเอง คือ ผู้ที่รู้ตัวตลอดเวลาในการแสดงพฤติกรรม ในลักษณะต่อไปนี้ คือ

1. มีความเป็นผู้นำ
2. มีความรู้สึกรับผิดชอบ
3. มีความอดทน
4. ไม่กังวลใจ
5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง

6. มีความเห็นใจ ไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผล
7. มีความเชื่อมั่นในอำนาจภายในตนเอง
8. ปฏิบัติตนเองตามระเบียบที่สังคมวางไว้

นอกจากนี้ ช. ชนบท (2529 : 21 -23) ได้กล่าวว่า บุคคลจะมีวินัยในตนเองได้นั้น จะต้องอาศัยหลักธรรมที่ช่วยให้คนอยู่ด้วยกันอย่างเป็นระเบียบ และมีความสุขได้แก่หิริ โอตตัปปะ เพราะ หิริ คือ ความรู้สึกละอายตัวเอง ที่จะกระทำการที่ไม่ถูกต้อง เช่น ทำผิดระเบียบ ทำผิดกฎหมาย เป็นต้น โอตตัปปะ คือความรู้สึกกลัวว่าถ้าทำผิดระเบียบ ผิดกฎหมายแล้วจะมีผลร้ายตอบในภายหลัง หิริ โอตตัปปะ จึงเปรียบเสมือนสิ่งที่คอยควบคุมความประพฤติของบุคคลที่อยู่ภายใน ซึ่งสามารถควบคุมบุคคลได้ทั้งในที่ลับและในที่แจ้ง ดังนั้น บุคคลที่มีวินัยในตนเองควรมีคุณลักษณะและพฤติกรรมดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. มีความตั้งใจ
4. มีความอดทน
5. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
6. มีความซื่อสัตย์

กัลยา สุวรรณรอด (2537 : 9) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีวินัยในตนเอง ไว้ดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. อดทน
4. ไม่วิตกกังวล
5. มีความตั้งใจจริง
6. มีเหตุผล
7. ซื่อสัตย์
8. ตรงต่อเวลา
9. มีความเป็นผู้นำ

บาร์ธ (Baruch. 1949 : 4-5) ได้สรุปผู้ที่มีวินัยในตนเอง จะมีคุณลักษณะ คือ

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความรับผิดชอบ
3. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของสังคม

ออซูเบล (Ausubel. 1968 : 459-460) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเอง มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
2. เชื่อนั่นในตนเอง
3. พึ่งตนเองได้
4. ควบคุมอารมณ์ได้
5. อดทน

วิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) กล่าวว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความรับผิดชอบมาก
2. มีความวิตกกังวลน้อย
3. มีความอดทน
4. ประพฤติตนอย่างมีเหตุผล

จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วส่วนใหญ่จะมีความเห็นสอดคล้องกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง คือ ผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังได้ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง ประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

1. การตรงต่อเวลา
2. ความซื่อสัตย์
3. ความรับผิดชอบ
4. ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม
5. การเคารพสิทธิของผู้อื่น
6. การยอมรับการกระทำของตนเอง

การส่งเสริมพัฒนาความมีวินัยในตนเอง

ในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเองนั้น สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม (2517 : 91) ได้เสนอแนะวิธีไว้ดังนี้

1. ครูทำงานร่วมกับเด็ก
2. ครูปฏิบัติต่อเด็กเป็นรายบุคคลไป ตามความสามารถของบุคคล
3. ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล
4. ส่งเสริมการเจริญงอกงามทุกด้านของเด็ก

5. โดยการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมให้เด็กเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัด และความต้องการของเด็ก

สำหรับลักษณะการเรียนการสอนที่มุ่งจะปลูกฝังให้นักเรียนมีวินัยในตนเองนั้น กาญจนา หาสิตะพันธุ์ (2517 : 203 - 204) ได้เสนอข้อควรปฏิบัติของครูดังต่อไปนี้

1. ครูควรใช้วิธีแนะแนวทางนักเรียน ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าครูเชื่อในคุณค่าของนักเรียน แทนที่จะใช้วิธีการซึ่งเป็นการดูถูกความมั่นใจตัวเอง
2. ครูพิจารณาเหตุการณ์ที่ละเหตุการณ์ เมื่อมีการกระทำผิดทางวินัยขึ้นพิจารณา ความต้องการและประวัติชีวิตของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดนั้น จะไม่มีการลงโทษ เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่กลุ่ม แต่จะให้มีการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำผิดนั้น
3. จัดโรงเรียนและห้องเรียนให้มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความเคารพ และเชื่อถือกัน
4. ครูยอมรับเด็กทุกคนซึ่งจะช่วยให้เกิดความสบายใจในลักษณะของตนที่ต่างจากเพื่อนทุกคน
5. ครูช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลของมาตรฐานและกฎต่าง ๆ และให้เห็นผลของพฤติกรรมของตนครบรอบขอบเขตกว้าง ๆ ของพฤติกรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อจากนั้นให้เด็กช่วยวางกฎเอง
6. ครูช่วยให้เด็กรู้จักการปกครองตนเอง โดยให้วางโครงการกิจกรรมของตนเอง จัดเครื่องใช้ในชั้น และประดับตกแต่งห้อง เด็กโตขึ้นจะค่อย ๆ รับภาระในการปกครองตนเองให้มากขึ้น
7. ครูศึกษาพฤติกรรมของเด็กตามวิธีวิทยาศาสตร์ หาเหตุผลของพฤติกรรมและวิธีเปลี่ยนพฤติกรรม
8. ครูช่วยเด็กให้เข้าใจต้นตอของพฤติกรรมของตน และของผู้อื่นและหาหนทางที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้ง

นอกจากนี้ สุชา จันทน์เฒ และสุรางค์ จันทน์เฒ (2517 : 192) กล่าวถึงบทบาทของครูในการพัฒนานักเรียนให้มีวินัยในตนเอง ดังนี้คือ

1. การสร้างความสามัคคี น้าหนึ่งใจเดียวกันขึ้นในห้องเรียน ให้มีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมกันและยอมเสียสละเพื่อหมู่คณะ
2. สร้างความรู้สึกให้เด็กเห็นว่าตนมีความสำคัญต่อหมู่คณะ
3. สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกันเองภายในห้องเรียน
4. สร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก
5. พยายามศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อนำไปเป็นเครื่องแก้ปัญหาด้านวินัย
6. ควรหัดให้เด็กรับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

7. ไม่ควรใช้การห้ามเป็นเครื่องอบรมทางวินัย ควรใช้วิธีช่วยให้ทำในสิ่งที่ถูก
8. ให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วมในการจัดโรงเรียน
9. ครูต้องเตรียมการสอนและกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

10. ระเบียบที่วางไว้ควรเริ่มจากนักเรียน ให้นักเรียนร่วมมือกันวางกฎเกณฑ์

ดังนั้นความมีวินัยในตนเองของนักเรียนสามารถปลูกฝังและพัฒนาได้โดยครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับคุณลักษณะพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความมีวินัยในตนเอง และให้นักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย

คุณค่าและประโยชน์ของความมีวินัยในตนเอง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 21) ได้ระบุถึงคุณค่าและประโยชน์ของระเบียบวินัยได้ ดังนี้

1. เป็นเครื่องป้องกันความเสื่อมเสีย
2. ช่วยให้ผู้รักษาระเบียบวินัยเป็นคนดี
3. เมื่อฝึกบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย จะช่วยให้การทำงานสำเร็จเรียบร้อยรวดเร็ว

บุญชม ศรีสะอาด (2528 : 111) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการมีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. วินัยในตนเองช่วยสร้างและรักษาไว้ซึ่งสภาพการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญ

ก้าวหน้าของสังคม

2. วินัยในตนเองเป็นเครื่องเตรียมตัวเด็กสำหรับการดำเนินชีวิตในภายหน้า ซึ่งเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีเสรีภาพ ก็จะมีอิสระที่จะต้องผูกพันกับความรู้ที่รับผิดชอบอย่างใกล้ชิดด้วย
3. วินัยในตนเองเป็นเครื่องปลูกฝังการรู้จักควบคุมตนเองทีละน้อย จะได้เป็นนิสัยติดตัวไปในภายหน้า

ออซูเบล (Ausubel. 1968 : 59 - 60) กล่าวว่า การปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของสังคมให้แก่เด็กจะช่วยให้เด็กมีลักษณะดังนี้

1. เรียนรู้มาตรฐานการกระทำหรือทำความประพฤติที่สังคมยอมรับ
2. มีวุฒิภาวะทางด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพดี เช่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีความสามารถในการควบคุมตนเอง เป็นผู้มีความมั่นคงทางอารมณ์และอดทนต่อความคับข้องใจได้
3. มีมโนธรรมที่ดี มีศีลธรรม
4. มีความปลอดภัยทางอารมณ์

สมาคมเรื่องเด็กแห่งสหรัฐ (ชวลี นาคทัต. 2524 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Child Study Association of America. 1953 : 132 - 135) เน้นให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายการสร้างวินัยในตนเองเพื่อระงับหรือควบคุมความโกรธ ความรู้สึกต่ำต้อย ความรู้สึกตัวเองมีความผิดอยู่ตลอดเวลา และมีความกลัวต่าง ๆ เพราะความรู้สึกเหล่านี้เป็นสาเหตุทำให้บุคคลขาดความเชื่อถือในตนเอง การแสดงหรือจัดความรู้สึกดังกล่าวจึงเป็นทางหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองได้

วิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 20 - 21) กล่าวว่า การฝึกทางวินัยโดยมีจุดประสงค์ให้มีนิสัยประจำใจดี คือ ให้มีความเคารพ มีมารยาท และความประพฤติอันดีงาม มีความเห็นอกเห็นใจ มีความร่วมมือซึ่งกันและกัน และยังกล่าวต่อไปอีกว่า ถ้าสามารถคตินิสัยประจำใจให้ดีได้ตั้งจุดประสงค์แล้ว ความมั่นคงปลอดภัย และความรุ่งเรืองของชาติจะมีได้อย่างไม่มีปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ยังกล่าวถึงคุณค่าของวินัยในตนเอง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. วินัยทำให้ผู้รักษาเป็นคนดี เป็นเครื่องมือป้องกันการเสื่อมเสีย
2. วินัยเป็นเครื่องวัดความดีของคน ใครจะเป็นคนดีหรือเลว ดีมาก ดีน้อย ไม่มีอะไรเป็นเครื่องวัดได้แม่นยำเท่ากับการสังเกตวินัยของผู้นั้น ผู้ใดเคร่งครัดในวินัยในตนเอง ผู้นั้นเป็นคนดี
3. วินัยเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากคุณค่าและประโยชน์ของวินัยในตนเอง จะทำให้บุคคลนั้นมีนิสัยและบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความประพฤติที่ดี มีเหตุผล มีความอดทน มั่นคงทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้และเป็นผู้มีจริยธรรม ทำให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

วีระวรรณ อามระดิษ (2522 : 68) ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนสาธิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยม เรื่องความประพฤติมีระเบียบวินัยอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจจะเห็นได้จากนักเรียน มีความเห็นด้วยตรงกันเป็นส่วนใหญ่ในเรื่องระเบียบวินัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหรือระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดว่าการออกนอกบริเวณโรงเรียนควรขออนุญาตครูทุกครั้ง และเห็นด้วยที่ว่าผู้ฝ่าฝืนระเบียบวินัยย่อมจะนำความเดือดร้อนมาสู่หมู่คณะ การแอบสูบบุหรี่ในโรงเรียนเป็นสิ่งไม่ดี ไม่ควรประพฤติกการห้อยโหนบันไดรถโดยสารเป็นการทำผิดกฎจราจร

วิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 53 - 56) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 856 คน กลุ่มตัวอย่างที่นำมาเป็นนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย แบบทดสอบความซื่อสัตย์ แบบทดสอบวินัยในตนเองผลการศึกษาพบว่า

- 1.วินัยในตนเองและความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เด็กที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกันมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน แต่มีความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เด็กเพศหญิงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 4.เด็กที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน
- 5.เด็กที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน
6. เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
7. เด็กที่อยู่ในต่างจังหวัดมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่อยู่ในกรุงเทพฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

ชวลี นาคทัต (2524 : 40 - 44) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความมีวินัยแห่งตนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้เวลาทดลอง 20 คาบ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีวินัยแห่งตนต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความมีวินัยแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยุพดี เตชะอังกูร (2525 : 42 - 44) ได้ทดลองใช้การเชิดหนังตะลุงเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยแห่งตน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองได้รับความรู้ด้านการเชิดหนังตะลุง กลุ่มควบคุมได้รับความรู้เป็นข้อสนเทศ ใช้เวลาทดลอง 5 ครั้ง ผลการทดลองได้สรุปไว้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีวินัยแห่งตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

และความมีวินัยแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

กันยา ประสงค์เจริญ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทดลองใช้เทคนิคแม่แบบนิทานประกอบหุ่นเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้เวลาทดลอง 7 ครั้ง ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

วรัญญา ชีรธรรมากร (2528 : บทคัดย่อ) ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพในการแก้ปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเกาะโพธิ์ (วันครู. 2500) จำนวน 54 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 27 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรมปฏิบัติการกิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพแล้วนำวิธีการที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการแก้ปัญหาวินัยในชั้นเรียน ส่วนกลุ่มควบคุมให้แก้ปัญหาวินัยในชั้นเรียนกันเองโดยไม่ได้รับการฝึก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพมีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยในชั้นเรียนทดลองมากกว่านักเรียนที่ไม่ใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อำพร กาทอง (2529 : 69) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีการสอนแบบซินดิเคต การสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรมและการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบซินดิเคตสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม และสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนทั้ง 3 แบบนี้ มีความมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

โรจนา สุขะพันธ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองของนักศึกษามหาบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพฯ ที่มีเพศ และผลการศึกษาในระดับชั้นปีที่แตกต่างกัน ตลอดจนหาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาบัณฑิต โดยจำแนกตามเพศและระดับชั้นการศึกษา พบว่า

1. นักศึกษาชายและหญิง มีวินัยในตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 มีวินัยในตนเอง ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชายและหญิง พบว่าวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 พบว่าวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมยศ พุทธินันต์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาวินัยในตนเองให้กับนักเรียนโดยครูสังคัมศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและการเสริมสร้างวินัยในตนเองของครูสังคัมศึกษาให้กับนักเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาและเสริมสร้างวินัยในตนเองของครูสังคัมศึกษาให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในด้านบทบาทการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของครูที่สอนสังคัมศึกษา นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนสูงมีความคิดเห็นในเรื่องนี้แตกต่างจากนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่ำที่ระดับนัยสำคัญ .05

จิตกมล สังข์ทอง (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่น เพื่อเลือกตัวทำนายในการพัฒนาตนเองของวัยรุ่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น และบิดามารดาจำนวนกลุ่มละ 120 คน แบ่งการเลี้ยงดูเป็น 3 ประเภท เช่นเดียวกับวิวาห์วัน มูลสถาน ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสามารถทำนายความมีวินัยในตนเองได้ดีกว่าการเลี้ยงดูแบบอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

เชเวียคอฟ และฟริทซ์ (Sheviakov and Fritz. 1955 : 8-14) ได้ศึกษาถึงประเภทของวินัยที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กว่าควรจะเป็นวินัยในตนเองมากกว่าที่จะเป็นวินัยที่อยู่บนรากฐานของการให้ปฏิบัติตามคำสั่ง และยังได้ให้ความเห็นต่อไปอีกว่า ควรเป็นเรื่องของความเต็มใจ ซึ่งมีใช้การกระทำตามคำสั่งหรือเพราะการลงโทษ นั่นคือ การปลูกฝังให้เกิดวินัยในตนเองซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความชื่นชอบ และความรักในอุดมคติ หรือการยึดมั่นในจุดมุ่งหมายที่ตนสร้างขึ้น และออซูเบล (Ausubel. 1968 : 189-190) ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกับเชเวียคอฟ และฟริทซ์ ว่าแบบของวินัยที่ได้ผลและมั่นคงซึ่งเราต้องการจะให้เกิดในตัวบุคคล คือวินัยในตนเองที่มีรากฐานมาจากการควบคุมภายในตนและภายนอกตน การควบคุมภายในตน เช่น การอบรมเลี้ยงดูที่สม่ำเสมอ แต่การบังคับและการลงโทษซึ่งเป็นการควบคุมภายนอกจะช่วยปลูกฝังวินัยในตนเองได้เพียงเล็กน้อย

เจอซิลด์ (Jersild. 1968 : 165) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับแรงผลักดันภายในตัวเด็ก พบว่าบิดามารดามีอิทธิพลยิ่งในการสร้างวินัยให้กับเด็ก และบิดามารดาจะต้องไม่ตามใจเด็กเกินไป แต่จะต้องไม่เข้มงวดกวดขันจนเกินไป

มูสเสน (Mussen. 1969 : 341) ศึกษาพบว่า การฝึกวินัยโดยการให้เหตุผลและให้ความรักเป็นการฝึกวินัยที่ได้ผลดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ซึ่งมูสเสน ให้ข้อคิดว่า การฝึกวินัยโดยใช้เหตุผลการให้ความรักและส่งเสริมพัฒนาการความรับผิดชอบ ควรใช้จนกว่าเด็กจะเลิกกระทำการผิดที่ไม่น่าพึงปรารถนา เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กยอมรับอย่างแท้จริงว่าการกระทำของเขาไม่เหมาะสม

โบรเดน และคนอื่น ๆ (Broden and others. 1970 : 349) ซึ่งได้ศึกษาผลของการใช้แรงเสริมในการปรับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและการปฏิบัติตามระเบียบของห้องเรียนกับนักเรียนพิเศษ เกรด 7 - 8 จำนวน 13 คน ที่มีปัญหาเรื่องการพูด การอ่าน และพฤติกรรมคือรื้อไม่ฟังครู ไม่สนใจการเรียน ไม่ทำงานที่ครูมอบหมาย ผลการวิจัยพบว่า การใช้แรงเสริมทางสังคมด้วยการชมเชยสามารถปรับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของห้องเรียนของนักเรียนพิเศษให้ดีขึ้นได้

วิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 2899) ได้อ้างถึงการศึกษาของโกซ์ (Gough) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผลของตนเอง มีความยืดหยุ่นในความคิดและมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และยังพบว่า โดยทั่วไปจะมีสุขภาพสมบูรณ์ดีกว่าผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเอง

อายลอน และโรเบิร์ตส์ (Ayllon and Roberts, 1974 : 71-76) ได้ศึกษาวิธีการลดปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียนและให้แสดงพฤติกรรมสนใจเรียนมากขึ้น โดยการเสริมแรงพฤติกรรมที่อยู่ในระเบียบวินัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 ที่มีพฤติกรรมไม่มีระเบียบวินัยในชั้นเรียนโดยการก่อวินัยชั้นเรียนในขณะที่ครูให้อ่าน พบว่า การเสริมแรงด้วยระเบียบวินัยสามารถลดพฤติกรรมก่อวินัยชั้นเรียนและเพิ่มพฤติกรรมการอ่านด้วย

ไวสเฟลด์ (Weisfeld. 1974 : 1930-B) ได้ศึกษารูปแบบการคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยเครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามวัดความมีวินัยของเด็กเป็นรูปภาพสถานการณ์ 36 ภาพ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีเด็กเป็นเด็กปกติ กลุ่มที่ 2 เป็นเด็กกลุ่มที่มีปัญหาทางอารมณ์ กลุ่มที่ 3 เป็นเด็กกลุ่มที่มีความเจริญทางสมองช้า โดยให้บิดามารดาของเด็กดูรูปภาพแล้วให้จัดอันดับความต้องการของตนเองที่ต้องการเกี่ยวกับการควบคุมวินัยของเด็ก จากตัวเลือก 6 อันดับ ผลจากการศึกษาพบว่า บิดามารดามีแนวโน้มในการควบคุมวินัยของเด็กมากขึ้น เมื่อเด็กโตมากขึ้นโดยไม่คำนึงถึงสภาพความสามารถทางสมอง หรือฐานะทางอารมณ์เลย อาจจะกล่าวได้ว่า ระดับอายุมีความสัมพันธ์กับการมีวินัยในตนเอง หรือระดับชั้นเรียนต่างกันน่าจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองต่างกันด้วย

นอแมนน์ (Nauman. 1983 : 354-A) ได้วิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของระเบียบวินัยในโรงเรียนมัธยมที่มีต่อบรรยากาศโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. วิธีการใช้ระเบียบวินัยไม่ใช่เป็นข้อกำหนดบรรยากาศของโรงเรียน
2. บุคลิกภาพและความแตกต่างในวิธีการของผู้รักษาวินัยเป็นตัวกำหนดแบบอย่างที่ดีของระเบียบวินัย และบรรยากาศในโรงเรียน

ทอร์เรส (Torres. 1983 : 355-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนะของผู้ปกครองที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการฝึกทางวินัยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาจากผู้ปกครอง 4 กลุ่มคือ ผิวขาว ผิวดำ เม็กซิกัน-อเมริกัน และเวียดนาม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ปกครองชอบที่จะให้มีการสื่อสารสัมพันธ์กันระหว่างโรงเรียนและนักเรียนเท่ากันกับใช้วิธีการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน

ครอเลย์ (Crawley. 1983 : 2840-A) ได้ศึกษาทัศนะของครูและนักเรียนที่มีต่อสภาพห้องเรียน วิธีการดำเนินงานและพฤติกรรมนักเรียนในชั้นของครูที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการรักษาระเบียบวินัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนะของครูที่ได้รับการฝึกอบรม กับครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม และทัศนะของนักเรียนในชั้นของครูที่ได้รับการฝึกอบรม กับนักเรียนในชั้นของครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ซึ่งปรากฏผลในการวิจัยครั้งนี้ว่า ครูส่วนหนึ่งยอมรับในโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการรักษาระเบียบวินัย และนักเรียนในชั้นของครูที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการรักษาระเบียบวินัยมาแล้ว มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนมากกว่านักเรียนในชั้นของครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมมาก่อน

ความหมายของชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรม หมายถึง ชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิผู้อื่น และการยอมรับการกระทำของตนเอง ในชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง ในครั้งนี้ ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประเภท คือ กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมุติ และกรณีตัวอย่าง ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม ดังนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม

ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

ได้มีผู้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

จำเนียร ช่วงโชติ (2521 : 4-5) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับ กลุ่ม คือ

1. กลุ่มจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คน มาประกอบกัน
2. กลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์กัน
3. มีความสนใจร่วมกัน
4. มีแบบแผนต่อกัน

เมตตา จินดารักษ์ (2525 : 5) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า หมายถึงการกระทำร่วมกันเพื่อเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ และร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มซึ่งเกิดขึ้น ตลอดจนแสดงความคิดเห็นและกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมนั้น

นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 20) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคล และกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดหมายหมาย

กรองแก้ว สาธุสนธิ์ (2529 : 9) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เพื่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมและวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกด้วยกัน ซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น ตลอดจนร่วมแสดงความคิดเห็นและกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมนั้นๆ ด้วย

สเตรง (Strang. 1958 : 3) ได้ให้ความหมายของกลุ่ม คือ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มาทำงานร่วมกัน โดยมีจุดหมายเดียวกัน

เฮอร์โรลด์ (Herrold. 1952 :492-504) ได้ให้ความหมายไว้ว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดหมายที่แน่นอน

เบนเนทท์ (Bennett. 1963 : 6-7) ได้สรุปความหมายของคำว่า กิจกรรมกลุ่มไว้ 2 แบบคือ

แบบที่ 1 เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ แก่สมาชิก หรือเป็นการนำการอภิปรายเพื่อที่สมาชิกได้บรรลุถึงความมุ่งหมายต่างๆ ของกลุ่ม โดยปกติผู้นำกลุ่มชนิดนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ หรือสังคม และส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลเหล่านี้มา

อภิปราย เพื่อประโยชน์สำหรับตน เช่น การปฐมนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่จัดใน ชั่วโมงเรียนเป็นต้น ในการทำกิจกรรมกลุ่มแบบนี้ครูจะเป็นผู้ดำเนินการวางแผนเอง

แบบที่ 2 เป็นกิจกรรมกลุ่มที่สมาชิกวางแผนร่วมกันจัดขึ้นเอง เช่น กลุ่มอภิปรายในเรื่อง ต่างๆ ที่นักเรียนสนใจ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การทำกิจกรรมสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสนใจ และความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อที่จะดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

คมเพชร จิตรสุกุล (2522 : 96-98) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ ซึ่ง พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง
2. เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น
3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันของสมาชิก

เบนเนทท์ (Bennett, 1963 : 8-9) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่ม ได้เรียนรู้ทางด้านการศึกษา อาชีพ สังคม และ ส่วนตัว จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น การได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นกลุ่ม ซึ่งอาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ ยอมรับของสังคมได้

2. เพื่อก่อให้เกิดผลทางการบำบัดรักษา จากการที่ได้มีโอกาสปลดปล่อยความตึงเครียด ทางอารมณ์ ได้มีความเข้าใจ และได้ข้อคิดในปัญหาต่างๆ ของบุคคลมากขึ้นรวมทั้งศึกษาปัญหาของ คนที่คล้ายคลึงกันในบรรยากาศที่อ่อนโยน ผ่อนตาม และนำมาแก้ไขปรับปรุงบุคลิกภาพ และวิถี ทางชีวิตของเรา กลุ่มเปิดโอกาสให้เราได้วินิจฉัยตนเองและผู้อื่น

3. ช่วยให้ผู้คลบบรรลุจุดมุ่งหมายของการแนะแนวอย่างประหยัด และอย่างมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

ส่วนแทรกซ์เลอร์ และนอร์ท (ซวลิ นาคัทต. 2524 : 5-6 ; อ้างอิงมาจาก Traxler and North) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน มหาวิทยาลัย หรือในโรงเรียน โดยการจัดโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ หรือนำไปจัดในรูปของ การแนะแนวได้ตลอดทั้งปี

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียนการใช้ห้องสมุด การศึกษาในโอกาสต่างๆ หรือเรื่องส่วนตัวที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน

3. เพื่อเป็นรากฐานในการที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษาและความเจริญงอกงามของบุคคลและของกลุ่ม นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังสามารถนำมาเป็นเครื่องช่วยในการแก้ไขเรื่องส่วนตัวได้ เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การพัฒนาที่เหมาะสมกับด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลได้มีโอกาสร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมและบุคลิกภาพ

ลำดับขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม

การเรียนรู้ตามวิธีกระบวนการกลุ่ม แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ (เขวภา เดชะคุปต์ 2517 : 163-166)

1. ระยะการมีส่วนร่วม (Participation or Involvement Stage)

ระยะนี้ผู้เรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติหรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการเรียนรู้จะเกิดจากผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมาก ก็จะได้รับผลการเรียนรู้มากขึ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 ทางด้านร่างกาย (Physical Involvement) คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning by Doing) รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ นั้นด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ทางด้านจิตใจ (Ego or Emotional) คือ การที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติกันอย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิดและการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาวิชาได้นานอีกด้วย

1.3 ทางด้านสติปัญญาหรือสมอง (Intellectual or Mental Involvement) คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีการสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด และ

เหตุผลในการไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์ และสรุปสิ่งที่เรารู้ด้วยตนเอง

2. ระยะเวลาวิเคราะห์ (Analysis Stage)

เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านๆ ที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง ประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการ ผลของการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองยิ่งขึ้น

3. ระยะเวลาสรุปและประยุกต์หลักการ (Generalization and Application Stage)

ระยะนี้ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบ และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งจะทำให้ได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเอง (Self Development) ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relation) หรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้กับการแก้ปัญหา (Problem Solving) ต่างๆ ในอนาคตและเพื่อใช้ในการปรับปรุง ควบคุมธรรมชาติ และสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยกันประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ขึ้น

4. ระยะเวลาประเมินผล (Evaluation Stage)

ระยะนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนของตนเอง และของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อสมาชิกกลุ่มได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Strang. 1958 : 1-2) ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้โดยวิธีการนี้จึงช่วยในการฝึกทักษะในหลายๆ ด้าน ดังนี้

1. ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เช่น การเป็นผู้ให้และผู้รับ การปรับตัว การควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น เป็นต้น

2. ทักษะในการเรียน (Study Skill) เป็นทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ เช่น ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพูด การฟัง การอ่าน และการรายงาน

3. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) ได้แก่ ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวิพากษ์วิจารณ์ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีเหตุผล

4. ทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ทักษะในการวางแผน การเป็นผู้นำแสดงความคิดเห็นด้วยการอภิปราย การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังมีผลในด้านเจตคติต่อตนเอง เพราะการได้เข้าร่วมกลุ่มเป็นการแสดงถึงการยอมรับจากกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ มีความอบอุ่น และรู้สึกว่าตัวเองนั้นมีคุณค่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

งานวิจัยในประเทศ

พรรณี ลิ้มปัทมนา (2523 : 54) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้วิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนจริยธรรมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏว่าหลังจากการสอนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนมีพัฒนาการทางทัศนคติทางจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังจากการสอนไปแล้ว 1 เดือน ผลก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง

มัทนา อังตระกูล (2524 : 45) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนานิภาพแห่งตนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม 8 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที ส่วนกลุ่มควบคุมได้เรียนรู้จากการสอนปกติโดยไม่ใช้กิจกรรมกลุ่ม ผลปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีนิภาพแห่งตนแตกต่างจากนักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นภาพร พุ่มพุกษ์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 28 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะ ซึ่งทั้งสองโปรแกรมมีเนื้อหาเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการปรับตัวต่ำ จำนวน 28 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนปกติเกี่ยวกับการปรับตัวกับเพื่อน ผลการทดลองพบว่าภายหลัง

การสอน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลัดดา แซ่ป้ง (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับสอนแบบปกติ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาตี จบศรี (2531 : 44-46) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคะแนนความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนปกติ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มควบคุม

งานวิจัยในต่างประเทศ

เดอร์ชมิทท์ (Durschmidt. 1978 : 3953-A) ได้ศึกษาโดยให้กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมกลุ่มการสัมมนาที่เปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติ ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีการยอมรับตนเอง (Self Acceptance) ดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

มาร์ติเนซและแมนูเอล (Martinez and Manuel. 1982 : 3515) ได้ศึกษาผลของกลุ่มฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Group Assertives Training) และกลุ่มที่ได้รับการบำบัดทางจิตเพื่อเพิ่มพูนความภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem Enbancement Group Therapy) ผลการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มสามารถเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกให้ผลมากกว่า นอกจากนี้การฝึกทั้งสองวิธีมีผลต่อการลดระดับความวิตกกังวล การซึมเศร้าและความก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทั้งสองกลุ่ม

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นว่ามีผู้ใช้กิจกรรมกลุ่ม ในการพัฒนา ด้านต่างๆ เช่น มโนภาพแห่งตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การปรับตัว ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย และการยอมรับในตนเอง นอกจากนี้ยังนำมาใช้ในการลดพฤติกรรมบางอย่าง เช่น

ความไม่ตั้งใจเรียน ความวิตกกังวล เป็นต้น ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีการพัฒนาด้านต่างๆ สูงขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมุติ

ความหมายของบทบาทสมมุติ

บทบาทสมมุติเป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้อย่างต่าง ๆ กัน ดังนี้

ทิสนา แคมมณี (2522 : 41) กล่าวว่า บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยผู้สอนสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมุติขึ้นมาให้นักเรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นและถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ การแสดงบทบาทสมมุตินับว่าเป็นวิธีการฝึกการแก้ปัญหา และการตัดสินใจวิธีหนึ่ง เพราะสถานการณ์และบทบาทสมมุติขึ้นมามีจุดให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงนั้นมักจะมีปัญหาและข้อขัดแย้งต่างๆ แฝงมาด้วยการที่ผู้เรียนได้เลือกที่จะแสดงบทบาทต่างๆ โดยไม่ต้องฝึกหรือเตรียมตัวมาก่อนนั้น ผู้แสดงจะต้องแสดงไปตามธรรมชาติ โดยที่ไม่รู้ว่าผู้แสดงคนอื่นจะมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างไร นับว่าเป็น การช่วยฝึกให้ผู้แสดงได้เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมและหาทางแก้ปัญหาตัดสินใจอย่างธรรมชาติ

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2522 : 31) ได้กล่าวถึงบทบาทสมมุติว่า เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในขอบเขตความสัมพันธของบุคคล โดยการแสดงออกมาในสถานการณ์ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับปัญหาของชีวิตจริง โดยใช้บทบาทสมมุติเป็นกระบวนการสื่อสารในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริง

กรมวิชาการ (2524 : 22-23) ได้กล่าวว่า บทบาทสมมุติเป็นกิจกรรมที่จะให้นักเรียนได้แสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง เลียนแบบของจริง ตามที่ตนคิดว่าจะเป็น เช่น ท่าเดิน ท่าหกล้ม ท่าโกรธ ท่าดีใจ หรือบทบาทสมมุติเป็นพ่อแม่ พี่น้อง เล่นขายของ ดำรงจับผู้ร้าย แม่ค้า ฯลฯ โดยที่คิดแสดงท่าเองว่า ถ้าเป็นคนนั้นจะต้องทำอย่างนั้นพูดอย่างนี้ในการแสดงนั้นครูต้องพยายามแทรกสิ่งที่ต้องการเน้น หรือเนื้อหาที่ต้องการฝึก เช่น ท่าทาง มารยาทในการพูดการแสดง คำและสำนวน น้ำเสียง ฯลฯ อย่างไรก็ตามการแสดงที่นำมาสอดแทรกในตอนใดของบทเรียนจะทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน ได้ใช้ความคิด ได้แสดงท่าทางเลียนแบบและออกความคิดเห็นในการฝึกทักษะในการเรียนภาษาได้เป็นอย่างดี

วีระ ไทยพานิช (2529 : 73) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทสมมุติเป็นสถานการณ์ของการแสดงโดยไม่มีเตรียมตัว โดยเน้นความสำคัญที่บุคคลและบทบาท นักเรียนสวมบทบาทใครคนใดคนหนึ่ง และแสดงหรือปฏิบัติบทบาทของผู้ที่เขาเห็นในสถานการณ์เฉพาะที่กำหนดขึ้น จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจลึกซึ้งในความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับสถานการณ์เฉพาะ

เทเลอร์ และวอล์ฟฟอร์ด (Taylor and Walford. 1974 : 19) ได้ให้ความหมายว่าบทบาทสมมุติเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใด จึงจะแก้ปัญหาได้ดีที่สุด ผู้แสดงต้องรู้บทบาทของตน เพื่อให้เข้าใจ และมีอารมณ์ในการแสดง

ลี (Lee. 1974 : 316) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทสมมุติเป็นการเรียนรู้จากการดูบทบาทของผู้แสดงในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น ในการแสดงนั้นผู้แสดงต้องคิดคำพูดและแสดงท่าทางโดยไม่มีการเตรียมบทพูดหรือบทแสดงมาก่อนและต้องแสดงซ้ำใหม่ จนกว่าจะเป็นที่พอใจและยอมรับ

จากความหมายของบทบาทสมมุติ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า บทบาทสมมุติเป็นวิธีสอนอย่างหนึ่งที่ให้นักเรียนได้แสดงบทบาทต่างๆ จากสถานการณ์ที่ครูสมมุติขึ้น ผู้แสดงต้องไม่รับบทหรือเตรียมตัวมาก่อน บทบาทหรือท่าทางที่แสดงไปนั้นเป็นไปตามธรรมชาติหรือตามความคิดของผู้แสดงเอง และนำเอาการแสดงออกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ ท่าทาง และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของบทบาทสมมุติ

บทบาทสมมุติเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่ครูจะนำมาช่วยในการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านต่างๆ หลายด้าน ดังนี้ (ทิสนา แยมมณี. 2522 : 42)

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าพฤติกรรมทุกพฤติกรรมมีสาเหตุที่มาจากพฤติกรรมนั้น
2. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ และเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
3. ช่วยลดความรู้สึกดิ่งเครียดของผู้เรียน คือช่วยให้ผู้เรียนบางคนที่มีความดิ่งเครียดได้ระบายความรู้สึกนั้นๆ ออกมาบ้าง
4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตน และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของตน
5. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีขึ้น
6. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม
7. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในหลายๆ บทบาท
8. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ

9. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามัคคีในกลุ่มให้ดีขึ้น

10. ช่วยให้ผู้รู้ได้เรียนรู้ถึงความต้องการของผู้เรียน

ผกา สัตยธรรม (2524 : 52) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติว่า จะทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกสนาน มีชีวิตชีวามากขึ้น ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงคุณลักษณะเด่นๆ ในด้านต่างๆ ออกมา เช่น การพูดเก่ง การแสดงบทบาทเหมาะสม ไหวพริบในการแสดง

ชูศรี สนิทประชากร (2525 : 14-15) ยังได้กล่าวว่า บทบาทสมมุติจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องชัดเจนขึ้นเพราะเรื่องนั้นๆ เป็นเรื่องที่สมมุติจากเรื่องจริง ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะนำไปปฏิบัติในสภาพจริงด้วย ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก มีการอภิปรายและวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ เป็นประโยชน์ในการฝึกให้ผู้เรียนรู้ต่อการแก้ปัญหา ตัดสินใจ และสามารถนำการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมุติดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า บทบาทสมมุติเป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในตนเองและผู้อื่นมากยิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน ทำให้ผู้เรียนสนุกสนานต่อการเรียนและมีความเข้าใจในเรื่องที่จะเรียนได้ดีขึ้น ทั้งยังได้มีโอกาสทดลองฝึกเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคมได้หลายๆ บทบาท เพื่อปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม สามารถตัดสินใจและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขั้นตอนของการแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมุติ มีดังนี้ (ทิสนา แยมมณี. 2522 : 47-49)

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็นสองตอน คือ

ก. การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูจะต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ออกมาให้ได้ว่าอะไรคือ ปัญหา หรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็น และเรียนเพื่อความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

ข. การกำหนดสถานการณ์สมมุติและบทบาทสมมุติ เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้วครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมุติที่ง่ายและชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมุติที่จะให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมุติ โดยที่บทบาทสมมุติควรจะช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบกับปัญหาและข้อขัดแย้ง เพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

ก. การอุ้มนำเรื่อง หมายถึง การนำผู้เรียนให้ไปสู่เรื่องที่จะศึกษา หรือปูพื้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน ครูอาจจะเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมุติให้ผู้เรียนฟัง

ข. การเลือกตัวผู้แสดง อาจเป็นไปได้ในสองลักษณะคือ อาจเลือกผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียง หรือลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะของบทบาทที่มอบหมายให้ก็ได้ ในกรณีแรก การแสดงจะช่วยให้กลุ่มเข้าใจปัญหาได้ดี เพราะการแสดงเป็นไปโดยไม่เคอะเขิน ในกรณีหลัง การแสดงจะช่วยให้ผู้แสดงและผู้ชมได้เข้าใจถึงบทบาทของผู้ที่มีลักษณะแตกต่างออกไป ดังนั้น การเลือกตัวผู้แสดงจึงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายการแสดงและการสอนเป็นสำคัญ

ค. การจัดการแสดง เป็นการจัดการแบบสมมุติขึ้นมา เพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความเป็นจริง การจัดการอาจจะเป็นไปในลักษณะแบบง่าย ๆ โดยการเลื่อนโต๊ะเพียงตัวเดียวไปจนถึงการจัดการแบบหรูหรา

ง. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูควรช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ การเตรียมผู้ชม หรือผู้สังเกตการณ์เป็นสิ่งจำเป็น ไม่เช่นนั้นการอภิปราย และวิเคราะห์หลังการแสดง นั้นจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

จ. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง การที่ผู้เรียนจะแสดงบทบาทสมมุติให้เป็นไปอย่างธรรมชาติได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้แสดงถ้าผู้แสดงมีความสบายใจ การแสดงจะเป็นไปอย่างธรรมชาติ ดังนั้น ครูจำเป็นต้องช่วยจัดความตื่นเต้น ประหม่าและความวิตกกังวลของผู้แสดงออกไปด้วยวิธีต่างๆ

ฉ. การแสดง เมื่อผู้แสดงและผู้ชมพร้อมแล้ว ผู้แสดงก็เริ่มแสดงได้ การแสดงนี้ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการขัดกลางกัน นอกจากนี้กรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือครู อาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

ช. การตัดบท เมื่อผู้แสดงได้แสดงไปเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ครูควรตัดบทหรือหยุดการแสดง ไม่ควรปล่อยให้การแสดงเย็นเยื่อไป จะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบทจะทำได้ในกรณีต่อไปนี้

1. เมื่อการแสดงนั้นได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้
2. กลุ่มพอจะเดาได้ว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไร ถ้ามีการแสดงต่อไป
3. ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการ
4. การแสดงจบเรื่อง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

การวิเคราะห์การแสดงมักจะเป็นไปในรูปการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้แสดงกับผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายจะเป็นไปในรูปใดนั้น มักจะขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการเรียน บางครั้งอาจมีการให้ผู้แสดงได้เปิดเผยความรู้สึก และเสนอความเห็นก่อน แล้วจึงให้ผู้สังเกตการณ์เสนอความคิดเห็น การอภิปรายนี้จะต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา และเน้นที่เหตุผลของการแสดงออก และพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดยปกติการอภิปรายจะไม่มุ่งถึงว่าใครแสดงดี ไม่ใช่อะไร นอก

จากวัตถุประสงค์ของการแสดงคือ การฝึกทักษะการแสดงการเรียนรู้ทั้งหลายจะอยู่ตรงขั้นนี้เป็นสำคัญ ครูจะต้องช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบ โดยอาจใช้วิธีการตั้งคำถามช่วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง แล้วกลุ่มอาจจะเสนอแนะแนวความคิดใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงซ้ำ หรือเพิ่มเติมก็ได้ เพื่อผลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็น ครูจะสามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนได้อภิปรายต่างๆ ไป ซึ่งโดยมากจะเป็นการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องให้กันและกันฟัง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความเป็นจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

จากขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมุติดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมุตินั้น ครูจะต้องกำหนดขอบเขตของปัญหาสถานการณ์สมมุติ และบทบาทสมมุติ ครูอธิบายให้ผู้แสดงเข้าใจถึงบทบาทที่ตนจะต้องแสดงว่าทำอะไร จึงจะเหมาะสม ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้น ครูจะต้องช่วยให้รู้จักสังเกต และวิเคราะห์เหตุการณ์ไปด้วย เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในตอนอภิปรายและวิเคราะห์หลักการแสดง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมุติ

งานวิจัยในประเทศ

ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526 : 56-59) ได้ศึกษาการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมุติมีการพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2527 : 49-55) ได้ศึกษาผลการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการใช้บทบาทสมมุติมีการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คุยฎี ทรัพย์ปรุง (2529 : 34-55) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานต่ำ จำนวน 30 คน โดยสุ่มเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ และกลุ่มควบคุมซึ่ง ได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่มละ 15 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้ บทบาทสมมติ มีพัฒนาการและมีความแตกต่างในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

สุวรรณ ตริชัน (2530 : 42-44) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ จำนวน 30 คน โดยสุ่มเป็น กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ และกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่มละ 15 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติและแบบปกติ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการ สอนโดยการใช้บทบาทสมมติมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์ (2532 : 104-107) ได้ศึกษาผลของบทบาทสมมติที่มีต่อเหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน โดยสุ่มเป็นกลุ่ม ทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติและกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่มละ 15 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติและแบบปกติ มีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงขึ้นกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับ การสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

โคโนเลย์ (Conoley. 1977 : 4977-A) ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติในการเรียน การสอนระดับ 3, 4 และ 5 จำนวน 142 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้เวลาทดลอง 2 สัปดาห์ วันละ 30 นาที ทุกวัน มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า การใช้บทบาทสมมติเป็นองค์ประกอบในการเรียนการสอนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ นักเรียนในกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม ทำให้นักเรียนมีสังคมมีดีขึ้น และเปลี่ยนแปลงจาก การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่บุคคลอื่นมากขึ้น

ลอนนอตติ (Lonnotti. 1977 : 142) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมตีกับการเห็นประโยชน์ของ ผู้อื่น และมีความเห็นใจต่อผู้อื่น โดยทำการทดลองกับนักเรียนอายุ 6-9 ปี พบว่านักเรียนที่ได้รับการ ฝึกด้วยบทบาทสมมติมีพฤติกรรมที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

มาร์เกส และหลุยส์ (Marguess and Louise. 1978 : 3397- A) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้ บทบาทสมมุติกับค่านิยมบางประการของนักเรียน คือ ความซื่อสัตย์ การเคารพในสิทธิของผู้อื่นและการพิจารณาผู้อื่น กับนักเรียนระดับ 3 ซึ่งใช้เวลา 1 ชั่วโมง และระดับ 5 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนระดับ 3 มีการเปลี่ยนแปลงในด้านความซื่อสัตย์จากเดิม ส่วนการเคารพในสิทธิของผู้อื่น และการพิจารณาผู้อื่น ไม่แตกต่างกันสำหรับนักเรียนระดับ 5 ค่านิยมทั้งสามด้าน ไม่แตกต่างกัน

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นว่ามีผู้ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ในการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เหตุผลเชิงจริยธรรม ความสามัคคี การไม่เห็นแก่ตัว ความซื่อสัตย์ เป็นต้น ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้ บทบาทสมมุติ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

ความหมายของกรณีตัวอย่าง

กรณีตัวอย่าง หมายถึง สื่อการสอนที่สร้างขึ้นบนระบบปัญหาและการให้ข้อมูลที่น่าสนใจ เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการและทักษะในเรื่องของการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ การให้เหตุผล และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ (สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. 2532 : 83)

ประเภทของกรณีตัวอย่าง

กรณีตัวอย่างเป็นสื่อการสอนที่สามารถสร้างจากข่าวเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เรื่องราวของบุคคลที่น่าสนใจ ฯลฯ ดังนั้นเราสามารถจัดประเภทกรณีตัวอย่างที่หาได้จากแหล่งต่างๆ ดังนี้ (สมพงษ์ จิตระดับ. 2530 : 86-94 ; สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. 2532 : 641 - 642)

1. ประเภทข่าวหนังสือพิมพ์ กรณีตัวอย่างประเภทนี้นิยมนำมาใช้ในการสอนจริยศึกษามาก ครูจะคัดเลือกจากข่าวที่ทันสมัยน่าสนใจและเกี่ยวข้องกับนักเรียน ข่าวที่นำมาจะประกอบด้วย รูปภาพ ความคิดเห็นและคำถามหรือประเด็นที่ครูต้องคิดขึ้นเพื่อนำในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อไป

2. ประเภทเรื่องสั้น เป็นเหตุการณ์เรื่องราวของบุคคลไม่มากนัก เนื้อเรื่องไม่สลับซับซ้อน มีความแตกต่างในเรื่องราวของการกระทำ การแสดงออก และมีเหตุการณ์สำคัญตอนท้ายเป็นจุดสำคัญ (Climax) ของเรื่อง เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึก ความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ต่อไป

3. ประเภทเรื่องเล่า การสร้างแบบนี้จะมีลักษณะของบุคคล 4-5 คน เข้ามาเกี่ยวข้องกันในเรื่องที่เกิดขึ้น สิ่งสำคัญอยู่ที่คุณสมบัติของบุคคลมักจะมีข้อดีข้อเสียรวมกันอยู่ การพิจารณาหาเหตุผลจึงต้องดูทั้ง 2 ด้าน ประกอบควบคู่กันไปก่อนจะให้เหตุผลหรือความคิดเห็นได้

4. ประเภทรูปภาพ ลักษณะแบบนี้ จะเป็นรูปภาพหรือการ์ตูนซึ่งมีเหตุการณ์ประมาณ 3-5 ภาพแต่ละภาพจะมีเหตุการณ์ที่นักเรียนจะต้องดูและบรรยายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นได้ต่อเนื่อง ภาพสุดท้ายจะมีลักษณะที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหาในเรื่องการกระทำหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

5. ประเภทเรื่องยาวตัดต่อ กรณีตัวอย่างลักษณะแบบนี้จะเป็นเหตุการณ์เรื่องราวของบุคคลหลายคน มีสถานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง เป็นเรื่องค่อนข้างยาว มีประเด็นขบคิดหลายอย่าง มีข้อสงสัยเกิดขึ้นได้หลายๆ กรณี ลักษณะกรณีตัวอย่างแบบนี้ จะเป็นการคัดทอนเรื่องราวให้สั้นกระชับ และอาจแบ่งเรื่องราวต่างๆ เป็นชิ้นส่วนของข้อมูลย่อยๆ ตามจำนวนชิ้นส่วนที่เหมาะสมกับเรื่องราวและจำนวนผู้เรียน

6. ประเภทบทสนทนาหรือคำพูด กรณีตัวอย่างประเภทนี้จะเป็นบทสนทนาของบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เช่น ครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครอง เป็นต้น บทสนทนาที่นำมาใช้ควรเกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัย ความประพฤติของนักเรียนที่มีส่วนสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ บทสนทนาควรจะสั้น กระชับ และอาจตัดตอนเฉพาะส่วนที่สำคัญ เพื่อนำมาใช้ในการเสนอและง่ายต่อการสนทนาพูดโต้ตอบกันในชั้นเรียน

แนวทางการสร้างกรณีตัวอย่าง

กรณีตัวอย่างเป็นสื่อการสอนที่สร้างขึ้นง่าย มีสาระ น่าสนใจ ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษามาก (สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. 2532 : 83-84)

1. เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง หรือมีส่วนใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม กรณีตัวอย่างไม่ควรเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเองหรือเขียนจากจินตนาการ โดยสมมุติให้เกิดขึ้นตามความต้องการการใช้บุคคล เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมควรจะเป็นจริงด้วย

2. เป็นเรื่องที่ยังหาข้อยุติหรือข้อสรุปไม่ได้ มีประเด็นที่ต้องใช้ความคิดของบุคคลหลายๆ ฝ่าย ทางเลือกของความคิดเห็นหรือคำตอบมีหลายแนวและเปิดกว้าง การตัดสินใจกระทำได้หลายทาง เพื่อจะพิจารณาได้ว่าทางใดเหมาะสมที่สุด กรณีตัวอย่างที่ไม่มีทางเลือกจะไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้

3. มีสาระน่าสนใจ สนุกสนาน แทรกข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

4. ให้ข้อมูลต่างๆอย่างเพียงพอ ในการกำหนดปัญหาหรือประเด็นในการคิดตัดสินใจ กรณีตัวอย่างไม่ควรยากเกินไปจนผู้เรียนไม่สามารถหาคำตอบได้ หรือง่ายจนเกินไป จนผู้เรียนไม่ต้องใช้สติปัญญาในการคิดมากนักกรณีตัวอย่างที่ดีควรจะมีการแสดงทางเลือกในการตัดสินใจอย่างเด่นชัด
5. สอดคล้องกับเนื้อหาทางจริยธรรม เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน
6. ปรับเป็นกิจกรรมที่แสดงออกและเคลื่อนไหวได้ กรณีตัวอย่างจะเป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการแสดงออก การรับรู้ และปฏิสัมพันธ์
7. ท้ายสุดของกรณีตัวอย่างจะต้องมีคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

การเขียนกรณีตัวอย่าง

ในการเขียนกรณีตัวอย่างที่ใช้ในการเรียนการสอนมีวิธีการดังต่อไปนี้ (สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. 2532 : 640-641)

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของกรณีตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจตรงกัน การเขียนวัตถุประสงค์จึงต้องระบุให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างไร คุณธรรมที่ศึกษา ความคิดรวบยอดของสิ่งที่เรียนรู้ เป็นต้น
2. การรวบรวมข้อมูล เหตุการณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยการสังเกต สัมภาษณ์ค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือประเภทต่างๆ การเลือกสรรข้อมูลที่จำเป็น ตรงกับเรื่องราวมีสาระให้ข้อคิดจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูต้องพิจารณาให้ดี
3. ระบุเหตุการณ์สำคัญๆ ของกรณีตัวอย่างให้ชัดเจน แบ่งเหตุการณ์และลำดับของเรื่องราวให้ต่อเนื่องไม่สับสนจนผู้เรียนไม่สามารถรู้เค้าโครง (Outline) ของเรื่องได้
4. ลงมือเขียนกรณีตัวอย่าง ภาษาและสำนวนที่ใช้ควรง่ายๆ กระชับรัด ไม่ยากเกินไป และเข้าใจให้ผู้เรียนติดตามเรื่อง
5. การเขียนไม่ควรเขียนในแนวชี้ช่องทางหรือชักนำให้ผู้เรียนต้องคิดตัดสินใจในแนวที่ครูผู้เขียนต้องการ
6. กำหนดวิธีการแบ่งกลุ่ม การวิเคราะห์ เวลาที่ใช้ในการอภิปราย ข้อมูลที่ใช้ประกอบและสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการกำหนดประเด็นปัญหาที่ใช้ในกรณีตัวอย่าง
7. เน้นการวิเคราะห์ การใช้ความคิด และเขียนให้มีทางแก้ปัญหาได้หลายๆ ทาง
8. ชื่อของบุคคล สถานที่ เหตุการณ์สำคัญๆ บางครั้งต้องเปลี่ยนแปลงไม่ควรระบุจริงตามที่เกิดขึ้น

9. การจัดทำคู่มือการใช้กรณีตัวอย่าง วัตถุประสงค์สำคัญในการเขียน แนวทางการแก้ปัญหา วิธีการสอน การเฉลยตัวปัญหา ประเด็นที่เหมาะสม เป็นต้น

10. การเขียนใหม่เพื่อปรับปรุงกรณีตัวอย่าง ในกรณีที่ข้อมูลเปลี่ยนไปและการนำไปใช้พบว่าหรือง่ายเกินไปสำหรับผู้เขียน ภาษาที่ใช้ไม่เหมาะสม เหตุการณ์เรื่องราวไม่น่าสนใจ เป็นต้น

การนำกรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอน

การนำกรณีตัวอย่างมาใช้เป็นสื่อการสอนและกิจกรรมในชั้นเรียนนั้น ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการสังเกต การอ่านและวิจารณ์ความคิดเห็นของผู้อื่นในทัศนะที่แตกต่างกัน อันก่อให้เกิดแนวคิดและประสบการณ์ที่กว้างออกไป การนำกรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอนมี ขั้นตอนดังนี้ (สมพงษ์ จิตระดับ. 2530 : 85-86)

1. ศึกษาแยกแยะหัวข้อคุณธรรมที่ต้องการสอน เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง การตั้งความคิดรวบยอด การศึกษาเพิ่มเติมคุณธรรมที่ต้องการเน้นและสอน

2. คัดเลือกข่าว เรื่องราว ตัวอย่างเหตุการณ์ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับคุณธรรมที่ต้องการสอน ปรับให้เข้ากับวัย ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

3. กำหนดขั้นตอนและรายละเอียดของการนำไปใช้ จุดมุ่งหมาย ลำดับขั้นของการแสดงออก จำนวนกลุ่มและนักเรียนในแต่ละกลุ่ม สถานที่ เวลาที่ใช้ บทบาทของนักเรียนบางคน และทั้งหมด สื่อการสอนประกอบ ประเด็นที่ใช้นำการอภิปรายแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างข้อมูลเพิ่มเติมปัญหาและอุปสรรคต่างๆ แนวทางและวิธีการแก้ไข ฯลฯ

4. การนำไปใช้ในชั้นเรียน ครูจะเริ่มนำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้การกำหนดขอบเขตเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ปัญหาทางคุณธรรมที่เกิดขึ้น การเตรียมห้องเรียนและบรรยากาศให้เหมาะสมกับกรณีตัวอย่าง การอธิบาย การแบ่งกลุ่ม ข้อตกลงหรือกติกาที่นำมาใช้ การมอบหมายงานให้ศึกษา หลังจากนั้นกรณีตัวอย่างจะเป็นกิจกรรมการสอนที่สำคัญ (Highlight) ที่สุด นักเรียนจะศึกษากรณีตัวอย่างด้วยตนเอง มีการอภิปรายกลุ่มย่อย เสนอความคิดเห็น การซักถาม การเพิ่มเติมข้อมูลตัวอย่างต่างๆ การกำหนดผู้แสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ และท้ายสุดคือการตอบปัญหาหรือประเด็นพร้อมกับเหตุผลท้ายของกรณีตัวอย่างที่กำหนดให้

5. การเพิ่มเติมเนื้อหา เอกสารเสริมประสบการณ์ แบบประเมินผลตนเองหรือกลุ่มเกี่ยวกับคุณธรรมที่ต้องการสอน

6. แนวสรุปและประเด็นที่นักเรียนควรได้รับ เป็นขั้นตอนที่ทำให้กรณีตัวอย่างเกิดความชัดเจนในสิ่งที่เรียนรู้ ความขัดแย้งลดน้อยลง ครูผู้สอนจึงต้องมีแนวสรุปและการตั้งคำถามนำเพื่อให้นักเรียนสามารถสรุปแนวคิด สาระสำคัญ ของคุณธรรมที่นำมาสอนได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่

ข้อควรคำนึงในการนำกรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอน

กรณีตัวอย่างเป็นสื่อการสอนที่ครูสร้างขึ้นเองได้หลายรูปแบบ เป็นสื่อการสอนที่สร้างขึ้นได้ง่าย แต่เพื่อให้การนำกรณีตัวอย่างไปใช้ เป็นสื่อสอนที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ด้วย (สมพงษ์ จิตระดับ. 2530 : 95)

1. การสร้างกรณีตัวอย่าง ไม่ควรเป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในชั้นเรียน ครูควรหลีกเลี่ยงการนำมาใช้โดยตรง แต่ควรดัดแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างใกล้เคียงที่สุดเท่านั้น
2. การดำเนินกิจกรรมของครูมีความสำคัญยิ่ง ครูต้องสามารถคลี่คลายความคิดเห็นขัดแย้งที่แตกต่างกันของนักเรียนได้ โดยยึดแนวข้อสรุปที่ได้จากข้อตกลงความคิดเห็นของกลุ่ม
3. กรณีตัวอย่างจะสามารถดำเนินไปด้วยดี ครูไม่ควรใช้แบบใดแบบหนึ่งมากเกินไป ครูควรนำกิจกรรมหรือสื่อการสอนบางประเภทเข้าช่วยในบางครั้ง
4. กรณีตัวอย่างเป็นสื่อการสอนที่มีจุดประสงค์สำคัญ มุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักสร้างความคิดเห็นของตนเองให้เกิดขึ้น มีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออกอย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล
5. ครูต้องคำนึงถึงความยากง่ายของกรณีตัวอย่างที่นำมาใช้ ในบางกรณีอาจยากหรือง่ายเกินไปสำหรับนักเรียนในชั้นประถมศึกษา การทดลองนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเล็ก ๆ ในระดับเดียวกัน จะทำให้ครูสามารถนำข้อบกพร่องต่างๆ มาปรับปรุงให้กรณีตัวอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่ากรณีตัวอย่างเป็นสื่อการสอนที่สร้างขึ้นง่ายโดยสามารถสร้างขึ้นจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้ได้เผชิญกับเรื่องราว ปัญหาที่เกิดขึ้นของบุคคลหลายประเภท หลายเหตุการณ์ ซึ่งจะทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์ รู้จักการประเมินค่าสิ่งต่างๆ และตัดสินใจได้อย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าความมีวินัยในตนเองเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ เพราะจะช่วยให้นักเรียนรู้จักดำเนินชีวิตของตนเองอย่างถูกต้องมีเหตุผล และเลือกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่สร้างปัญหาให้แก่สังคมที่ตนอยู่ และยังช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมุติ และกรณีตัวอย่าง ในการฝึกความมีวินัยให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้น หลังจากได้รับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมความมีวินัย
ในตนเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะโรงเรียนบางไทรวิทยา อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ
4. วิธีดำเนินการทดลอง
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ของโรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนนักเรียน 39 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่ได้จากประชากร โดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง แล้วเลือกเฉพาะนักเรียนที่ได้คะแนนความมีวินัยในตนเองน้อยที่สุดขึ้นไป จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง
2. แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
3. ชุดฝึกรอบรมความมีวินัยในตนเอง ประกอบด้วยเรื่อง การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการยอมรับการกระทำของตนเอง

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้น คือ

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม

1.1.1 เพื่อสร้างแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง เกี่ยวกับ
ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง

1.2 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของ ความมี วินัยในตนเอง

1.3 สร้างนิยามปฏิบัติการ ความมีวินัยในตนเอง ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย
การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบและปฏิบัติตาม
กฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการยอมรับการ
กระทำของตนเอง

1.4 สร้างแบบสอบถามตามนิยามปฏิบัติการ ของความมีวินัยในตนเองในแต่ละด้าน
รายละเอียดของแบบสอบถาม มีดังนี้

1.4.1 ลักษณะแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เป็นแบบข้อความ ที่ผู้ตอบปฏิบัติหรือ
ประสบในชีวิตประจำวัน และมีคำตอบให้เลือก 3 ข้อ

1.4.2 สร้างคำถามให้ครอบคลุม ทั้ง 6 ด้านๆ ละ 13 ข้อ รวมจำนวนทั้งหมด
78 ข้อ

1.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น หาความเที่ยงตรง

เชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัดผล คือ รศ.ดร.ส วาสนา ประवालพฤกษ์
รศ.นิภา ศรีไพโรจน์ รศ.ชูศรี วงศ์รัตนะ ผศ.เชาวนา ชวลิตธำรง และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิน
ทางจิตวิทยา คือ ผศ.เพชรสุดา เพชรใส พิจารณาตรวจสอบแบบสอบถามในแต่ละข้อว่า วัด
ได้ตรงตามนิยามปฏิบัติการหรือไม่ พร้อมทั้งแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขภาษาและความชัดเจนใน
ข้อคำถาม

1.6 สอบถามครั้งที่ 1 โดยนำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง ซึ่งตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปสอบถามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 60 คน แล้วทำการวิเคราะห์รายข้อโดยใช้ t - test แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งหมด 50 ข้อ มีค่าตั้งแต่ 1.764 - 4.740 ซึ่งประกอบด้วย ด้านการตรงต่อเวลา 8 ข้อ (คือข้อ 5 , 16, 17, 31, 32, 33, 45, และ 46) ด้านความซื่อสัตย์ 7 ข้อ (คือข้อ 4 , 14, 15, 29, 30, 43, และ 44) ด้านความรับผิดชอบ 11 ข้อ (คือข้อ 6 , 7, 8, 18, 19, 20, 34, 35, 36, 47 และ 48) ด้านความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียนหรือสังคม 10 ข้อ (คือข้อ 9 , 10, 21, 22, 23, 24, 37, 38, 49 และ 50) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น 5 ข้อ (คือข้อ 11 , 25, 26, 39 และ 40) ด้านการยอมรับการกระทำของตนเอง 9 ข้อ (คือข้อ 1 , 2, 3, 12, 13, 27, 28, 41 และ 42)

1.7 สอบถามครั้งที่ 2 โดยนำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ จำนวน 50 ข้อ ไปสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 50 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8647

ตัวอย่างของแบบสอบถาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ใช้ในงานวิจัย โดยมีข้อความให้นักเรียนอ่านแล้วให้พิจารณาว่านักเรียนเคยปฏิบัติอย่างไร ในแต่ละข้อความ คำตอบของนักเรียนไม่มีถูกหรือผิด ดังนั้น นักเรียนตอบได้อย่างสบายใจ เพราะไม่มีผลใด ๆ กับตัวนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบด้วยความเป็นจริงมากที่สุด

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 50 ข้อ ขอให้นักเรียนตอบในทันที อย่างรวดเร็ว โดยทำทุกข้อในแบบสอบถาม

3. วิธีการตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนอ่านแต่ละข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ท้ายข้อความ โดยให้ถือเกณฑ์ ดังนี้

ตอบว่า	ไม่เคยปฏิบัติ	หมายถึง	นักเรียนไม่เคยปฏิบัติเช่นนั้นเลย
ตอบว่า	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	หมายถึง	นักเรียนเคยปฏิบัติเช่นนั้นเป็นบางครั้ง
ตอบว่า	ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติเช่นนั้นเป็นประจำ

ข้อ	ข้อความ	ไม่เคยปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติเป็นประจำ
1	ข้าพเจ้าทิ้งขยะในภาชนะที่รองรับ			
2	เมื่อกำหนดว่าจะทำอะไร ข้าพเจ้าจะทำตามที่กำหนดจนเสร็จเรียบร้อย			
3	ข้าพเจ้าส่งงานตามเวลาที่กำหนด			
4	เมื่อทำงานผิดพลาด ข้าพเจ้าก็ยอมรับผิด			
5	ข้าพเจ้าหยิบของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตก่อน			
6	ข้าพเจ้าหลอกผู้ปกครองว่าที่โรงเรียนมีกิจกรรมเพื่อที่จะแอบหนีไปเที่ยว			

เกณฑ์การให้คะแนน

- ข้อความทางบวก
  - ถ้าตอบ ปฏิบัติเป็นประจำ ได้ 2 คะแนน
  - ถ้าตอบ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ได้ 1 คะแนน
  - ถ้าตอบ ไม่เคยปฏิบัติ ได้ 0 คะแนน
- ข้อความทางลบ
  - ถ้าตอบ ปฏิบัติเป็นประจำ ได้ 0 คะแนน
  - ถ้าตอบ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ได้ 1 คะแนน
  - ถ้าตอบ ไม่เคยปฏิบัติ ได้ 2 คะแนน

2. แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อให้ผู้ปกครองสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละด้าน ก่อนและหลังการฝึกอบรม ว่านักเรียนมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติในแต่ละด้าน มาก - น้อย อย่างไร (รายละเอียดดังในภาคผนวก)

3. ชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง

เป็นชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีรูปแบบชัดเจน สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองได้

3.2 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเองและกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย

3.3 สร้างชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง โดยที่ชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองประกอบด้วย เรื่องหรือพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง เวลาที่ใช้ในการอบรม จุดมุ่งหมาย วิธีดำเนินการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการประเมินผล ทุกครั้งในการฝึกอบรมแต่ละคาบ ผู้วิจัยจะฝึกอบรมตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นแรกจะเป็นขั้นนำสู่กิจกรรม โดยที่ผู้วิจัยจะสนทนาและซักถามนักเรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะนำมาฝึกอบรม จากนั้นจะเป็นขั้นตอนการฝึกอบรม ซึ่งอาจจะเสนอเป็นกิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมุติ หรือกรณีตัวอย่าง หลังจากนั้นจะให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอภิปรายประเด็นต่างๆ โดยที่ผู้วิจัยจะคอยเสริมในประเด็นที่นักเรียนยังไม่ได้กล่าวถึง พร้อมทั้งให้นักเรียนจดบันทึกข้อคิดเห็น จากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และจากการอภิปรายในชั้นเรียน

3.4 นำชุดฝึกอบรมที่สร้างเสร็จแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัดผล คือ ผศ.เชาวนาชวลิตธำรง และทางจิตวิทยา คือ ผศ.เพชรสุดา เพชรใส ตรวจสอบชุดฝึกอบรม เกี่ยวกับ

- ความเหมาะสมของกิจกรรม
- วิธีดำเนินการฝึกอบรม
- เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม
- เรื่องที่นำมาประกอบการฝึกอบรม ในแต่ละวิธี
- สื่อประกอบการฝึกอบรม
- การประเมินผล

3.5 นำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

ตัวอย่างชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง

ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อสร้างความสนุกสนานและความสัมพันธ์ที่ดี
  2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของความมีวินัยในตนเอง
  3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง
  4. เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการฝึกความมีวินัยในตนเอง
  5. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการฝึกเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง
- กิจกรรม : -
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ :
1. เนื้อเพลง “ร่ำรวมสดาจ๊ะ”
  2. กระดาษและปากกา
- วิธีการฝึกอบรม :
1. ผู้วิจัยสมมติให้นักเรียนทุกคนมีค่าตัวเป็นเงิน ถ้าเป็นนักเรียนชาย มีค่า 50 สตางค์ แต่ถ้าเป็นนักเรียนหญิง มีค่า 1 บาท
  2. ให้นักเรียนทุกคนเดินตามจังหวะเสียงเพลง และเมื่อได้ยินเสียงนกหวีดดังให้หยุดเดิน แล้วฟังคำสั่งของผู้วิจัย ที่ให้นักเรียนรวมกันให้ได้ค่าตามที่บอก ผู้ที่เข้ากลุ่มไม่ได้คัดออก
  3. ดำเนินกิจกรรมไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดเหลือนักเรียนชายและนักเรียนหญิงฝ่ายละ 1 คน จะเป็นผู้ชนะ แล้วผู้วิจัยมอบรางวัลให้
  4. ผู้วิจัยให้นักเรียนเข้านั่งประจำที่และชี้แจงจุดมุ่งหมายตลอดจนวิธีการและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
  5. ผู้วิจัยอภิปรายร่วมกับนักเรียนในเรื่องความหมาย และลักษณะทั่วไปของความมีวินัยในตนเอง
  6. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับความมีวินัยของตัวเองมาคนละ 5 ข้อ เป็นข้อความสั้น ๆ ชัดเจน และเขียนอักษรไว้บนหัวกระดาษว่า “วินัยของฉัน”

7. ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนออกมาพูดเกี่ยวกับความมีวินัยของตนเอง
8. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงบุคคลที่มีวินัยในตนเอง
9. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
10. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน
ในครั้งต่อไป

การประเมินผล : การสังเกต โดยพิจารณาจาก

1. ความสนใจและการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. การสรุป วิเคราะห์ ยกตัวอย่างและการตอบคำถามของ
นักเรียน

ครั้งที่ 2 ความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักแบ่งหน้าที่กันทำงานภายในกลุ่ม

กิจกรรม : กิจกรรมกลุ่ม

จำนวนคาบ : 1 คาบ

เวลา : 50 นาที

สถานที่ : ห้องเรียน 216

อุปกรณ์ : 1. กระดาษชาร์ตสี ขนาด 3 x 5 นิ้ว
2. ดินสอ
3. กาว
4. ลวดเสียบ
5. ไม้จิ้มฟัน
6. บัตรคำสั่ง โดยอุปกรณ์ทั้งหมดบรรจุในซอง มีทั้งหมด 3 ชุด

วิธีการฝึกอบรม :

1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 5 คน
2. ผู้วิจัยแจกซองให้แต่ละกลุ่มๆ ละ 1 ซอง
3. ให้แต่ละกลุ่มเปิดซองพร้อมกัน และอ่านบัตรคำสั่ง โดยที่ผู้วิจัยอ่านบัตรคำสั่งให้นักเรียนฟังด้วยและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ

ข้อความในบัตรคำสั่งคือ ให้นักเรียนช่วยกันประดิษฐ์อะไรก็ได้ที่คิดว่ามีประโยชน์และคุ้มค่าที่สุดโดยใช้เฉพาะอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยจัดให้เท่านั้น มีรางวัลให้กับกลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุดโดยมีกติกา คือ

1. ทุกคนต้องช่วยกันทำงาน
2. ให้เวลาทำงาน 10 นาที
3. ห้ามส่งเสียงดังและเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อยเมื่อเสร็จงานแล้ว
4. เมื่อทุกกลุ่มประดิษฐ์งานเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเสนอผลงานของกลุ่มตัวเองพร้อมบอกประโยชน์และวิธีดำเนินงานในกลุ่มของตนเอง และเปิดโอกาสให้กลุ่มอื่นซักถามได้
5. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันประเมินผลงานแต่ละกลุ่ม และมอบรางวัลสำหรับ กลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุด
6. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงความสำคัญของความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และการตรงต่อเวลา
7. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกันอีกครั้งต่อไป

การประเมินผล :

1. การสังเกต โดยพิจารณาจาก
  - 1.1 การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่มและการทำงานภายในกลุ่ม
  - 1.2 เวลาที่ใช้ในการทำงานของแต่ละกลุ่ม
2. ประโยชน์ของชิ้นงาน
3. ความสวยงามและการประหยัด

วิธีดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลอง แบบ One Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ 2538 : 249) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผน One Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
E	T_1	X	T_2

เมื่อ E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group) เป็นกลุ่มที่ได้รับตัวแปรอิสระ X
 X แทน ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำให้กับกลุ่มทดลอง
 T_1 แทน การสอบก่อนในกลุ่มทดลอง
 T_2 แทน การสอบหลังในกลุ่มทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

2.1 เลือกนักเรียนที่ได้คะแนนน้อยที่สุด จากการทำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองในครั้งแรก (Pre test) จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มทดลอง

2.2 ก่อนการฝึกอบรมให้ผู้ปกครองนักเรียนสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละด้าน ว่านักเรียนมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง มาก - น้อย อย่างไร

2.3 ดำเนินการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองให้กับนักเรียน โดยใช้ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ระยะเวลา 50 นาที รวมทั้งหมด 14 คาบ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ (รายละเอียดดังในภาคผนวก)

2.4 เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองแล้ว ให้นักเรียนทำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองอีกครั้งหนึ่ง (Post test) โดยใช้แบบสอบถามชุดเดิม

2.5 เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองแล้ว ให้ผู้ปกครองนักเรียนสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละด้าน ว่านักเรียนมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง มาก - น้อย อย่างไร โดยใช้แบบสังเกตชุดเดิม

2.6 นำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองที่สอบถามแล้วและแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของผู้ปกครอง มาตรวจให้คะแนน

2.7 นำคะแนนที่ได้จากการวัดความมีวินัยในตนเอง มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

2. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของนักเรียน จากการสังเกตของผู้ปกครองในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

I. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนคน

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนยกกำลังสอง
n	แทน	จำนวนคน

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความมีวินัยในตนเองเป็นรายข้อ ใช้ค่าสถิติ t แบบเทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 216)

$$t = \frac{\overline{X}_H - \overline{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
$\overline{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
$\overline{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
S_H^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
S_L^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สูตร แอล-ฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อในแบบสอบถาม
$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแปรปรวนรายข้อ
$\sum S_t^2$	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 104) เนื่องจากได้ทดสอบความเป็นโค้งปกติของคะแนนจากการทดลองแล้ว (รายละเอียด ดังในภาคผนวก)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ t	แทน	การแจกแจงแบบ t
$\sum D$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างของการวัดความมีวินัยในตนเอง ก่อนและหลังการทดลองในแต่ละคู่
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างของการวัดความมีวินัยในตนเอง ก่อนและหลังการทดลองในแต่ละคู่ ยกกำลังสอง
n	แทน	จำนวนคู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	การแจกแจงแบบที

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเอง เป็นดังนี้

1. กรณีนักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

1.33 - 2.00	หมายถึง	ระดับความมีวินัยในตนเองสูง
0.67 - 1.32	หมายถึง	ระดับความมีวินัยในตนเองปานกลาง
0.00 - 0.66	หมายถึง	ระดับความมีวินัยในตนเองต่ำ

2. กรณีผู้ปกครองสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

4.20 - 5.00	หมายถึง	ระดับความมีวินัยในตนเองสูงที่สุด
3.40 - 4.19	หมายถึง	ระดับความมีวินัยในตนเองสูง
2.60 - 3.39	หมายถึง	ระดับความมีวินัยในตนเองปานกลาง
1.80 - 2.59	หมายถึง	ระดับความมีวินัยในตนเองต่ำ
1.00 - 1.79	หมายถึง	ระดับความมีวินัยในตนเองต่ำที่สุด

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผล ผู้วิจัยได้กระทำตามลำดับ ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม
2. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของนักเรียน จากการสังเกตของผู้ปกครองในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

ความมีวินัยในตนเองด้าน	n	ก่อนการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. การตรงต่อเวลา	15	1.06	0.26	1.51	0.24	8.88*
2. ความซื่อสัตย์	15	1.29	0.22	1.44	0.28	2.15*
3. ความรับผิดชอบ	15	1.12	0.16	1.42	0.19	7.56*
4. ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียนหรือสังคม	15	1.26	0.27	1.39	0.23	3.23*
5. การเคารพสิทธิของผู้อื่น	15	1.25	0.31	1.56	0.31	3.15*
6. การยอมรับการกระทำของตนเอง	15	0.94	0.22	1.15	0.27	1.82*
รวมทุกด้าน	15	1.15	0.01	1.41	0.13	4.18*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ก่อนการฝึกอบรมนักเรียนมีคะแนนความมีวินัยในตนเอง ระดับปานกลาง (มีคะแนนเฉลี่ย 1.15) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 6 ด้าน คือ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน หรือสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการยอมรับการกระทำของตนเอง ปรากฏว่าอยู่ในระดับ ปานกลางทุกด้าน (มีคะแนนเฉลี่ย 1.06, 1.29, 1.12, 1.26, 1.25 และ 0.94 ตามลำดับ)

หลังการฝึกอบรมนักเรียนมีคะแนนความมีวินัยในตนเองระดับสูง (มีคะแนนเฉลี่ย 1.41) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 6 ด้าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับสูง 5 ด้าน คือ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น (คะแนนเฉลี่ย 1.51, 1.44, 1.42, 1.39, และ 1.56 ตามลำดับ) ส่วนด้านการยอมรับการกระทำของตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง (มีคะแนนเฉลี่ย 1.15)

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองรวมของนักเรียน พบว่า หลังการฝึกอบรม นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน พบว่า หลังการฝึกอบรมนักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้นทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นั่นคือ นักเรียนมีวินัยในตนเองรวมและด้านย่อยทั้ง 6 ด้าน สูงขึ้น หลังจากได้รับการ ฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง

2. ค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของนักเรียน จากการสังเกตของผู้ปกครองในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของนักเรียน จากการสังเกตของผู้ปกครองในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

ความมีวินัยในตนเองด้าน	n	ก่อนการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. การตรงต่อเวลา	15	2.53	0.44	3.80	0.68	6.97*
2. ความซื่อสัตย์	15	2.80	0.77	3.27	0.70	2.43*
3. ความรับผิดชอบ	15	2.53	0.83	3.27	0.46	3.21*
4. ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนหรือสังคม	15	2.73	0.80	3.53	0.74	3.59*
5. การเคารพสิทธิของผู้อื่น	15	2.27	0.88	3.53	0.74	4.22*
6. การยอมรับการกระทำของตนเอง	15	2.40	0.83	3.40	0.74	5.92*
รวมทุกด้าน	15	2.54	0.29	3.47	0.27	10.94*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ก่อนการฝึกอบรมผู้ปกครองให้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับต่ำ (มีคะแนนเฉลี่ย 2.54) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับต่ำ 4 ด้าน คือ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการยอมรับการกระทำของตนเอง (มีคะแนนเฉลี่ย 2.53, 2.53, 2.27 และ 2.40 ตามลำดับ) ส่วนด้านความซื่อสัตย์และด้านความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนหรือสังคม อยู่ในระดับปานกลาง (มีคะแนนเฉลี่ย 2.80 และ 2.73 ตามลำดับ)

หลังการฝึกรอบรูปผู้ปกครองให้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับสูง (มีคะแนนเฉลี่ย 3.47) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับสูง 4 ด้าน คือ การตรงต่อเวลา ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการยอมรับการกระทำของตนเอง (มีคะแนนเฉลี่ย 3.80, 3.53, 3.53 และ 3.40 ตามลำดับ) ส่วนด้านความซื่อสัตย์และด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง (มีคะแนนเฉลี่ย 3.27 ทั้งสองด้าน)

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนรวมจากผู้ปกครองสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า หลังการฝึกรอบรูป นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากผู้ปกครองสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ในรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน พบว่า หลังการฝึกรอบรูปนักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้นทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นั่นคือ นักเรียนมีวินัยในตนเองรวมและด้านย่อยทั้ง 6 ด้าน สูงขึ้น หลังจากได้รับการฝึกรอบรูปความมีวินัยในตนเอง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนด้วยชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้น หลังจากได้รับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ของโรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนนักเรียน 39 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่ได้จากประชากร โดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง แล้วเลือกเฉพาะนักเรียนที่ได้คะแนนความมีวินัยในตนเองน้อยที่สุดขึ้นไป จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง
2. แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
3. ชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง ประกอบด้วยเรื่อง การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการยอมรับการกระทำของตนเอง

วิธีดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบ One Group Pretest-Posttest Design มีลำดับขั้น ดังนี้

1. เลือกนักเรียนที่ได้คะแนนน้อยที่สุด จากการทำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองในครั้งแรก (Pre test) จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มทดลอง
2. ก่อนการฝึกอบรมให้ผู้ปกครองนักเรียนสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละด้าน ว่านักเรียนมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง มาก - น้อย อย่างไร
3. ดำเนินการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองให้กับนักเรียน โดยใช้ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คาบละ 50 นาที รวมทั้งหมด 14 คาบ เป็นเวลา 4 สัปดาห์
4. เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองแล้ว ให้นักเรียนทำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองอีกครั้งหนึ่ง (Post test) โดยใช้แบบสอบถามชุดเดิม
5. เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองแล้ว ให้ผู้ปกครองนักเรียนสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละด้าน ว่านักเรียนมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง มาก - น้อย อย่างไร โดยใช้แบบสังเกตชุดเดิม
6. นำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง ที่สอบถามแล้ว และแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของผู้ปกครอง มาตรวจให้คะแนน
7. นำคะแนนที่ได้จากการวัดความมีวินัยในตนเอง มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม
2. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของนักเรียน จากการสังเกตของผู้ปกครองในแต่ละด้านและรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ ดังนี้

1. ก่อนการฝึกอบรม นักเรียนมีวินัยในตนเองระดับปานกลาง แต่หลังจากการฝึกอบรม ความมีวินัยในตนเองแล้วนักเรียนมีวินัยในตนเองระดับสูง และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 6 ด้านแล้ว นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้นทุกด้าน หลังจากได้รับการฝึกอบรม

2. ก่อนการฝึกอบรม ผู้ปกครองสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ แต่หลังจากการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองแล้วนักเรียนมีวินัยในตนเองระดับสูง และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 6 ด้านแล้ว นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้นทุกด้าน หลังจากได้รับการฝึกอบรม

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการทดลองเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนด้วยชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการทดลอง พบว่า หลังจากที่นักเรียนได้รับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองแล้ว มีการพัฒนาความมีวินัยในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพดี เตชะอังสุ (2525 : 42 - 44) ที่ได้ทดลองใช้การเชิดหนังตะลุงเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยแห่งตน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีวินัยแห่งตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และความมีวินัยแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม และผลการวิจัยของ วรัญญา ชีรธรรมากร (2528 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพในการแก้ปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเกาะโพธิ์ (วันครู. 2500) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพมีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยในชั้นเรียนน้อยกว่านักเรียนที่ไม่ใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิจัยของ อายลอน และ โรเบิร์ตส์ (Ayllon and Roberts, 1974 : 71-76) ที่ได้ศึกษาวิธีการลดปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียนและให้แสดงพฤติกรรมสนใจเรียนมากขึ้น โดยการเสริมแรงพฤติกรรมที่อยู่ในระเบียบวินัย ผลการทดลอง พบว่า การเสริมแรงด้วยระเบียบวินัยสามารถลดพฤติกรรมก่อกวนชั้นเรียนและเพิ่มพฤติกรรมການอ่านด้วย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ สเตรง (Strang 1958 : 1 - 2) ที่ว่า กิจกรรมกลุ่มซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับคนอื่น การจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและ

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2522 : 42) ที่กล่าวว่า บทบาทสมมุติซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีขึ้น ได้เรียนรู้การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในสังคม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุลยศรี มีใจเย็น (2526 : 56-59) ที่ได้ศึกษาการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูทวดเทวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมุติ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูทวดเทวที่สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิจัยของ ดุษฎี ทรัพย์ปรุง (2529 : 34-55) ที่ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมุติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานต่ำ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติ มีพัฒนาการและมีความแตกต่างในด้านความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

ส่วนกรณีตัวอย่างซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองนั้น เป็นวิธีการที่นักเรียนให้ความสนใจในการฝึกอบรมมากพอสมควร เพราะนักเรียนได้มีโอกาสพบกรณีตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาจากข่าวหนังสือพิมพ์ เรื่องสั้น และชีวิตจริง ซึ่งสามารถส่งเสริมการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามครูประจำชั้นและครูผู้สอนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักเรียนกลุ่มนี้มีวินัยในตนเองสูงขึ้น ทั้งด้านการตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการยอมรับการกระทำของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดลองของผู้วิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้และผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง ตามชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผลทำให้นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้น และการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง โดยใช้วิธีการฝึกอบรมหลายวิธี คือ กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมุติ และกรณีตัวอย่าง ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย เนื่องจากนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและมีโอกาสในการสวมบทบาทการแสดง ตลอดจนเห็นกรณีตัวอย่าง และ

มีการอภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็นและแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน ในผลที่ได้รับจากการมีและไม่มี ความมีวินัยในตนเอง จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง และไม่ทำใน สิ่งซึ่งแสดงถึงความไม่มีวินัยในตนเอง จึงมีผลทำให้นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้น หลังจากการฝึก อบรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรนำวิธีการฝึกอบรม ไปประยุกต์ใช้ในการสอนจริยธรรม ในด้านความมีวินัย ในตนเองและด้านอื่น ๆ โดยมีการพัฒนาด้านจริยธรรมควบคู่ไปกับด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 ในการฝึกอบรมจริยธรรมนั้น ควรใช้กิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อไม่ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การได้สวมบทบาทเป็นผู้แสดง การได้เห็นตัวอย่าง การปฏิบัติจริง หลังจากการทำกิจกรรมแต่ละ ครั้ง ควรจัดให้มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและ นำไปปฏิบัติจนเป็นลักษณะนิสัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งต่อไป อาจใช้เทคนิคอื่น ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสังเกตหรือการสัมภาษณ์

2.2 ควรมีการติดตามผล หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้ว เช่น 1 เดือน 3 เดือน หรือ 6 เดือน เพื่อดูความคงทนความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

2.3 ควรศึกษาผลของการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ในระดับชั้น อื่น ๆ

2.4 ควรศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาความมีวินัยในตนเองตามตัวแปร เพศ อายุ การอบรมเลี้ยงดู ระดับสติปัญญา

2.5 ควรมีการพัฒนาจริยธรรมด้านอื่น ๆ เช่น ความเสียสละ ความมีน้ำใจ ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรองแก้ว สาธุสนธิ์. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเสียสละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมวกเหล็กวิทยา จังหวัดสระบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- กรุณา กิจชัยน ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน ภายนอกตน และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- กันยา ประสงค์เจริญ. ผลการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- กัลยา สุวรรณรอด. การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- กาญจนา หาสิตะพันธุ์ “การควบคุมตนเอง” ชมทางวิชาการ กรมสามัญศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา 2517.
- กุลจิตรา กังคานนท์. "บทบรรณาธิการ" วารสารการศึกษาแห่งชาติ 28 (6) : 2 สิงหาคม - กันยายน, 2537.
- เกียรติศักดิ์ อิชญานันท์. “วินัยคือปัจจัยสร้างชาติ” วัฒนธรรมไทย ตุลาคม, 2527.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ผลการพัฒนาการศึกษาและแนวทางการพัฒนาการศึกษาในอนาคต. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2531.
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. เอกสารประกอบการเรียน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- จิราภรณ์ หุ่นตระกูล. การทดลองใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านความสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเสมียนนารี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- จำเนียร ช่างโชติ. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล โรงพิมพ์รามคำแหง, 2521.

- ฉลวยศรี มีใจเย็น. การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความ
กตัญญูคุณเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 .ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.อัดสำเนา
- ช. ชนบท. “วินัยในตนเองสอนให้เกิดขึ้นได้อย่างไร” ประชาศึกษา . ธันวาคม , 2529.
- ชม ภูมิภาค “บูรณาการของประสบการณ์ทางการศึกษา” ศึกษาศาสตร์ มิถุนายน-ธันวาคม, 2525.
- ชวลี นาคทัต อิทธิพลกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศีลธรรมและความ
มีวินัยแห่งตน ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- ชิดกมล สังข์ทอง. การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเอง ของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์
 ก.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2535. อัดสำเนา.
- ชูศรี สนิทประชากร. วิธีสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรใหม่. กรุงเทพฯ :
 วัชรการพิมพ์, 2525.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. คู่มือจริยธรรมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 การศาสนา, 2522.
- โชติ บุญนิธิวนิช . การเปรียบเทียบผลการใช้สัญลักษณ์เงื่อนไข ต่อการใช้หลักฟรีแมคเพื่อพัฒนา
การมีวินัยในการใช้ห้องสมุด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ
หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- ณัฐพร ภารดรณ. การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนทหารและพลเรือน
 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.
 อัดสำเนา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- คุณฤทัย ทรัพย์บำรุง. ผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- ทศนา เขมมณี และคนอื่นๆ. กลุ่มสัมพันธ์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
 บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2522.
- ธิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์. ผลของบทบาทสมมติที่มีต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนารีนุกูล จังหวัดอุบลราชธานี .ปริญญานิพนธ์
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

- นภาพร พุ่มพฤษย์. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ ลพบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์และคนอื่น ๆ. จิตวิทยาพัฒนาการ . กรุงเทพฯ , 2515.
- นิภา วิจิตรศิริ. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองแคสรีกิจพิทย จังหวัดสระบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- บัณฑิตา ศักดิ์อุดม. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัยในตนเอง ตามการรับรู้ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ ฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- บุญชม ศรีสะอาด. ปัญหาในระดับมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2528.
- บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ปัญจา สดสง่า. วินัยของนักเรียน การประพฤติดวินัย การป้องกันและการแก้ไขตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- ผกา สัตยธรรม. เทคนิคการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ. สารคดีจุฬาฯ (ฝ่ายประถม)
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- พรรณี ลิ้มปีวัฒนา. การใช้วิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การสอนจริยธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2523, อัดสำเนา.
- พระธรรมปิฎก. "การศึกษาที่มีบทบาทอย่างไรในกระแสโลก" ก้าวไกล. 5 (10) 14 : กุมภาพันธ์ 2538.
- พระราชวรมนี. พจนานุกรมพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2520.
- พนัส หันนาคินทร์. "การสร้างจริยธรรมให้แก่แก่นเรียนชาย " แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย เอกสารการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย , มกราคม 2524.
- ภัทรา นิคมานนท์. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีลห้า ความรู้สึกรับผิดชอบ วินัยในตนเอง ความเกรงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

- ภิญโญ สาร การบริหารการศึกษา. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ , 2523.
- มันทนา อึ้งตระกูล. การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนานิภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- เมตตา จินดารักษ์. ผลการใช้กิจกรรมในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- บุพดี เตชะอังกูร. การทดลองเขียนหนังสือเป็นสื่อกลางเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- เขาวภา เตชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษาวิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, อัดสำเนา.
- รัตนา นภารัตน์. การเปรียบเทียบผลการเรียนและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอนแบบบูรณาการกับการสอนตามคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 18 กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2525.
- โรจนา สุขะพันธุ์. ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนปริญาหมหาบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. สุวีริยาสาส์น : กรุงเทพฯ : 2538.
- ลัดดา แซ่ป้ง. การใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- วรรณวิภา ทองเอก ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัยในตนเอง ความสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการสอนของนิสิตฝึกสอน วิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

วรัญญา ธีรธรรมากร. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพในการแก้ปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ ฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. การศึกษาหาเกณฑ์ปกติของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม

กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2524.

วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือแนะแนวตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533). 2533.

วิวัฒน์ อัสวานิชย์. ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเอง กับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย .

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

อัดสำเนา.

วิภาหวัน มูลสถาน ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและควมมีวินัยในตนเอง

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2523. อัดสำเนา.

วีระวรรณ อามระดิษ ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, อัดสำเนา.

วีระ ไทยพานิช. 57 วิธีสอน. กรุงเทพฯ ฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.

สมชาย สิงห์พันธุ์ การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองใน

การสอนสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีแบบซินคิเคทกับการสอน

ตามคู่มือแนวการสอนของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

สมพงษ์ จิตระดับ. กระบวนการสอนจริยศึกษา. เอกสารคำสอนวิชาพฤติกรรมการสอน

ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สมยศ พุทธนิन्द. การพัฒนาวินัยในตนเองให้กับนักเรียนของครูสังคมศึกษา ตามความคิดเห็น

ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533. อัดสำเนา.

สาลี จบศรี. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม “ผิวดรีราษฎร์บำรุง” จังหวัดปทุมธานี.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2531. อัดสำเนา.

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. จิตวิทยาเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : แพรววิทยา 2515.

----- . หลักการศึกษจิตวิทยา หลักการสอน. กรุงเทพฯ ฯ : แพรววิทยา .2517.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. "ยุทธศาสตร์เชิงรุกของการพัฒนาสังคม การพัฒนาท้องถิ่น"
เอกสารสรุปการวิจัยและข้อมูลนโยบายสาธารณะ ชุดที่ 3 ของสมาคมสังคมศาสตร์
แห่งประเทศไทย , 2533.

สุวรรณ ดริชัน. ผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

สุโท เจริญสุข. บทศึกษจิตวิทยาเพื่อการศึกษา การแนะแนวสุขภาพจิตในโรงเรียน.
กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์, 2520.

สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษาหน่วยที่ 11. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.

ตำรวย วรเดชะคงคา. ผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของนักเรียน
ที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อนที่วัดม่วง หนองแขม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด.
กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

อุบล มงคลสวัสดิ์ “ ระเบียบวินัยและการควบคุมตนเอง ” มิตรครู 13-16 เมษายน
2523.

อำพร กาทอง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีการสอนแบบซินคิเคท การสอนโดย
ใช้บทเรียนโปรแกรม และการสอนตามแนวคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน
มิตร, 2529. อัดสำเนา.

Arthur S. Reber. The Penguin : Dictionary of Psychology . England : Penguin Group
Inc., 1985.

Ausubel Dawid P. Educational Psychology. Chicago : Holt Rinehare and Winston,
1968.

Ayllon, and Roberts. “ Elemienation Discipllna Problem by Strengthing
Academic performance,” Journal of Applied Behavior Analysis. 1974.

- Baruch.D. New Ways in Discipline. New Witesey House, 1949 .
- Bennett, Margaret E. Guidance and Counselling in Groups. 2 nd. Ed., New York : McGraw- Hill book Company, Inc., 1963. and profiles. New York : Willey, 1963.
- Brisbane , Holly E. The Development Child : Understanding Children and Parenting. 6th ed. New York : Glencoe, 1994.
- Broden, M. and other. “ Effects of Teacher’s Attention on Attending Behavior of Two Boys at Adjacent Desk” Journal of Applied Behavior Analysis.3(3) : 199-203A : Fall, 1970.
- Conoley, Jane Close. “The Effects of Interdependent Learning Tasks and Role Play on Sociometric Patterns, Work Norm Measures and Behavior in Elementary Classroom” Dissertation Abstracts International. 37 : 4977-A; February, 1977.
- Crawley, Keith Edward. “Teacher and Student Perceptions with Regard to Classroom Conditions, Procedures, and Student Behavior in Classroom of Teachers Traned in Assertive Discipline Methods,” Dissertation Abstracts International. 43 : 2840 - A March ,1983
- Drever, James. Ed. A Dictionary of Phychology. 14th ed. Middlesex : Penguin Books, 1972.
- Durschmidt, Barbara J. “Self-Actualization and The Human Potential Group Process in a Community College,” Dissertation Abstracts International. 38 : 3953-A; January, 1978.
- English, H.B. and English A.C. A Comprehensive Dictionarry of Psychology and Psychoanalytical Terms. Longman Green and Co ; 1958.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York, Mc Graw-Hill Book company, Inc., 1959.
- Herrold, Kenenth F. Wevaluation and Research in Group Dynamic,” in Educational and Psychological Measurement. P.492-504 : Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1952.
- Jersild, Arthur T. Child Psychology. Engle-wood Cliffs, Prentice-Hall, Inc., 1968.
- Lee, John R. Teaching Social Studies in the Elementary School. New York : Free Press, 1974.
- Lonnotti, Ponal J. “ A Longitudinal Investigation of Role-Taking, Altruism. And Empathy” Resources in Education (ERIC) , 12-142 ; August, 1977.
- Marguess and Loise . “ The Impact of Role-Playing on Selected Valuse,Claims Held by Third and Fifth Grade Students” Dissertation Abstracts Internation. 27 : 3397-3398-A ; December, 1978.

- Martinez and Manuel. "A Comparison of Effectiveness of Group Assertive Training and Self-Esteem Enhancement Group Therapy in Decreasing Anxiety, Depression and Aggression While Concurrently in creasing Assertivess and Self-Esteem" Dissertation Abstracts International. 42 : 3515-A ; February, 1982.
- Mussen, Paul H., and John Janeay Conger. Child Development and Personality. New York, Harper and Row , 1969.
- Nauman, James L. " Relationships of Secondary School Discipline to School Climate" Dissertation Abstracts International. 44: 354-A August, 1983.
- Sheviakov and Fritz. Discipline for Today's Children and Youth. Washinton D.C.,, National Education Association. 1955.
- Strang, Ruth. Group Work in Education. New York, Harper & Brothers Publishers, 1958.
- Taylor and Walford. Simulation in the Classroom. Middlesex, England : Penguinbook, Inc.; 1974.
- Hopkins. Intergration, It Meaning and Application. New York : Appleton Century Company, Inc; 1937.
- Torres, Eduardo. " The Perceptions of Parents from Four Ethnic Groups toward the Utilization of Different Types of Disciplinary Procedures International. 44 : 355-A August, 1983.
- Vincent, Elizabeth Lee. Human Psychological Development. New York, The Ronald Press Company, 1961.
- Weisfeld, David. "Cognitive styles of Child Discipline" Dissertation Abstracts Internation. 35(4) : 1930 - B October, 1974.
- Wiggins, Jerry S. and other. The Psychology of Personality Reading. Adderson- Wesley, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

รศ.ดร. ส วาสนา ประवालพฤษย์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวนา ชวลิตธำรง	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ชวลิต รวยอาจัน	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรสุดา เพชรใส	หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี

ภาคผนวก ข

โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

**โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	หมายเหตุ
1	ปฐมนิเทศ	-	
2	ความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา	กิจกรรมกลุ่ม	
3	การเคารพสิทธิของผู้อื่นและความมีระเบียบ ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียนหรือสังคม	บทบาทสมมุติ	
4	การเคารพสิทธิของผู้อื่น	กรณีตัวอย่าง	
5	การตรงต่อเวลาและความซื่อสัตย์	กิจกรรมกลุ่ม	
6	การยอมรับการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบและ ความซื่อสัตย์	บทบาทสมมุติ	
7	การยอมรับการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความมีระเบียบ ประพฤติ ปฏิบัติตาม กฎหมายของโรงเรียนหรือสังคม	กรณีตัวอย่าง	
8	การยอมรับการกระทำของตนเอง และการเคารพสิทธิ ของผู้อื่น	กิจกรรมกลุ่ม	
9	การตรงต่อเวลาและความรับผิดชอบ	บทบาทสมมุติ	
10	ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น และความมีระเบียบประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียนหรือสังคม	กรณีตัวอย่าง	
11	การตรงต่อเวลาและการเคารพสิทธิของผู้อื่น	กิจกรรมกลุ่ม	
12	การยอมรับการกระทำของตนเอง และความมีระเบียบ ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียนหรือสังคม	บทบาทสมมุติ	
13	ความซื่อสัตย์ และความมีระเบียบ ประพฤติ ปฏิบัติตาม กฎหมายของโรงเรียนหรือสังคม	กรณีตัวอย่าง	
14	ปัจฉินิเทศ	-	

สรุปพฤติกรรมการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง

ครั้งที่	การตรง ต่อเวลา	ความ ซื่อสัตย์	ความ รับผิดชอบ	ความมีระเบียบ และปฏิบัติตน ตามกฎเกณฑ์ของ โรงเรียนหรือสังคม	การเคารพ สิทธิของ ผู้อื่น	การยอมรับ การกระทำ ของตนเอง
1	-	-	-	-	-	-
2	✓		✓			
3				✓	✓	
4					✓	
5	✓	✓				
6		✓	✓			✓
7		✓	✓	✓		✓
8					✓	✓
9	✓		✓			
10	✓	✓	✓	✓	✓	
11	✓				✓	
12				✓		✓
13		✓		✓		
14	-	-	-	-	-	-
รวม	5	5	5	5	5	4

ภาคผนวก ค

ชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง

ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อสร้างความสนุกสนานและความสัมพันธ์ที่ดี
  2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของควมมีวินัยในตนเอง
  3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของควมมีวินัยในตนเอง
  4. เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการฝึกควมมีวินัยในตนเอง
  5. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการฝึกเกี่ยวกับควมมีวินัยในตนเอง
- กิจกรรม : -
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ : 1. เนื้อเพลง “ร่ำรวมสดวงค์”
2. กระดาษและปากกา
- วิธีการฝึกอบรม :
1. ผู้วิจัยสมมุติให้นักเรียนนักเรียนทุกคนมีค่าตัวเป็นเงินเป็นนักเรียนชายมีค่า 50 สดวงค์ แต่ถ้าเป็นนักเรียนหญิง มีค่า 1 บาท
  2. ให้นักเรียนทุกคนเดินตามจังหวะเสียงเพลง และเมื่อได้ยินเสียงนกหวีดดังให้หยุดเดิน แล้วฟังคำสั่งของผู้วิจัย ที่ให้นักเรียนรวมกันให้ได้ค่าตามที่บอก ผู้ที่เข้ากลุ่มไม่ได้คัดออก
  3. ดำเนินกิจกรรมไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดเหลือนักเรียนชายและนักเรียนหญิงฝ่ายละ 1 คน จะเป็นผู้ชนะ แล้วผู้วิจัยมอบรางวัลให้
  4. ผู้วิจัยให้นักเรียนเข้านั่งประจำที่และ ชี้แจงจุดมุ่งหมายตลอดจนวิธีการและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
  5. ผู้วิจัยอภิปรายร่วมกับนักเรียนในเรื่องความหมาย และลักษณะทั่วไปของควมมีวินัยในตนเอง
  6. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับควมมีวินัยของตัวเองมาคนละ 5 ข้อ เป็นข้อความสั้น ๆ ชัดเจน และเขียนอักษรไว้บนหัวกระดาษว่า “วินัยของฉัน”
  7. ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนออกมาพูดเกี่ยวกับควมมีวินัยของตนเอง
  8. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

9. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
10. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน
ในครั้งต่อไป

การประเมินผล :

การสังเกต โดยพิจารณาจาก

1. ความสนใจและการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. การสรุป วิเคราะห์ ยกตัวอย่างและการตอบคำถามของ
นักเรียน

ครั้งที่ 2 ความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา
  2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักแบ่งหน้าที่กันทำงานภายในกลุ่ม
- กิจกรรม : กิจกรรมกลุ่ม
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ :
1. กระดาษชาร์ตสี ขนาด 3 x 5 นิ้ว
  2. ดินสอ
  3. กาว
  4. ลวดเย็บ
  5. ไม้จิ้มฟัน
  6. บัตรคำสั่ง โดยอุปกรณ์ทั้งหมดบรรจุในซอง มีทั้งหมด 3 ซอง
- วิธีการฝึกอบรม :
1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 5 คน
  2. ผู้วิจัยแจกซองให้แต่ละกลุ่มๆ ละ 1 ซอง
  3. ให้แต่ละกลุ่มเปิดซองพร้อมกัน และอ่านบัตรคำสั่ง โดยที่ผู้วิจัยอ่านบัตรคำสั่งให้นักเรียนฟังด้วยและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ
- ข้อความในบัตรคำสั่งคือ** ให้นักเรียนช่วยกันประดิษฐ์อะไรก็ได้ ที่คิดว่ามีประโยชน์และคุ้มค่าที่สุดโดยใช้เฉพาะอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยจัดให้เท่านั้น มีรางวัลให้กับกลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุด
- โดยมีกติกา คือ**
1. ทุกคนต้องช่วยกันทำงาน
  2. ให้เวลาทำงาน 10 นาที
  3. ห้ามส่งเสียงดังและเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อยเมื่อเสร็จงานแล้ว
  4. เมื่อทุกกลุ่มประดิษฐ์งานเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเสนอผลงานของกลุ่มตัวเองพร้อมบอกประโยชน์และวิธีดำเนินงานในกลุ่มของตนเอง และเปิดโอกาสให้กลุ่มอื่นซักถามได้

5. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันประเมินผลงานแต่ละกลุ่ม และมอบรางวัลสำหรับ กลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุด
6. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงความสำคัญของความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และการตรงต่อเวลา
7. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน ในครั้งต่อไป

การประเมินผล :

1. การสังเกต โดยพิจารณาจาก
  - 1.1 การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่มและการทำงานภายในกลุ่ม
  - 1.2 เวลาที่ใช้ในการทำงานของแต่ละกลุ่ม
2. ประโยชน์ของชิ้นงาน
3. ความสวยงามและการประหยัด

ครั้งที่ 3 การเคารพสิทธิของผู้อื่นและควมมีระเบียบ ประพฤติ ปฏิบัติ
ตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม

- จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักควมมีระเบียบและการประพฤติ ปฏิบัติ
ตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน
- กิจกรรม : บทบาทสมมุติ
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ : 1. เอกสารการแสดงบทบาทสมมุติ 1 เรื่อง
2. เกมกด
3. ยางลบ
4. ปากกา ดินสอ
5. สมุด หนังสือ
- วิธีการฝึกอบรม : 1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ของหรืออุปกรณ์แล้ว
ถามนักเรียนว่า นักเรียนเคยหยิบยืมของ ของ เพื่อนมาใช้โดยไม่
ได้ขออนุญาตบ้างไหม แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร และถ้าเพื่อน
มาหยิบของนักเรียนไปใช้โดยไม่ได้ขออนุญาตนักเรียนก่อน
แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร
2. ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อแสดง จำนวน 4 คน
3. ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและให้
เตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
4. เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดงแสดงบทบาทสมมุติของ
ตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจชม ใช้เวลา 20 นาที
5. เมื่อแสดงบทบาทสมมุติเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนร่วมกันสรุป
วิเคราะห์เรื่องราวที่ได้แสดงจบไปแล้ว ในเรื่อง ต่อไปนี้

- 5.1 นักเรียนคิดว่าวิชิตเป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด
- 5.2 นักเรียนคิดว่าการกระทำของ มนสิทธิ์ ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 5.3 นักเรียนคิดว่า ถ้าเลือกได้นักเรียนจะเลือกกระทำตามอย่างใคร เพราะเหตุใด
- 5.4 นักเรียนจะนำข้อคิดจากการแสดงในครั้งนี้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
6. ผู้วิจัยสุ่มเลือกนักเรียนที่ชมบทบาทสมมุติ ออกมาสรุป วิเคราะห์ และตอบคำถามที่หน้าชั้นเรียน
7. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปการรู้จักเคารพสิทธิของคนอื่น และการประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน ตลอดจนข้อดีและข้อเสีย
8. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน ในครั้งต่อไป

การประเมินผล :

การสังเกต โดยพิจารณาจาก

1. การแสดงของนักเรียน
2. การสรุป อภิปรายและการตอบคำถามของนักเรียน

บทบาทสมมติ

สถานการณ์

ในห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง วิชิตกำลังเดินหยิบยางลบ ปากกา และหนังสือของเพื่อน ที่นั่งโต๊ะข้าง ๆ โดยไม่ได้ขออนุญาตก่อน เพราะโดยปกติ วิชิต มักจะหยิบของใช้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ปากกา ดินสอ ยางลบ หนังสือ ของเล่น ของเพื่อน ๆ มาใช้ โดยไม่ขออนุญาตก่อนเสมอ เรื่องนี้ วิชัย ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของวิชิต ได้ตักเตือนบ่อยครั้ง แต่วิชิต ไม่เคยฟังและยังคงปฏิบัติเช่นนี้เสมอมา วันหนึ่งลุงของวิชิต ได้ซื้อ เกมกด ให้เป็นของขวัญในวันเกิด วิชิตดีใจมาก รุ่งเช้าวิชิตได้นำเกมกด ไปอวดเพื่อน ๆ ในห้อง ทำให้เพื่อน ๆ อยากเล่นเกม กัดกันมาก ในช่วงโมงภาษาอังกฤษ ในขณะที่ครูกำลังสอนอยู่ วิชิตรู้สึกปวดท้องอย่างมาก จึงเดิน ออกจากห้องไปโดยไม่ได้ขออนุญาตครูผู้สอนก่อน มนต์สิทธิ์ซึ่งนั่งข้าง ๆ กับวิชิต ได้โอกาสจึง แอบหยิบเกมกดของวิชิตขึ้นมาเล่น บังเอิญที่ครูเห็นเข้าพอดี จึงยึดเกมกดนั้นไป เมื่อวิชิตกลับมา จึง รู้ว่า เกมกดของตนถูกครูยึดไว้ จึงไปบอกครูและขอคืน ครูจึงได้ตักเตือนมนต์สิทธิ์ ถึงการเคารพ สิทธิของผู้อื่น โดยไม่ก้าวล่วงหรือหยิบของมาใช้หรือมาเล่น โดยไม่ได้ขออนุญาตก่อน และใน ขณะที่อยู่ในห้องเรียนต้องตั้งใจเรียน อยู่ในกฎ ระเบียบของห้องเรียน ส่วนวิชิตก่อนออกจากห้อง ควรขออนุญาตครูก่อนทุกครั้ง เหตุการณ์ในครั้งนั้น ทำให้วิชิตได้รู้สึกตัว คิดขึ้นได้ว่า ความรู้สึก ของคนที่ถูกหยิบของไปใช้หรือเล่น โดยไม่ขออนุญาตหรือยืมก่อนเป็นอย่างไร

บทบาทของวิชิต

ฉันชื่อวิชิต เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉันมีนิสัยชอบหยิบฉวยของใช้หรืออุปกรณ์ ของคนอื่นไปใช้โดยไม่ได้ออกกล่าวหรือขออนุญาตเจ้าของก่อน เพราะฉันคิดว่าเป็นเพื่อนกันคงไม่ เป็นไร วันหนึ่งฉันได้รับเกมกดเป็นของขวัญวันเกิดจากลุง จึงเอาไปเล่นที่โรงเรียน ในช่วงโมง ภาษาอังกฤษ ฉันปวดท้องมาก จึงเดินออกไปเข้าห้องน้ำโดยไม่ขออนุญาตครู เมื่อกลับมาเข้าห้อง เรียนก็พบว่า เกมกดถูกครูยึดไว้ โดยเพื่อนของฉันแอบหยิบขึ้นมาเล่นโดยที่ไม่ขออนุญาตฉันก่อน ฉันรู้สึกถึงการที่ถูกหยิบของไปใช้หรือเล่นโดยไม่ได้ออกอนุญาตจากเจ้าของก่อนว่าเป็นเช่นไร และตั้งใจว่าต่อไปจะไม่หยิบของผู้อื่นก่อนที่จะได้รับอนุญาตและจะปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของ ห้องเรียนและโรงเรียนอย่างเคร่งครัด

บทบาทของวิชัย

ฉันชื่อวิชัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรียนอยู่ห้องเดียวกับวิจิตและมนต์สิทธิ์ ฉันได้ดักเตือนวิจิตบ่อย ๆ เกี่ยวกับเรื่องไปหยิบของคนอื่นไปใช้หรือเล่นก่อนได้รับอนุญาต แต่วิจิตกลับไม่สนใจฟังและยังคงปฏิบัติเช่นนี้อยู่เสมอ ๆ

บทบาทของมนต์สิทธิ์

ฉันชื่อมนต์สิทธิ์ เป็นเพื่อนห้องเดียวกับวิจิตและวิชัย วันหนึ่งฉันเห็นวิจิตนำเกมกดมาโรงเรียน ฉันอยากเล่นมาก ในช่วงพักภาษาอังกฤษ วิจิตได้ออกจากห้องไปเข้าห้องน้ำ ฉันจึงแอบหยิบเกมกดของวิจิตขึ้นมาเล่นโดยไม่ได้ขออนุญาตเจ้าของก่อน ครูเห็นฉันกำลังเล่นเกมกดจึงได้ยึดไป ฉันรู้สึกเสียใจที่หยิบของของคนอื่นไปเล่นโดยไม่ได้ขออนุญาตก่อนและไม่ประพฤติตามกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน ขณะอยู่ในห้องเรียนต้องตั้งใจเรียน ฟังครูสอนอย่างตั้งใจ

บทบาทของครู

ฉันเป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ ในขณะที่กำลังสอนอยู่ได้เห็นมนต์สิทธิ์กำลังเล่นเกมกดอยู่ จึงได้ยึดเกมกดไว้ และทราบภายหลังว่าเกมกดนี้เป็นของวิจิต ฉันจึงได้ดักเตือนมนต์สิทธิ์เกี่ยวกับการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยไม่หยิบของของคนอื่นไปใช้หรือเล่นก่อนได้รับอนุญาต และการอยู่ในห้องเรียนต้องตั้งใจเรียน ไม่เล่นหรือแหย่รบกวนคนอื่น และได้ดักเตือนวิจิตถึงการมีระเบียบประพฤติตามกฎ ของห้องเรียนและโรงเรียน ก่อนออกจากห้องต้องขออนุญาตครูก่อนทุกครั้ง

ครั้งที่ 4 การเคารพสิทธิของผู้อื่น

- จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของการไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น
- กิจกรรม : กรณีตัวอย่าง
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ : 1. กรณีตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ วันที่ 20 ตุลาคม 2541 เรื่อง “ป่าโหดทำร้ายหลาน”
- วิธีการฝึกอบรม : 1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสิทธิของแต่ละคน แล้วให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่าง สิ่งที่เป็นสิทธิของนักเรียน และสิ่งที่นักเรียนถูกละเมิดสิทธิ และนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร
2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
3. ผู้วิจัยแจกเอกสาร กรณีตัวอย่างเรื่อง “ป่าโหดทำร้ายหลาน” ให้แต่ละกลุ่ม แล้วให้ช่วยกันสรุป วิเคราะห์วิจารณ์ ในเรื่อง ต่อไปนี้
- 3.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของป่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.2 ถ้านักเรียนเป็นหลานของป่า นักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใด
- 3.3 นักเรียนคิดว่า ป่าควรได้รับการลงโทษอย่างไร เพราะเหตุใด
4. เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการวิเคราะห์ให้เพื่อน ๆ ฟังหน้าห้อง
5. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป ถึงผลดี - ผลเสีย ของการเคารพสิทธิของผู้อื่นและการประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม
6. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน ในครั้งต่อไป
- การประเมินผล : สังเกตจากการสรุป อภิปรายและการตอบคำถามของนักเรียน

กรณีตัวอย่าง “ป่าโหดทำร้ายหลาน”

จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 20 ตุลาคม 2541

เทียนหยด-บหรีจ ป่าโหดทำร้ายหลาน

หวดน้ำด้วย
เหล็กเส้น
เมฆาจิตต
ป่าอมโหด
ทารุณหลานสาว
□ อ่านต่อหน้า 16

ป่าโหด

□ ต่อจากหน้า 1

10 ขวบ เมชาติโรเป็นหลานสาวเรื่องทุกที่ เตียนด้วย
เหล็กเส้น บหรีจเป็นแผลพุพอง ใช้น้ำคั้นเทียน
หยดตามเนื้อตัวจนแผลเป็นเต็มไปหมด ทำงาน
บ้านซักผ้าถูกลองไทยให้อดข้าว เด็กทนหิวไม่

ต้องไปเบมือขอข้าวเพื่อนบ้านกินกันตาย หากเด็ก
ออกไปเที่ยวเล่นนอกบ้านก็ถูกขลิบผมให้แหว่งจะ
ได้อับอาย ชาวบ้านสุดทนแฉ “ปวิณา” ช่วย
เหลือประสานตำรวจ-ประชาสงเคราะห์พาเด็กไป
ดูแลที่ “บ้านบุญไท” คำนึงคดีป่าโหดร้าย

สืบเนื่องจาก นางปวิณา หงสกุล รมช.
แรงงานและสวัสดิการสังคม ในฐานะประธาน
กรรมการเร่งรัดและประสานการปฏิบัติงาน
เยาวชนและสตรี ได้รับแจ้งจากชาวบ้านหมู่ 3
ต.เจดีย์หัก อ.เมืองราชบุรี ว่าที่บ้านเลขที่ 104 หมู่
ดังกล่าว มีหญิงชราเมาสุราและกระทำความทารุณ
หลานสาวตัวเองวัย 10 ขวบเป็นประจำ ดังนั้นเมื่อ
เวลา 09.00 น. วันที่ 19 ต.ค. ส.ส.ปวิณา จึงประ
สานไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.อ.เมือง ให้ไป
ดำเนินการช่วยเหลือ ทาง พ.ต.ท.บุญเลิศ สุขแก้ว
รอง ผกก. จึงพร้อมด้วย น.ส.สายฝน บุญชะ นัก
สังคมสงเคราะห์ สำนักงานประชาสงเคราะห์
จังหวัดราชบุรี เดินทางไปที่บ้านเลขที่ดังกล่าว
ทันที พบนางอำพัน คงเจริญ อายุ 63 ปี อยู่ใน
สภาพเมึเมาสุราพูดจาไม่รู้เรื่อง

ส่วน ค.ญ.เกราะหิรัยซึ่งเป็นหลานสาว
นางอำพันทราบชื่อว่า ค.ญ.จาริกา หรือคำย
สุวรรณ อายุ 10 ขวบ ไปเรียนหนังสืออยู่ที่โรง
เรียนวัดเจติยาราม เจ้าหน้าที่จึงเดินทางไปที่
โรงเรียน พบ ค.ญ.จาริกา ซึ่งอยู่ในอาการหวาด
กลัวให้การว่า เมื่อใดที่นางอำพันผู้เป็นป้าเมาสุรา
จะพาลหาเรื่องและเขียนตีด้วยเหล็กเส้น หาก
ทำงานบ้านล่าช้าก็ถูกทำโทษด้วยการไม่ให้กิน
ข้าวกินปลา จนบางครั้งทนหิวไม่ไหวต้องไปขอ
ข้าวเพื่อนบ้านกิน หากออกไปเที่ยวเล่นนอกบ้านก็
ถูกป้าทำโทษด้วยการขลิบผมให้แหว่งเป็นที่
อับอาย แลบางครั้งยังใช้ไม้คาเขียนรอยตามแขน
จนเป็นแผลเป็น ล่าสุดเมื่อวันที่ 15 ต.ค. ที่ผ่านมามี
ถูกป้าใช้ก้านบุหรี่ตีฝ่ามือจนเป็นแผลพุพอง

ด้านนางอรุณี จิตรวีวัฒน์ ครูประจำชั้น
ของน้องคำย เปิดเผยว่า ค.ญ.จาริกาเป็นเด็กที่
เรียนดี ทางโรงเรียนทราบเรื่องปัญหาครอบครัวว่า
พ่อแม่แยกทางกันทั้งถูกสาวไว้ให้เป็นผู้เป็นป้าเลี้ยง แต่
เรื่องที่เด็กถูกผู้เป็นป้าทำร้ายนั้นทางโรงเรียนไม่
ทราบเพราะเด็กไม่เคยเล่าให้ฟัง อย่างไรก็ตามทาง
โรงเรียนได้ให้การปรึกษาและขอแทรกกลางวันเพื่อ
แก่ ค.ญ.จาริกา ทุกปี เนื่องจากมีความสงสารและ
ทางบ้านเด็กมีฐานะยากจน

ส่วน พ.ต.ท.บุญเลิศ รอง ผกก. กล่าวว่า
ยังไม่สามารถจับกุมนางอำพันมาดำเนินคดีได้
เนื่องจากยังอยู่ในอาการเมึเมาสุราพูดไม่รู้เรื่อง
ต้องรอให้สร่างเมาแล้วจะได้สอบสวนดำเนินคดี
ต่อไป ตอนนี้ได้ให้เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์รับ
เด็กไปดูแลไว้ก่อนที่ สถานแรกรับเด็กหญิงบ้าน
บุญไท กรุงเทพฯ พร้อมทั้งได้แจ้งให้ ส.ส.ปวิณา
รับทราบแล้ว.

ครั้งที่ 5 การตรงต่อเวลาและความซื่อสัตย์

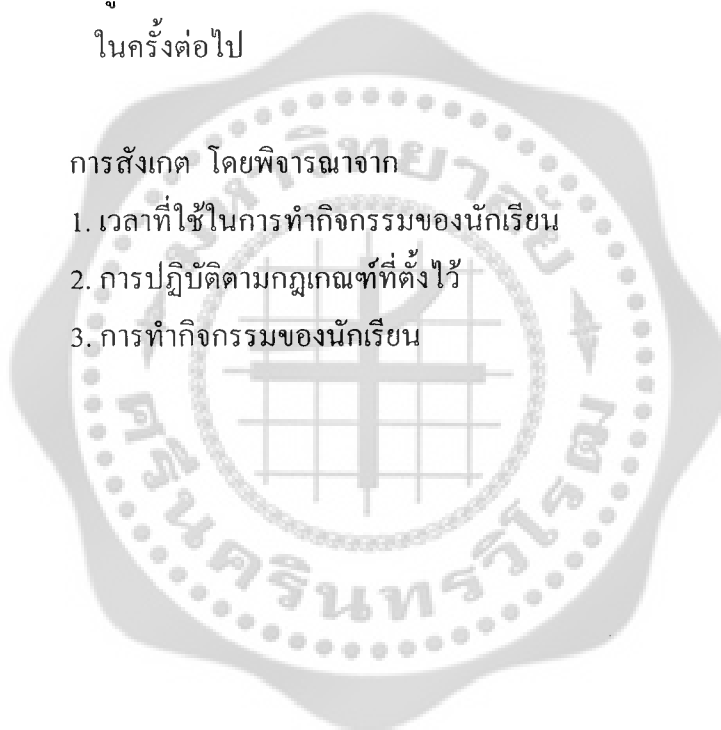
- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อให้นักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลา
  2. เพื่อให้นักเรียนเป็นคนซื่อสัตย์
  3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่
- กิจกรรม : กิจกรรมกลุ่ม
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : สนามหน้าเสาธง
- อุปกรณ์ :
1. รองเท้าของนักเรียน
  2. เชือกฟาง
- วิธีการฝึกอบรม :
1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
  2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนนำรองเท้าของตัวเองไปซ่อนภายในสนามหน้าเสาธง โดยไม่ให้ผู้อื่นเห็น แล้วต้องจำด้วยว่านำรองเท้าของตัวเองไปซ่อนไว้ที่ไหน
  3. เมื่อทุกคนนำรองเท้าไปซ่อนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยบอกให้นักเรียนเข้าประจำกลุ่มของตัวเอง และให้ปฏิบัติ ดังนี้
    - 3.1 ทุกคนในกลุ่มต้องใช้เชือกฟางมัดขาของตัวเองคนละ 1 ข้าง ต่อ ๆ กันไปทั้งกลุ่ม โดยไม่ให้เชือกหลุด ถ้าเชือกหลุดจะต้องเริ่มต้นใหม่
    - 3.2 ให้ทุกคนพยายามวิ่งไปเอารองเท้าที่สมาชิกในกลุ่มของตนซ่อนไว้ให้เร็วที่สุดโดยใช้เวลาไม่เกิน 5 นาที
    - 3.3 ในระหว่างที่วิ่งไปเอารองเท้านั้น ถ้ากลุ่มใดเชือกหลุดหรือขาดจะปรับแพ้ และห้ามส่งเสียงพูดคุยกัน อนุญาตเฉพาะทำท่าทางเท่านั้น
    - 3.4 เมื่อกลุ่มใดเอารองเท้าที่ซ่อนไว้มาได้ครบถ้วนแล้วให้นำมารวมไว้ที่กลางสนามและส่งเสียง “เฮ” ดัง ๆ

4. ในระหว่างที่นักเรียนวิ่งไปหารองเท้า นั้น ผู้วิจัยต้องคอยดูว่าแต่ละกลุ่ม เชือกหลุดหรือขาดออกจากกันหรือเปล่า และนักเรียนกลุ่มใดบ้างที่ส่งเสียงพูดคุยกัน และเวลาที่แต่ละกลุ่มใช้ไป
5. เมื่อครบทุกกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า รู้สึกอย่างไรเมื่อพูดไม่ได้ และเขายังมัวคิดถึงกันอยู่ในขณะทำกิจกรรม แล้วคิดวิธีหรือดำเนินการอย่างไรในการไปหารองเท้า
6. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงการตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ที่ไม่ฝ่าฝืนหรือผิดกติกา และการเคารพสิทธิของผู้อื่นยอมรับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่
7. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน ในครั้งต่อไป

การประเมินผล :

การสังเกต โดยพิจารณาจาก

1. เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมของนักเรียน
2. การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้
3. การทำกิจกรรมของนักเรียน

ครั้งที่ 6 การยอมรับการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักความรับผิดชอบ
  2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักความซื่อสัตย์
  3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการยอมรับการกระทำของตนเอง
- กิจกรรม : บทบาทสมมุติ
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ :
1. เอกสารการแสดงบทบาทสมมุติ 1 เรื่อง
  2. เครื่องเล่นเทป
  3. เทปเพลง
- วิธีการฝึกอบรม :
1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่อง นักเรียนเคยทำความผิดหรือทำอะไรผิดพลาดบ้างหรือเปล่า ถ้าเคยแล้วนักเรียนยอมรับความผิดนั้นหรือไม่ แล้วมีวิธีการแก้ไขหรือปรับปรุงอย่างไรบ้าง
  2. ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อแสดง จำนวน 4 คน
  3. ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและให้เตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
  4. เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดงแสดงบทบาทสมมุติของตนสำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจชม ใช้เวลา 20 นาที
  5. เมื่อแสดงบทบาทสมมุติเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนร่วมกันสรุปวิเคราะห์เรื่องราวที่ได้แสดงจบไปแล้ว ในเรื่อง ต่อไปนี้
    - 5.1 นักเรียนคิดว่า เจมส์ เป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด
    - 5.2 นักเรียนคิดว่า มอส เป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด
    - 5.3 นักเรียนคิดว่า มอส แก้ไขปัญหาของตนเองได้เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
    - 5.4 ถ้านักเรียนยืมของจากเพื่อนมาแล้วเกิดเสียหาย นักเรียนจะดำเนินการหรือแก้ไขปัญหา นั้น อย่างไร
    - 5.5 นักเรียนจะนำข้อคิดจากการแสดงในครั้งนี้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

6. ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนที่เป็นผู้ชมออกมาสรุป วิเคราะห์ และตอบคำถามที่หน้าห้อง
7. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์และการยอมรับการกระทำของตนเอง
8. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน ในครั้งต่อไป

การประเมินผล : การสังเกต โดยพิจารณาจาก

1. การแสดงของนักเรียน
2. การสรุป อภิปรายและการตอบคำถามของนักเรียน

บทบาทสมมุติ

สถานการณ์

เจมส์และมอสเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนอยู่ในห้องเดียวกัน ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง เจมส์และมอสเป็นเพื่อนที่สนิทสนมกันมาก ไปไหนมักจะไปด้วยกันเสมอ ไม่ว่ามีอะไรก็จะแบ่งปันกันเสมอ เช้าวันหนึ่งเจมส์ได้นำเทปชุดใหม่ของนักร้องชื่อดังที่กำลังเป็นที่โปรดปรานของวัยรุ่นในขณะนี้มาที่โรงเรียน เพื่อน ๆ ในห้องต่างตื่นเต้นกันใหญ่ ต่างก็อยากฟังเทปชุดนี้มาก จึงขอให้เจมส์เปิดให้ฟัง แต่เจมส์ปฏิเสธและให้เหตุผลว่า อีกไม่กี่นาทีก็จะเข้าเรียนแล้ว คงฟังไม่ทันแน่ ๆ ถ้าเพื่อนคนไหนอยากฟังจะให้ยืม เพื่อน ๆ ดีใจและรีบเข้าคิวจอง มอสก็สนใจและจองคิวได้เป็นอันดับ 1 มอสคิดในใจว่า เย็นนี้หลังจากทำการบ้านและทำงานบ้านเรียบร้อยแล้ว จะฟังให้ชุ่มใจไปเลย

ตอนเย็นหลังจากมอสทำการบ้านเรียบร้อยแล้ว ก็จัดเจนนำเทปที่ขอยืมมาไปใส่ในเครื่องเล่นเทป แล้วเปิดฟังอย่างมีความสุข มอสฟังได้ประมาณ 3 เพลงแล้วเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น เครื่องเล่นเทปเกิดมีปัญหาได้ม้วนเอาเส้นเทปเข้าไปติดพันอยู่ข้างใน มอสพยายามค่อย ๆ แกะออกแต่ผลสุดท้าย เส้นเทปเกิดขาด เขารู้สึกตกใจมาก และครุ่นคิดหาวิธีการที่จะบอกความผิดครั้งนี้กับเจมส์ วันรุ่งขึ้นมอสได้นำเทปอันนั้นไปคืนให้เจมส์และบอกกับเจมส์ว่า เกิดอุบัติเหตุทำให้เส้นเทปขาด มอสขอโทษและรู้สึกเสียใจ ที่ทำเทปเสียหาย ตอนนี้เขาได้ซ่อมแซมโดยการนำสก็อตเทปใสมาติดซ่อมไว้ก่อน ซึ่งพอจะฟังได้บ้าง และเขาจะพยายามเก็บเงินสะสม ถ้าได้มากพอเขาจะซื้อเทปอันใหม่มาเปลี่ยนให้ เจมส์รู้สึกเสียใจที่ทำเทปขาด แต่ก็ให้อภัยเพราะพอใจที่มอสมีความซื่อสัตย์ ไม่โกหก และกล้าหาญมาสารภาพความจริง ยอมรับผิดและจะชดเชยให้

บทบาทของเจมส์

ฉันชื่อเจมส์ เวลาว่างของฉันส่วนใหญ่หลังจากที่ทำการบ้านและอ่านหนังสือแล้ว ฉันชอบฟังเพลงเป็นอย่างมาก วันหนึ่งฉันได้เอาเทปชุดใหม่ของนักร้องชื่อดังมาที่โรงเรียน เพื่อน ๆ ต่างก็สนใจเป็นอย่างมาก ฉันจึงให้เพื่อน ๆ ยืมไปฟังที่บ้าน วันแรกมอส ได้ขอยืมไปฟังที่บ้าน และสัญญาว่าจะรักษาอย่างดีและนำมาคืนในวันรุ่งขึ้น เช้าวันรุ่งขึ้นมอสได้นำเทปมาคืนให้พร้อมกับสารภาพว่าเกิดอุบัติเหตุกับเครื่องเล่นเทป ทำให้เส้นเทปขาด และได้แก้ปัญหาโดยการเอาสก็อตเทปใสมาติดซ่อมไว้ก่อน เขาจะพยายามเก็บเงินเพื่อที่จะซื้อเทปอันใหม่มาคืนให้ ฉันเสียใจมากแต่ก็ให้อภัยและพอใจที่มอสเป็นคนซื่อสัตย์ ไม่โกหก และมีความกล้าหาญ มาสารภาพความจริง ยอมรับผิดและยอมชดเชยให้

บทบาทของมอส

ฉันชื่อมอส เป็นนักเรียนห้องเดียวกับเจมส์ และเป็นเพื่อนที่สนิทกับเจมส์มาก วันหนึ่งเจมส์ได้นำเทปชุดใหม่ของนักร้องชื่อดังมาที่โรงเรียน ฉันมีความสนใจและอยากฟังมาก และได้ขอยืมเทปจากเจมส์ ได้เป็นคนแรก ฉันดีใจมากและสัญญากับเจมส์ว่าจะรักษาให้ให้ดีและจะนำมาคืนในวันรุ่งขึ้น เย็นนั้นหลังจากที่ฉันได้ทำการบ้านเรียบร้อยแล้ว ก็ได้นำเทปมาเปิดฟังในขณะที่ฟังได้ประมาณ 3 เพลงก็เกิดอุบัติเหตุ เครื่องเล่นเทปได้ม้วนเอาเส้นเทปไปติดอยู่ข้างใน ฉันพยายามแกะออกมาแต่ในที่สุดเส้นเทปก็ขาด ฉันตกใจมากและครุ่นคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ ฉันได้นำสก็อตเทปใสมาติดเชื่อมเพื่อให้พอฟังได้ก่อน เช้าวันรุ่งขึ้นฉันรีบไปสารภาพกับเจมส์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเทป และจะพยายามเก็บเงินซื้อเทปอันใหม่มาชดเชยให้

บทบาทของเพื่อน ๆ

พวกฉันเป็นเพื่อน ๆ ห้องเดียวกับเจมส์และมอส เจมส์ได้นำเทปชุดใหม่ของนักร้องชื่อดังมาที่โรงเรียน พวกเรารื่นเริงกันมาก และเจมส์อนุญาตให้พวกเรายืมไปฟังที่บ้านได้

ครั้งที่ 7 การยอมรับการกระทำของตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและความมีระเบียบ
ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของการยอมรับการกระทำของตนเอง
  2. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของคนที่มีความซื่อสัตย์
  3. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของคนที่มีความรับผิดชอบ
  4. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของคนที่ไม่ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของโรงเรียน
- กิจกรรม : กรณีตัวอย่าง
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ :
- วิธีการฝึกอบรม :
1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ การกระทำของนักเรียนในสิ่งไม่ดีที่ผ่านมา แล้วนักเรียนยอมรับหรือไม่ยอมรับการกระทำนั้น เพราะเหตุใด และนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร
  2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
  3. ผู้วิจัยแจกเอกสาร กรณีตัวอย่างเรื่อง “บทเรียนราคาแพง” ให้แต่ละกลุ่ม แล้วช่วยกันสรุป วิเคราะห์วิจารณ์ ในเรื่องต่อไปนี้
    - 3.1 นักเรียนคิดว่าญาติและเพื่อนตัดสินใจถูกต้องหรือไม่ ที่ยอมรับกับครูว่าทำกระเจกแตก เพราะเหตุใด
    - 3.2 ถ้านักเรียนเป็นญาติ นักเรียนจะอย่างไร เมื่อทำกระเจกแตก
  4. เมื่อทุกกลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการวิเคราะห์ให้เพื่อน ๆ ฟังหน้าห้อง
  5. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป ถึงผลดี - ผลเสีย ของการยอมรับการกระทำของตนเอง ความซื่อสัตย์และการประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของโรงเรียน

6. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน
ในครั้งต่อไป

การประเมินผล : สังเกตจากการสรุป อภิปรายและการตอบคำถามของนักเรียน

กรณีตัวอย่าง เรื่อง “บทเรียนราคาแพง”

.....

เหตุเกิดในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง เมื่อถึงเวลาพักเที่ยง นักเรียนทุกคนลงมาจากห้องเรียนเพื่อมารับประทานอาหารกลางวัน ภูษิตเป็นนักเรียนคนหนึ่งในห้องนี้และเป็นหัวหน้าห้องด้วย เมื่อภูษิตกินข้าวกลางวันเสร็จเรียบร้อยแล้วก็นึกอยากเล่นฟุตบอล แต่ไม่อยากลงไปเล่นที่สนามจึงชวนเพื่อน ๆ ไปเตะฟุตบอลพลาสติกในห้องเรียน เมื่อไปถึงห้องเรียนทุกคนก็ช่วยกันเลื่อนโต๊ะ เก้าอี้ ไปไว้หลังห้อง เพื่อให้ข้างหน้ามีที่ว่างพอสำหรับเล่นฟุตบอล ในขณะที่ทุกคนกำลังเล่นกันอย่างสนุกสนานนั้น บังเอิญภูษิตได้เตะฟุตบอลไปโดนกระจกที่ฝาผนังแตกไป 1 บาน ภูษิตและเพื่อน ๆ ตกใจมาก เพราะถ้าครูประจำชั้นทราบจะต้องถูกทำโทษแน่ ภูษิตจึงสั่งเพื่อน ๆ ไม่ให้บอกใครแล้วรีบเก็บเศษกระจกที่แตกไปทิ้งขยะ และรีบลงไปยังล้างทันที เมื่อถึงเวลาบ่ายโมงตรง ครูสายใจได้เข้ามาสอนวิชาพระพุทธศาสนาห้อง ม1/3 ในขณะที่สอนก็สังเกตเห็นว่ากระจกแตกไป 1 บาน จึงถามนักเรียน ว่าใครทำแตก นักเรียนทั้งหมดเงียบ ไม่ยอมตอบ ครูสายใจจึงถามหัวหน้าห้อง ภูษิตตอบปฏิเสธทันที ว่าไม่เห็นคนทำกระจกแตกเพราะกลัวถูกครูทำโทษ ครูสายใจสั่งว่า ถ้าพรุ่งนี้เช้ายังไม่ได้คนทำผิด จะทำโทษทั้งห้อง และเฉลี่ยเงินกันซื้อกระจกใหม่

เมื่อเลิกเรียนแล้ว ทุกคนแยกย้ายกันกลับบ้าน ภูษิตและเพื่อน ๆ ที่เล่นฟุตบอลด้วยกันปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี ในที่สุดทุกคนก็ตกลงกันว่าให้ไปนอนคิดมา 1 คืน แล้วพรุ่งนี้เช้าค่อยมาปรึกษากันใหม่ คือนั้นภูษิตนอนไม่หลับ นึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อตอนกลางวัน แล้วนึกเสียใจในการกระทำของตนเอง ซึ่งตัวเองเป็นถึงหัวหน้าห้อง เมื่อทำผิดแล้วกลับไม่ยอมรับผิด จะทำให้อีกคนอื่น เดือดร้อนไปด้วย เช้าวันรุ่งขึ้นภูษิตได้ไปพบครูสายใจและได้บอกความจริงให้ครูทราบและยอมรับความผิดที่ตัวเองก่อไว้ และขอชดเชยค่าเสียหายให้ และสัญญากับครูว่า ต่อไปนี้เขาจะไม่เล่นฟุตบอลในห้องเรียนอีกแล้ว ซึ่งเป็นการฝึกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน และจะพูดแต่ความจริงไม่โกหกใครอีกต่อไป

ครั้งที่ 8 การยอมรับการกระทำของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อให้นักเรียนยอมรับการกระทำของตนเอง ทั้งในด้านดีและไม่ดี
  2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น
  3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตัวเอง ยอมรับตัวเองทั้งข้อดีและไม่ดีพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ไม่ดี ให้ดีขึ้น
- กิจกรรม : กิจกรรมกลุ่ม
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ :
1. ชอง
  2. ดอกไม้กระดาษ
- วิธีการฝึกอบรม :
1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้งหมดนั่งล้อมเป็นวงกลม
  2. ผู้วิจัยแจกชองให้นักเรียนแต่ละคน ซึ่งในแต่ละชองจะมีดอกไม้ ที่มี 4 กลีบ จำนวน 15 ดอก
  3. ให้นักเรียนทุกคนเขียนชื่อตัวเองลงไป ในวงกลมที่เป็นเกสรของดอกไม้ทุกดอก
  4. เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนเขียนข้อดีและข้อบกพร่องของตัวเอง อย่างละ 2 ข้อ ลงในกลีบดอกไม้ทั้ง 4 กลีบ แล้วเก็บไว้ในกระเป๋าเสื้อของตัวเอง
  5. นักเรียนส่งชองที่มีกลีบดอกไม้ ไปให้เพื่อนทางขวามือ เมื่อเพื่อนได้รับแล้ว ให้เขียนข้อดีและข้อบกพร่องของเพื่อนตามชื่อที่อยู่ในเกสรดอกไม้ อย่างละ 2 ข้อ ลงในกลีบดอกไม้ โดยที่ไม่ต้องลงชื่อของผู้เขียน (ระหว่างดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยเปิดเพลงคลอเบา ๆ)
  6. เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ส่งให้เพื่อนทางขวามือต่อ ๆ กันไป จนครบทุกคน
  7. เมื่อนักเรียนได้รับชองกลับคืนมาแล้ว ให้เปิดอ่านดูข้อดี และข้อบกพร่องของตัวเอง ที่เพื่อน ๆ เขียนให้ พร้อมกับเปรียบเทียบกับนักเรียนเขียนให้ตัวเอง ในครั้งแรก

8. ผู้วิจัยสอบถามความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน ในเรื่องต่อไปนี้

8.1 นักเรียนรู้สึกอย่างไร เมื่อต้องเขียนข้อดี และ

ข้อบกพร่องของตัวเอง

8.2 นักเรียนรู้สึกอย่างไร เมื่อต้องเขียนข้อดี และ

ข้อบกพร่องของคนอื่น

8.3 นักเรียนรู้สึกอย่างไร เมื่อคนอื่นเขียนข้อดี และ

ข้อบกพร่องให้ตัวนักเรียน

9. ผู้วิจัยสรุปให้นักเรียนได้รู้จักตัวเองมากขึ้น ทั้งในด้านดี และไม่ดี ในด้านที่ไม่ดีก็ต้องพยายามปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้น และการเคารพสิทธิของผู้อื่น พร้อมทั้งยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นที่มีต่อตัวนักเรียน

10. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน ในครั้งต่อไป

การประเมินผล :

การสังเกต โดยพิจารณาจาก

1. การทำกิจกรรมของนักเรียน

2. การสรุป วิเคราะห์ การยอมรับตัวเอง และการตอบคำถามของนักเรียน

ครั้งที่ 9 การตรงต่อเวลาและความรับผิดชอบ

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตรงต่อเวลาในการนัดหมายหรือการทำงานร่วมกับผู้อื่น
  2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักความรับผิดชอบต่อการทำงาน
- กิจกรรม : บทบาทสมมุติ
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ :
1. เอกสารการแสดงบทบาทสมมุติ 1 เรื่อง
  2. สี
  3. ภาพวาด
- วิธีการฝึกอบรม :
1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียน เมื่อครูสั่งงานให้ไปทำการบ้าน นักเรียนมีวิธีปฏิบัติหรือวางแผนอย่างไร เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อยทันเวลา และเมื่อนักเรียนส่งงานตามกำหนดเวลา แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร แต่ถ้าเลขกำหนดส่ง นักเรียนรู้สึกอย่างไรและมีผลอย่างไรบ้าง
  2. ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อแสดง จำนวน 5 คน
  3. ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและให้เตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
  4. เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดงแสดงบทบาทสมมุติของตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจชม ใช้เวลา 20 นาที
  5. เมื่อแสดงบทบาทสมมุติเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนร่วมกันสรุปวิเคราะห์เรื่องราวที่ได้แสดงจบไปแล้ว ในเรื่อง ต่อไปนี้
    - 5.1 นักเรียนคิดว่า ถาวร เป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด
    - 5.2 นักเรียนคิดว่า นพดล เป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด
    - 5.3 นักเรียนคิดว่าคุณสมบัติข้อใด ที่ทำให้ ถาวร ได้รับคัดเลือกผลงานให้เป็นตัวแทนของโรงเรียน

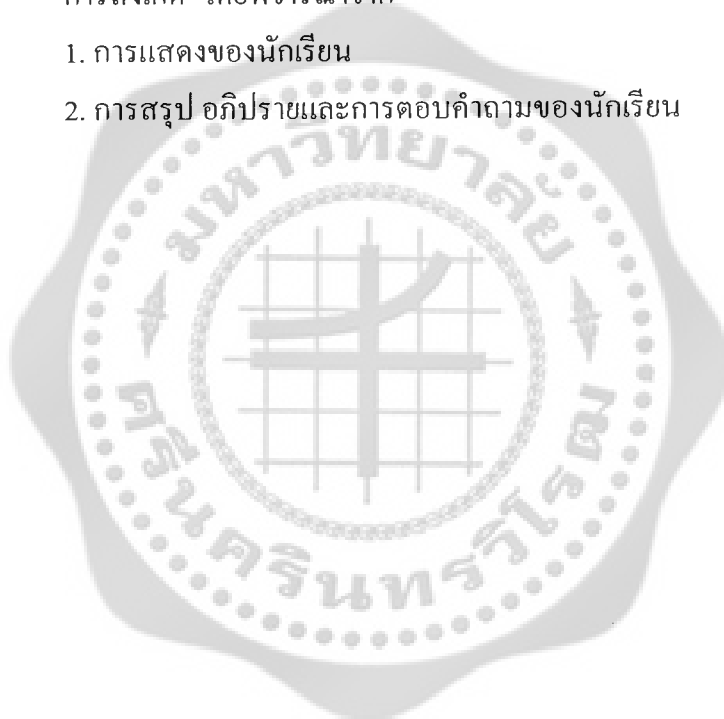
5.4 นักเรียนจะนำสิ่งใดจากการแสดงในครั้งนี้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

6. ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนที่ชมบทบาทสมมุติออกมาสรุป วิเคราะห์ และตอบคำถามที่หน้าห้อง
7. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องการตรงต่อเวลาและความรับผิดชอบ ตลอดจนข้อดีและข้อเสีย
8. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน ในครั้งต่อไป

การประเมินผล :

การสังเกต โดยพิจารณาจาก

1. การแสดงของนักเรียน
2. การสรุป อภิปรายและการตอบคำถามของนักเรียน

บทบาทสมมุติ

สถานการณ์

ถาวรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นนักเรียนที่มีความประพฤติดี ตั้งใจเรียน เป็นคนที่มีนิสัยรอบคอบ ขยัน ทำงานตรงต่อเวลา ถ้ามีการนัดหมายให้มาทำงานหรือเรียนพิเศษ ถาวรจะมาก่อนเวลาเสมอ เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานหรือเรียนและถาวรยังเป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี จึงเป็นที่รักของครูและเพื่อน ๆ มาก หลังจากกลับบ้านทุก ๆ วัน ถาวรจะรีบทำการบ้านเพื่อให้เสร็จทันตามเวลาที่ครูกำหนดส่ง เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงช่วยพ่อ แม่ทำงานบ้าน และไปเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ๆ ก่อนนอนจะต้องนำหนังสือมาอ่าน ทบทวนทุกวัน

เช้าวันอังคารครูสอนศิลปศึกษาได้สั่งให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ทุกคนวาดภาพในหัวข้อ “เทพพระเกียรติ ในหลวง” โดยใช้สีอะไรก็ได้และได้แจ้งให้ทราบว่า ถ้านักเรียนคนใดต้องการจะส่งผลงานของตนเองไปประกวดในระดับจังหวัดให้นำผลงานมาส่งในตอนเช้าของวันศุกร์ ก่อนเวลา 8.00 น. เพื่อให้ครูพิจารณาคัดเลือกส่งไปเป็นตัวแทนของโรงเรียน แต่ถ้านักเรียนคนใดไม่暇ประกวด ก็ให้ส่งผลงานได้ทั้งวัน ถาวรคิดและตั้งใจที่จะส่งผลงานเข้าประกวด เขาจึงวางแผนการวาดภาพอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน รวมทั้งคำนวณเวลาที่จะทำงานให้พอดี ตอนเช้าของวันศุกร์ ถาวรได้นำภาพวาดที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว สวยงามและมีความหมายมาส่งครูตั้งแต่วันที่ 7.00 น. ครูจึงได้นำผลงานของถาวรไปตั้งโชว์ให้เพื่อน ๆ ดูบนโต๊ะ

ส่วนนพดลเป็นเพื่อนนักเรียนในชั้นเดียวกับถาวร และเป็นคนที่ฝีมือในการวาดภาพอย่างมาก ไม่ว่าจะประกวดภาพอะไร ก็มักจะได้รับรางวัลชนะเลิศตลอด นพดลจึงตั้งใจที่จะส่งภาพ “เทพพระเกียรติ ในหลวง” เช่นเดียวกัน เขาค่อย ๆ วาดภาพไปอย่างไม่รีบร้อน จนวาดเสร็จเป็นที่พอใจเหลือแต่การลงสีเพียงอย่างเดียว เขาตั้งใจว่าจะลงสีตอนเย็นของวันพฤหัสบดี เพื่อให้ภาพออกมาดูสดใสและสวยงาม ตอนเย็นวันพฤหัสบดีหลังจากโรงเรียนเลิก นพดลรีบกลับบ้านเพื่อที่จะลงสีภาพวาดให้เรียบร้อย ระหว่างเดินทางกลับบ้านนพดลได้เจอกับวิญญู และวิญญูได้ชวนไปดูหนังกลางแปลงที่วัดใกล้บ้าน นพดลลังเลอยู่สักครู่ และคิดในใจว่า ลงสีภาพหลังจากกลับมาคงไม่เป็นไร คงใช้เวลาไม่มากนัก เพราะเขามีความชำนาญอยู่แล้ว จึงรับปากจะไปดูหนังกลางแปลงกับวิญญู หลังจากกลับบ้านเปลี่ยนเสื้อผ้าแล้ว นพดลกับวิญญูก็เดินไปดูหนังที่วัด ทั้งสองดูหนังด้วยความสนุกสนาน จนลืมดูเวลา จนกระทั่งเวลา ติ 2 จึงชวนกันกลับบ้าน เมื่อนพดลไปถึงบ้านก็รู้สึกง่วง จึงคิดว่า เอาไว้ลงสีตอนเช้าก็คงทัน หลังจากนั้นนพดลก็กลับไป รุ่งเช้า นพดลตื่นสาย เขาจึงรีบลงสี กว่าจะเสร็จเรียบร้อยก็เสียเวลาไปมาก เขาจึงรีบแต่งตัวไปโรงเรียน นพดลไปถึงโรงเรียนเวลา 8.30 น. ซึ่งเป็นเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติพอดี เขาจึงรับนำภาพวาดไปส่งให้กับครู แต่ครูศิลปศึกษาได้บอกกับนพดลว่า ได้พิจารณาคัดเลือกภาพวาดที่จะเป็นตัวแทนของ

โรงเรียนไปประกวดในระดับจังหวัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ถึงแม้จะเห็นว่าภาพวาดของนพดลสวยงาม และมีความหมายมากก็ตาม แต่ไม่สามารถพิจารณาได้ เพราะนพดลส่งงานไม่ตรงเวลา นพดลรู้สึก ผิดหวังและเสียใจมาก ที่ตัวเองไม่มีความรับผิดชอบ ห่วงแต่เที่ยวเตร่ จนทำให้งานเสร็จล่าช้า ส่ง ไม่ทันตามเวลาที่ครูกำหนด ส่วนผลงานของถาวรได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของ โรงเรียนเพื่อไปแข่งขันในระดับจังหวัด ถาวรรู้สึกภูมิใจมาก

บทบาทของถาวร

ฉันชื่อถาวร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉันเป็นคนที่ตั้งใจเรียน มีความประพฤติ เรียบร้อย มีความรับผิดชอบและส่งงานตรงเวลาที่กำหนดทุกครั้ง และเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ดี จึงเป็นที่รักของครูและเพื่อน ๆ มาก ในตอนเช้าของวันอังคาร ครูสอนศิลปศึกษาได้สั่งให้นักเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคน วาดภาพ ในหัวข้อ “เทิดพระเกียรติ ในหลวง” ฉันได้ วางแผนการวาดภาพตามขั้นตอนและวาดภาพด้วยความตั้งใจอย่างยิ่ง จนภาพวาดเสร็จเรียบร้อย และนำไปส่งครูในตอนเช้าของวันศุกร์ เวลา 7.00 น. ผลงานของฉันได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้ เป็นตัวแทนของโรงเรียนไปแข่งขันในระดับจังหวัด ฉันภูมิใจอย่างมากและคิดว่าคนที่ได้รับการ คัดเลือกในครั้งนี้ เป็นเพราะฉันมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและเป็นคนตรงต่อเวลา จนได้รับรางวัลแห่งความภาคภูมิใจในครั้งนี้

บทบาทของนพดล

ฉันชื่อนพดล เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ฉันเป็นคนที่มีความสามารถในการวาดภาพเป็นอย่างมาก จนได้รับรางวัลเกี่ยวกับการวาดภาพหลายรางวัล ในตอนเช้าของวัน อังคาร ครูสอนศิลปศึกษาได้สั่งให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคน วาดภาพ ใน หัวข้อ “เทิดพระเกียรติ ในหลวง” ฉันได้วางแผนการวาดภาพและวาดภาพไปเรื่อย ๆ จนเสร็จ เรียบร้อยและคิดจะลงสีน้ำในตอนเย็นวันพฤหัสบดี เพื่อให้ภาพออกมาสดใสและสวยงาม ในตอน เย็นวันพฤหัสบดี หลังจากโรงเรียนเลิก ฉันรีบกลับบ้านเพื่อที่จะลงสีภาพวาดให้เรียบร้อย ระหว่าง เดินทางกลับบ้านได้เจอกับวิญญู และวิญญูได้ชวนไปดูหนังกลางแปลงที่วัดใกล้บ้าน ฉันคิดในใจ ว่า เอาไว้ลงสีภาพหลังจากกลับมามากไม่เป็นไร และใช้เวลาไม่มากนัก เพราะมีความชำนาญอยู่แล้ว จึงรับปากจะไปดูหนังกลางแปลงกับวิญญู ฉันได้ไปดูหนังกับวิญญูที่วัด ดูหนังด้วยความสนุก สนุกสนาน จนลืมดูเวลา จนกระทั่งเวลา ติ 2 จึงชวนกันกลับบ้าน เมื่อไปถึงบ้านก็รู้สึกง่วง นอนมาก จึงคิดว่าเอาไว้ลงสีตอนเช้าก็คงทัน หลังจากนั้นก็หลับไป รุ่งเช้าฉันตื่นสาย จึงรีบลงสี กว่าจะ เสร็จเรียบร้อยก็เสียเวลาไปมาก ไปถึงโรงเรียนเวลา 8.30 น. ซึ่งเลยกำหนดเวลาส่งผลงานแล้ว ฉันรู้สึกผิดหวังและเสียใจมากที่ตัวเองไม่มีความรับผิดชอบทำงานไม่เสร็จ ทำให้ส่งไม่ทันเวลาที่

กำหนดไว้ ทำให้พลาดโอกาสในการส่งภาพวาดเข้าประกวดพิจารณา เป็นตัวแทนของโรงเรียนในครั้งนี้

บทบาทของวิญญู

ฉันชื่อวิญญู เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเป็นเพื่อนกับนพดล ในตอนเย็นของวันพฤหัสบดี มีหนังสือกลางแปลงฉายที่วัดใกล้บ้าน ฉันจึงชวนนพดลไปดูหนังจนดึก กว่าจะกลับบ้าน

บทบาทของครูศิลปศึกษา

ฉันเป็นครูสอนศิลปศึกษา ในตอนเช้าของวันอังคารได้สั่งให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคนวาดภาพในหัวข้อ “เทิดพระเกียรติ ในหลวง” โดยใช้สีอะไรก็ได้ และได้แจ้งให้ทราบว่า ถ้านักเรียนคนใดต้องการจะส่งผลงานของตนเองไปประกวดในระดับจังหวัดให้นำผลงานมาส่งในตอนเช้าของวันศุกร์ ก่อนเวลา 8.00 น. เพื่อให้ครูพิจารณาคัดเลือกส่งไปเป็นตัวแทนของโรงเรียน แต่ถ้านักเรียนคนใดไม่อยากประกวด ก็ให้ส่งผลงานได้ทั้งวัน ในตอนเช้าของวันศุกร์ ถาวรได้นำภาพวาดที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว สวยงามและมีความหมาย มาส่งตั้งแต่เวลา 7.00 น. ฉันได้พิจารณาคัดเลือกผลงานของถาวรให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนไปประกวดในระดับจังหวัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว นพดลถึงได้นำภาพวาดมาส่งเมื่อเลยกำหนดเวลาแล้ว ฉันได้บอกกับนพดลว่าได้พิจารณาภาพวาดของนักเรียนที่เสร็จเรียบร้อยแล้วและส่งตามเวลาที่กำหนดเท่านั้น และได้พิจารณาคัดเลือกเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ครั้งที่ 10 ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ
การเคารพสิทธิของผู้อื่น และความมีระเบียบ ประพฤติปฏิบัติ
ตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม

- จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของคนที่มีความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การยอมรับการกระทำของตนเองและความมีระเบียบ ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม
- กิจกรรม : กรณีตัวอย่าง
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ : 1. กรณีตัวอย่าง เรื่อง “เขาวชนดิเด่น”
- วิธีการฝึกอบรม : 1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนได้รับรางวัลหรือคำชมเชยจากครูหรือเพื่อน ๆ แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร
2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
3. ผู้วิจัยแจกเอกสาร กรณีตัวอย่างเรื่อง “เขาวชนดิเด่น” ให้แต่ละกลุ่ม แล้วช่วยกันสรุป วิเคราะห์วิจารณ์ ในเรื่องต่อไปนี้
- 3.1 นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใด อ็อคสวอน จึงได้รับคัดเลือกเป็นเขาวชนดิเด่น
- 3.2 ถ้าเปรียบเทียบกัน นักเรียนมีสิ่งใดบ้างที่เหมือนอ็อคสวอน มีสิ่งใดบ้างที่ต่างจากอ็อคสวอน เพราะเหตุใด
4. เมื่อทุกกลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการวิเคราะห์ให้เพื่อน ๆ ฟังหน้าห้อง
5. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป ถึงการที่เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การยอมรับการกระทำของตนเองและความมีระเบียบ ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนและสังคม และได้รับผลดีอย่างไร
6. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกันในครั้งต่อไป

การประเมินผล : การสังเกตจากการสรุป อภิปรายและการตอบคำถามของนักเรียน

กรณีตัวอย่าง เรื่อง “เยาวชนดีเด่น”

.....

นายอ๊อดสวอน รั้วทอง เกิดเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2524 เป็นบุตรของนายสมชัย รั้วทองและนางวิจิตร รั้วทอง ประกอบอาชีพเป็นคนงานช่างไม้ประจำบริษัท บางไทรการ์เด็น มีพี่น้อง 3 คน เริ่มเข้าเรียนในชั้นระดับประถมศึกษา ที่โรงเรียนวัดเทพสุนทวารี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้เข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนบางไทรวิทยา ปัจจุบันกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 แผนการเรียนวิทย์-คณิต นายอ๊อดสวอน รั้วทอง เป็นนักเรียนที่ครู-อาจารย์และเพื่อน ๆ ชื่นชมและรักใคร่เป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นคนที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรับผิดชอบ

เป็นบุคคลที่รับผิดชอบในหน้าที่ของหัวหน้าห้องได้ดีมาก และเป็นผู้ที่เอาใจใส่ต่อการเรียนและงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี งานสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและมีประสิทธิภาพมาก

2. มีความตรงต่อเวลา

เป็นบุคคลที่มีความตรงต่อเวลา มาโรงเรียนแต่เช้า เข้าห้องเรียนตรงเวลา และทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเวลาที่กำหนด

3. มีความซื่อสัตย์

เป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ ไม่พุดจาโกหก หลอกลวง เวลาเก็บสิ่งของหรือเงินได้จะนำส่งครูหรือเจ้าของเสมอ

4. เคารพสิทธิของผู้อื่น

เป็นบุคคลที่เคารพสิทธิของคนอื่น ไม่ก้าวก่ายและให้เกียรติผู้อื่นตลอดเวลา ไม่พุดจาถูกเพื่อน ๆ หรือคนอื่น รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเสมอ

5. ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม

เป็นบุคคลที่แต่งกายเรียบร้อยและถูกระเบียบของโรงเรียนตลอดเวลา มีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างมาก สอบได้ลำดับที่ 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 และได้ลำดับที่ 1 ของแผนการเรียน วิทย์ - คณิต ม.4 และ ม.5 และเป็นคนที่อ่อนน้อม พุดจาไพเราะ ช่วยเหลือผู้อื่นนอบน้อมและมีสัมมาคารวะ กับครูและผู้ใหญ่

ผลงานและรางวัลที่นำภาคภูมิใจของอ้อดสวน รี้วทอง

1. เป็นหัวหน้าห้องในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 - 5
2. เป็นคณะกรรมการนักเรียนโรงเรียนบางไทรวิทยา
3. เป็นประธาน ข.ส.ร.
4. รางวัลนักเรียนที่กระทำกิจกรรมดีเด่นด้าน การมีระเบียบวินัย ประจำปีการศึกษา 2536
5. รางวัลนักเรียนที่มีความประพฤติยอดเยี่ยม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
6. รางวัลชมเชยการจัดสวนกล้วยไม้แบบถาด ณ บางไทรการ์เดน ปี 2537
7. อบรมเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ ในสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ปี 2639
8. อบรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ ปี 2539
9. อบรมผู้นำเยาวชนช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ครั้งที่ 11 การตรงต่อเวลาและการเคารพสิทธิของผู้อื่น

- จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้นักเรียนมีความตรงต่อเวลา
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการเคารพสิทธิของผู้อื่น
- กิจกรรม : กิจกรรมกลุ่ม
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ : 1. ชอง
2. ชิ้นส่วนของประโยค
- วิธีการฝึกอบรม : 1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
2. ผู้วิจัยแจกชองให้แต่ละกลุ่ม ในชองจะมีชิ้นส่วนประโยค จำนวน 15 ประโยค
3. ผู้วิจัยบอกให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเรียงชิ้นส่วนประโยคให้เป็นเรื่องสั้น ๆ 1 เรื่อง โดยมีกติกา คือ
3.1 แต่ละกลุ่มใช้เวลาไม่เกิน 10 นาที
3.2 ห้ามพูด หรือส่งเสียงใด ๆ ทั้งสิ้น
3.3 เมื่อกลุ่มใดเสร็จเรียบร้อยแล้ว และคิดว่าพอใจกับเรื่องที่ช่วยกันเรียงแล้ว ให้ปรบมือพร้อม ๆ กัน
4. เมื่อหมดเวลาแล้ว ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปรายในเรื่อง ต่อไปนี้
4.1 ความสำเร็จจากการทำงานในครั้งนี้ เกิดขึ้นได้เพราะอะไร
4.2 นักเรียนคิดว่ากลุ่มของตัวเองเรียงได้ถูกต้องเหมาะสมแล้วหรือยัง เพราะเหตุใด
4.3 นักเรียนคนใดที่ยังไม่พอใจในการเรียงประโยคของกลุ่มตัวเอง เพราะเหตุใด
4.4 ถ้าทุกคนยึดถือแต่ความคิดของตัวเองเป็นหลัก โดยไม่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นงานนี้จะสำเร็จได้หรือไม่เพราะเหตุใด
4.5 นักเรียนจะนำข้อคิดจากการทำกิจกรรมในครั้งนี้ ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร

5. ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอ่านเรื่องที่เรียงไว้ ให้เพื่อน ๆ ฟัง พร้อมกับสรุป อภิปรายและตอบคำถามที่ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันตอบ
6. ผู้วิจัยสรุปให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของการตรงต่อเวลาและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของกลุ่ม
7. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน ในครั้งต่อไป

การประเมินผล :

การสังเกต โดยพิจารณาจาก

1. เวลาที่นักเรียนใช้ในการทำกิจกรรม
2. การทำงานร่วมกันของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม
3. การสรุป ตลอดจนการตอบคำถามของนักเรียน

ชิ้นส่วนประโยค

- ทุกคนภาคภูมิใจในรางวัลมาก
- ในห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1/3
- ไก่บอกว่า ควรซื้อภาพโปสเตอร์มาติดดีกว่า
- ทุกคนจะมักเขม้นในการทำงาน
- การจัดบอร์ด “วันสุนทรภู่”
- นอนดูทีวีอยู่ที่บ้าน
- หัวหน้าห้องประชุมเพื่อน ๆ ในห้อง
- บอลบอกว่า ควรวาดภาพแล้วลงสีน้ำมัน
- ทุกคนได้เถียงกันเสียงดัง
- แก้วรู้สึกไม่พอใจ
- ทุกคนเลือกการวาดภาพเป็นอันดับ 1
- แก้วเสนอว่า ควรปั้นรูปสุนทรภู่
- ยกมือเสนอความคิดเห็น
- ห้อง ม1/3 ได้รางวัลชนะเลิศ
- แก้วไม่มาช่วยทำบอร์ด อ้างว่าป่วย

ครั้งที่ 12 การยอมรับการกระทำของตนเองและความมีระเบียบ
ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม

- จุดมุ่งหมาย :
1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการยอมรับการกระทำของตนเอง
  2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักความมีระเบียบและการประพฤติ ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน
- กิจกรรม : บทบาทสมมุติ
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ :
1. เอกสารการแสดงบทบาทสมมุติ 1 เรื่อง
  2. กระเป๋านั่งสือ
- วิธีการฝึกอบรม :
1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียนว่ามีอะไรบ้าง นักเรียนเคยฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนหรือไม่ ถ้าเคย เพราะเหตุใดจึงทำ แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร และเกิดผลอย่างไรบ้างกับนักเรียน
  2. ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อแสดง จำนวน 4 คน
  3. ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและให้เตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
  4. เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดงแสดงบทบาทสมมุติของตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจชม ใช้เวลา 15 นาที
  5. เมื่อแสดงบทบาทสมมุติเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนร่วมกันสรุปวิเคราะห์เรื่องราวที่ได้แสดงจบไปแล้ว ในเรื่อง ต่อไปนี้
    - 5.1 นักเรียนคิดว่า จุ่ม เป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด
    - 5.2 นักเรียนคิดว่า จอย เป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด
    - 5.3 ถ้านักเรียนเป็นจุ่ม นักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใด
    - 5.4 ถ้านักเรียนเป็นจอย นักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใด
    - 5.5 ถ้าเป็นนักเรียน นักเรียนจะเลือกทำตามแบบอย่างใคร เพราะเหตุใด

5.6 นักเรียนจะนำข้อคิดจากการแสดงในครั้งนี้ ไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

6. ผู้วิจัยสุ่มเลือกนักเรียนที่ชมการแสดงออกมาสรุป วิเคราะห์ และ
ตอบคำถามที่หน้าห้อง
7. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปการยอมรับการกระทำของตนเองและ
การประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน
ตลอดจนข้อดีและข้อเสีย
8. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน
ในครั้งต่อไป

การประเมินผล :

การสังเกต โดยพิจารณาจาก

1. การแสดงของนักเรียน
2. การสรุป อภิปรายและการตอบคำถามของนักเรียน

บทบาทสมมุติ

สถานการณ์

จุ่มเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง และมีบ้านอยู่ไม่ห่างจากโรงเรียนมากนัก ทุก ๆ เช้าจุ่มจะเดินไปโรงเรียนเป็นประจำ วันหนึ่งจุ่มตื่นสายเนื่องจากเมื่อคืนดูรายการทีวีจนดึก เมื่อไปถึงหน้าประตูโรงเรียน นักเรียนกำลังเตรียมตัวเข้าแถวเคารพธงชาติพอดี ในระหว่างยืนรอนั้นเอง จอยก็เดินมาพอดี และได้เสนอความคิดกับจุ่มว่า ถ้าเราวิ่งลัดสนามเข้าไปต่อท้ายแถวก็จะทันเคารพธงชาติและคงจะไม่ถูกครูทำโทษที่มาโรงเรียนสาย จุ่มไม่เห็นด้วยและพูดแย้งขึ้นว่า โรงเรียนมีกฎหมายห้ามนักเรียนเดินลัดสนามและเมื่อเสียงเพลงชาติดังขึ้น ควรจะหยุดยืนตรงเคารพธงชาติเพื่อระลึกถึงความเป็นเอกราชของชาติไทย จอยบอกว่า ถ้าจุ่มคิดอย่างนั้นก็ตามใจ แต่จอยไม่ต้องการถูกทำโทษจึงวิ่งลัดสนามเพื่อไปต่อท้ายแถวให้ทัน แล้วจอยก็วิ่งไปในขณะที่จุ่มหยุดยืนตรงเคารพธงชาติที่หน้าประตูโรงเรียน จนกระทั่งเคารพธงชาติเรียบร้อยแล้ว จุ่มจึงเดินไปเข้าแถวและกล่าวขอโทษกับครูประจำชั้นที่มาโรงเรียนสายพร้อมบอกเหตุผล และสัญญากับครูว่าจะไม่มาโรงเรียนสายอีกแล้ว ครูกล่าวชมเชยที่จุ่มเป็นคนมีระเบียบวินัย และเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม และยอมรับการกระทำของตัวเอง พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หลังจากนั้นครูได้เรียกจอยมาพบ และได้กล่าวตักเตือนจอยถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน และได้ทำโทษโดยให้เก็บเศษกระดาษในบริเวณโรงเรียน

บทบาทของจุ่ม

ฉันชื่อจุ่ม มีบ้านอยู่ใกล้ ๆ กับโรงเรียน ทุก ๆ เช้าฉันจะเดินไปโรงเรียน วันหนึ่งฉันตื่นสายเนื่องจากเมื่อคืนดูรายการทีวีจนดึก เมื่อไปถึงหน้าประตูโรงเรียนนักเรียนกำลังเตรียมตัวเคารพธงชาติพอดี จอยชวนฉันวิ่งลัดสนามเพื่อไปต่อท้ายแถวจะได้ไม่ถูกครูทำโทษที่มาโรงเรียนสาย แต่ฉันคิดว่าเมื่อมีเสียงเพลงชาติดังขึ้น ทุกคนควรจะหยุดยืนตรงเคารพธงชาติ และโรงเรียนมีกฎหมายไม่ให้นักเรียนเดินลัดสนาม ฉันจึงยืนเคารพธงชาติอยู่ที่หน้าประตูโรงเรียน เมื่อเคารพธงชาติเรียบร้อยแล้ว ฉันจึงเดินไปเข้าแถวและขอโทษกับครูประจำชั้นที่มาโรงเรียนสายพร้อมบอกเหตุผลและสัญญาว่าจะไม่มาโรงเรียนสายอีกแล้ว

บทบาทของจอย

ฉันชื่อจอย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเป็นเพื่อนกับจุ่ม ในตอนเช้าวันหนึ่ง ฉันไปโรงเรียนสาย เมื่อไปถึงหน้าประตูโรงเรียน นักเรียนกำลังเตรียมตัวเคารพธงชาติ ฉันจึงชวนจุ่มวิ่งลัดสนามเพื่อไปต่อท้ายแถว จะได้ไม่ถูกครูทำโทษที่มาโรงเรียนสาย แต่จุ่มไม่เห็นด้วย ฉันจึงวิ่งลัดสนามไปคนเดียว หลังจากนั้นครูได้เรียกฉันไปพบ และได้กล่าวตักเตือนเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียนและสังคม ฉันสัญญากับตัวเองว่า จะไม่ทำเช่นนี้อีกแล้ว

บทบาทของครูประจำชั้น

ฉันเป็นครูประจำชั้นห้องจุ่มและจอย ในตอนเช้าวันหนึ่งฉันได้เห็นจุ่มมาโรงเรียนสาย จึงได้ซักถามถึงสาเหตุที่มาสาย จุ่มได้ชี้แจงว่าที่มาสายเนื่องจากดูรายการทีวีจนดึกทำให้ตื่นสายและเมื่อมาถึงโรงเรียนเห็นเพื่อน ๆ กำลังเตรียมตัวเข้าแถวเคารพธงชาติจึงหยุดเพื่อเคารพธงชาติก่อนและไม่ยอมวิ่งลัดสนามมาเพื่อให้ทันเข้าแถว เมื่อฉันได้ทราบเหตุผลแล้วได้กล่าวตักเตือนการมาโรงเรียนสายและกล่าวชมเชยจุ่ม ว่าเป็นคนที่มีระเบียบและรู้จักเคารพกฎเกณฑ์ของโรงเรียนและสังคม และได้เรียกจอยมาตักเตือนถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียนและสังคม และได้ลงโทษโดยให้เก็บเศษกระดาษรอบบริเวณโรงเรียน

**ครั้งที่ 13   ความซื่อสัตย์และความมีระเบียบ ประพจน์ ปฏิบัติตามกฎหมาย
ของโรงเรียนหรือสังคม**

- จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของคนที่ไม่มีความซื่อสัตย์
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของคนที่ไม่ประพฤติ ปฏิบัติตาม
กฎ ระเบียบของโรงเรียน
- กิจกรรม : กรณีตัวอย่าง
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ : กรณีตัวอย่าง เรื่อง “ครั้งหนึ่งในชีวิต”
- วิธีการฝึกอบรม : 1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ผลดี - ผลเสีย
ของความซื่อสัตย์ แล้วให้นักเรียนยกตัวอย่างความซื่อสัตย์
ของตัวนักเรียนเอง
2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
3. ผู้วิจัยแจกเอกสาร กรณีตัวอย่างเรื่อง “ครั้งหนึ่งในชีวิต”
ให้แต่ละกลุ่ม แล้วให้ช่วยกันสรุป วิเคราะห์วิจารณ์ ในเรื่อง
ต่อไปนี้
- 3.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของสมยศ ถูกต้องหรือไม่
เพราะเหตุใด
- 3.2 นักเรียนคิดว่าการกระทำของคลสิษฐ์ ถูกต้องหรือไม่
เพราะเหตุใด
- 3.3 นักเรียนคิดว่าการกระทำของสุปราณี ถูกต้องหรือไม่
เพราะเหตุใด
- 3.4 นักเรียนคิดว่า จะเอาอย่างการกระทำของใคร เพราะเหตุใด
4. เมื่อทุกกลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานผล
การวิเคราะห์ให้เพื่อน ๆ ฟังหน้าห้อง

5. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป ถึงผลดี - ผลเสีย ของ
ความซื่อสัตย์และการประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของ
โรงเรียนและสังคม
6. ผู้วิจัยสั่งให้นักเรียนทุกคนนำดอกไม้ที่ตนเองชอบมากที่สุด
มาคนละ 1 ดอกในครั้งต่อไป
7. ผู้วิจัยนัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่จะพบกัน
ในครั้งต่อไป

การประเมินผล : สังเกตจากการสรุป อภิปรายและการตอบคำถามของนักเรียน

กรณีตัวอย่าง เรื่อง “ครั้งหนึ่งในชีวิต”

.....

ในเดือนมีนาคม เป็นช่วงที่นักเรียนทุกคนต้องสอบปลายภาคเรียน นักเรียนทุกคนตั้งหน้าตั้งตา ดูหนังสืออย่างขะมักเขม้น เพื่อเตรียมตัวสอบ ยกเว้น คลสิทธิ์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่สนใจอ่านหนังสือ แต่หว่านเล่นเพียงอย่างเดียว โดยคลสิทธิ์คิดว่า การสอบไม่ใช่เรื่องสำคัญ ถึงเวลาสอบค่อยลอกสมยศเขาก็ได้เหมือนทุกครั้งที่ผ่านมา สุปราณีเป็นนักเรียนห้องเดียวกับ คลสิทธิ์และสมยศ สุปราณีเป็นคนเรียนหนังสือไม่เก่งแต่มีความขยัน และพยายามอย่างมาก อ่านหนังสือและทำการบ้านทุก ๆ วัน เรื่องไหนที่ทำไม่ได้หรือไม่เข้าใจ จะรีบไปถามเพื่อนหรือครูทันที เวลาสอบสุปราณีไม่เคยลอกใครเลย เมื่อถึงวันสอบ นักเรียนทุกคนมาโรงเรียนแต่เช้า เมื่อคลสิทธิ์มาถึงโรงเรียน ก็รีบเข้าไปหาสมยศทันที และขอร้องให้สมยศส่งกระดาษคำตอบให้ตนดูด้วย แต่สมยศไม่ได้รับปากว่าจะให้คลสิทธิ์ดูหรือไม่ เพราะก่อนจะมีการสอบครูได้บอกให้นักเรียนทุกคนอย่าลอกคำตอบจากเพื่อน และอย่าให้เพื่อนลอกคำตอบ ถ้าจับได้จะถูกลงโทษและปรับตกวิชานั้นทันที เมื่อคลสิทธิ์เห็นสมยศไม่ได้รับปากว่าจะให้ลอกคำตอบ ก็รู้สึกวุ่นวายใจมาก เพราะจะไปดูหนังสือตอนนี้คงไม่ทันแน่ ๆ คลสิทธิ์จึงจดโน้ตแล้วใส่ไว้ในกระเป๋าเสื้อไว้ เมื่อถึงเวลาสอบ นักเรียนทุกคนเข้าห้องสอบ ต่างก็รีบทำข้อสอบทันที เพราะอ่านหนังสือเตรียมตัวมาดีแล้ว ส่วนคลสิทธิ์เห็นข้อสอบก็รู้ว่า ทำไม่ได้แน่ ๆ เพราะไม่ได้ดูหนังสือมาเลย จึงสะกิดให้สมยศยกกระดาษคำตอบให้สูงขึ้นเพื่อให้ตนเองดู แต่สมยศไม่ให้ดู เพราะกลัวครูจะจับได้ คลสิทธิ์กระวนกระวายใจเป็นอย่างมาก เวลาสอบก็ใกล้จะหมดแล้ว ขณะนั้นเองครูคุมสอบได้เดินออกไปนอกห้อง จึงเป็นโอกาสให้คลสิทธิ์นำโน้ตที่จดไว้ออกมาดู โดยเขาไม่รู้ว่าครูเดินเข้ามาหลังห้อง และเห็นคลสิทธิ์กำลังทำทุจริตการสอบพอดี ครูคุมสอบจึงเดินไปกาหัวกระดาษคำตอบพร้อมยึดกระดาษโน้ต และให้คลสิทธิ์ออกจากห้องสอบทันที สุปราณีเห็นดังนั้น ก็คิดในใจว่า ในการสอบทุกครั้งเราไม่ควรทุจริตในการสอบ ควรทำด้วยความสามารถของตัวเอง ถึงแม้จะได้คะแนนน้อยก็ตาม โดยเฉพาะก่อนสอบเราควรอ่านหนังสือ ทบทวนมาก ๆ หลายวันต่อมาผลการสอบออกมาเพื่อน ๆ ของคลสิทธิ์สอบผ่านกันหมดทุกคน ยกเว้นคลสิทธิ์คนเดียวที่สอบตกในวิชานั้น

ครั้งที่ 14 ปัจฉินนิเทศ

- จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อสรุปบททวนสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมการฝึกความมีวินัยในตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนมีความประทับใจก่อนสิ้นสุดการฝึกความมีวินัยในตนเอง
- กิจกรรม : -
- จำนวนคาบ : 1 คาบ
- เวลา : 50 นาที
- สถานที่ : ห้องเรียน 216
- อุปกรณ์ : 1. ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ
2. แจกัน
3. ริบบิ้น
4. เครื่องเล่นเทป
5. เทปเพลง “คำสัญญา”
- วิธีการฝึกอบรม : 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำดอกไม้ที่ชอบมากที่สุด ที่สั่งไว้ครั้งก่อนขึ้นมา คนละ 1 ดอก แล้วให้พูด ทำไมนักเรียนถึงชอบดอกไม้ชนิดนี้มาก
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำดอกไม้ทั้งหมดมากองรวมกันไว้บนโต๊ะ แล้วให้นักเรียนพิจารณาดอกไม้แต่ละชนิด ในด้าน สี กลิ่น ความหมาย
3. ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า ดอกไม้เหล่านี้ดูดี สวยงามและเหมาะสมแล้วหรือยัง ถ้ายังไม่ดี ควรทำอย่างไร ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันคิด เช่น นำดอกไม้ทั้งหมดมาใส่แจกัน หรือจัดเข้าช่อให้สวยงาม เป็นต้น
4. ให้นักเรียนช่วยกันจัดดอกไม้ทั้งหมดเข้าแจกัน และจัดเป็นช่อตามลำดับ เสร็จแล้วให้นักเรียนเปรียบเทียบระหว่างดอกไม้ที่วางอยู่บนโต๊ะ กับที่จัดในแจกันหรือที่จัดเป็นช่อ แล้วถามว่า ชื่นไหนดูเรียบร้อย เป็นระเบียบ สวยงามมากกว่ากัน

5. ผู้วิจัยสรุปให้นักเรียนเข้าใจว่า นักเรียนมาจากครอบครัวต่าง ๆ กัน เปรียบเสมือนดอกไม้หลายสี หลายพันธุ์ หลายดอก เมื่อทุกคนมาอยู่รวมกันในโรงเรียน จึงจำเป็นต้องมีระเบียบวินัยไว้เป็นแนวทางในการประพฤติ เพื่อให้ห้องเรียน โรงเรียน และสังคมมีความสงบ เป็นระเบียบ เรียบร้อย และสวยงาม เปรียบเสมือนกับดอกไม้ที่ได้รับการจัดหรือตกแต่งไว้ในแจกันหรือจัดช่อเรียบร้อยแล้ว วินัยก็คือแจกัน หรือช่อ ซึ่งเป็นภาชนะรองรับให้ดอกไม้สวยงาม
6. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองในด้านความตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่นและการยอมรับการกระทำของตนเอง หลังจากได้รับการฝึกมาแล้ว และจะนำไปปฏิบัติหรือใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง
7. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนยื่นเป็นวงกลม แล้วให้ตัวแทนของนักเรียนออกมากล่าวความรู้สึกที่มีต่อการฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง เสร็จแล้วผู้วิจัยกล่าวถึงความรู้สึกที่มีต่อนักเรียนทุกคน
8. ผู้วิจัยเปิดเพลง “คำสัญญา” แล้วให้นักเรียนจับมือไขว่กันไว้เป็นวงกลม แล้วร้องเพลงคลอไปกับเสียงเพลง พร้อมกับโยกตัวขวา-ซ้าย พร้อม ๆ กัน
9. ผู้วิจัยเดินนำสัมผัสมือกับนักเรียนทีละคน ไปทางขวามือ และให้นักเรียนคนต่อ ๆ ไปเดินสัมผัสมือตาม จนครบทุกคนแล้ว แยกย้ายกันออกจากห้องเรียน

การประเมินผล :

การสังเกต โดยพิจารณาจาก

1. การสรุป วิเคราะห์วิจารณ์ เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
2. การร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามชุดนี้ใช้ในงานวิจัย โดยมีข้อความให้นักเรียนอ่านแล้วให้พิจารณาว่านักเรียนเคยปฏิบัติอย่างไร ในแต่ละข้อความ คำตอบของนักเรียนไม่มีถูกหรือผิด ดังนั้น นักเรียนตอบได้อย่างสบายใจ เพราะไม่มีผลใด ๆ กับตัวนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบด้วยความเป็นจริงมากที่สุด

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 50 ข้อ ขอให้นักเรียนตอบในทันที อย่างรวดเร็ว โดยทำทุกข้อในแบบทดสอบ

3. วิธีการตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนอ่านแต่ละข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ท้ายข้อความ โดยให้ถือเกณฑ์ ดังนี้

ตอบว่า	ไม่เคยปฏิบัติ	หมายถึง	นักเรียนไม่เคยปฏิบัติเช่นนั้นเลย
ตอบว่า	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	หมายถึง	นักเรียนเคยปฏิบัติเช่นนั้นเป็นบางครั้ง
ตอบว่า	ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติเช่นนั้นเป็นประจำ

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ไม่เคยปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติเป็นประจำ
(0)	ข้าพเจ้ากลับบ้านตรงเวลา		✓	

ข้อ (0) นักเรียนตอบว่า “ปฏิบัติเป็นบางครั้ง” หมายความว่า นักเรียนกลับบ้านตรงเวลาเป็นบางครั้ง

ข้อ	ข้อความ	ไม่เคยปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติเป็นประจำ
1	ข้าพเจ้ายอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ของเพื่อน และนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข			
2	ข้าพเจ้าจะกล่าวคำขอโทษ ถ้ารู้สึกว่าพูดจាក้าวร้าวผู้ใหญ่มากเกินไป			
3	ถ้าครูตำหนิว่าผลงานไม่ดี ข้าพเจ้าจะปรับปรุงให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป			
4	ข้าพเจ้าบอกผู้ปกครองว่าที่โรงเรียนมีกิจกรรม เพื่อที่จะแอบหนีไปเที่ยว			
5	แม้ว่าฝนจะตก ข้าพเจ้าก็จะไปพบเพื่อนตามเวลาที่นัดไว้			
6	ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม เพื่อให้ผลงานออกมาดี			
7	เมื่อขาดเรียน ข้าพเจ้าจะสอบถามงานหรือการบ้านจากเพื่อน ๆ			
8	วิชาไหนที่ไม่ชอบ ข้าพเจ้าจะหนีเรียนหรือไม่ตั้งใจเรียน			
9	ข้าพเจ้าชอบขีดเขียนข้อความลงบนโต๊ะ เก้าอี้ ผืนผนังห้อง หรือห้องน้ำ			
10	ข้าพเจ้าขออนุญาตครูก่อนออกจากห้องเรียน			
11	เมื่อเพื่อนกำลังเล่นเกมอยู่ก่อน ข้าพเจ้าจะเข้าไปแย่งเล่น			
12	เมื่อทำหนังสือในห้องสมุดชำรุดหรือขาด ข้าพเจ้าจะบอกครูบรรณารักษ์ทันที			
13	เมื่อข้าพเจ้าทำสิ่งที่ไม่ดีลงไป ข้าพเจ้าจะพยายามแก้ไขให้ดีที่สุด			
14	เมื่อทำการบ้านไม่เสร็จ ข้าพเจ้าจะบอกครูว่าป่วย จะได้ไม่ต้องทำโทษ			
15	ถ้าผู้ปกครองให้ไปซื้อของ ข้าพเจ้าจะบอกราคาตามที่จ่ายจริง			
16	เมื่อนัดหมายกับเพื่อน ๆ ข้าพเจ้ามักไปสายเสมอ			
17	ข้าพเจ้าส่งการบ้านตามเวลาที่ครูกำหนด			
18	เมื่อครูมอบหมายการบ้านให้ ข้าพเจ้ามักเก็บสะสมไว้มาก ๆ จนทำไม่ทัน			

ข้อ	ข้อความ	ไม่เคยปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติเป็นประจำ
19	ข้าพเจ้าจะทำการบ้านให้เสร็จเรียบร้อยก่อนไปเล่นหรือดูโทรทัศน์			
20	ข้าพเจ้าทำการบ้านเสร็จเสมอ แม้ว่าครูผู้สอนวิชานั้นจะไม่ตรวจสอบก็ตาม			
21	ข้าพเจ้าไหว้หรือกราบตามโอกาส เมื่อได้รับของจากผู้ใหญ่			
22	ข้าพเจ้าชอบนั่งโยกเก้าอี้ หรือไต่ในห้องเรียน			
23	ข้าพเจ้าทิ้งขยะลงบนทางเดิน เพราะรู้ว่าเดี๋ยวเจ้าหน้าที่จะมาเก็บเอง			
24	ข้าพเจ้าขออนุญาตครูก่อนเข้าห้องพักครู			
25	ข้าพเจ้าชอบแกล้งเพื่อนในขณะที่เพื่อนทำการบ้าน			
26	ข้าพเจ้าจะโต้แย้งทันที เมื่อมีผู้แสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับข้าพเจ้า			
27	เมื่อทำผิด ข้าพเจ้าไม่กล้ายอมรับ เพราะกลัวถูกลงโทษ			
28	เมื่อทำงานแล้วเกิดอุปสรรค ข้าพเจ้าจะพยายามปรับปรุงและแก้ไข จนสุดความสามารถ			
29	เมื่อข้าพเจ้าเก็บเงินของคนอื่นได้ จะนำไปส่งให้ครู			
30	ข้าพเจ้าบอกครูว่า ทำการบ้านเสร็จแล้ว แต่ลืมเอามาทั้ง ๆ ที่ยังทำไม่เสร็จ			
31	ข้าพเจ้าเข้าห้องเรียนตรงเวลาเสมอ แม้ว่าครูผู้สอนวิชานั้นจะไม่เช็คชื่อก็ตาม			
32	ข้าพเจ้าจะรีบไปเข้าแถว เมื่อได้ยินเสียงสัญญาณ			
33	ข้าพเจ้าส่งคืนหนังสือห้องสมุดตามเวลาที่กำหนด			
34	ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะเลิกแล้ว แต่งานที่ทำยังค้างอยู่ ข้าพเจ้าจะทำต่อจนเสร็จเรียบร้อย			
35	เมื่อวางแผนว่าจะทำอะไร ข้าพเจ้าจะทำตามที่วางแผนจนเสร็จเรียบร้อย			
36	ข้าพเจ้าจะทำการบ้านให้เสร็จเรียบร้อย แม้ว่าจะเหนื่อยหรือง่วงนอนก็ตาม			

ข้อ	ข้อความ	ไม่เคยปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติเป็นประจำ
37	ข้าพเจ้าทิ้งขยะลงในภาชนะที่รองรับ			
38	ข้าพเจ้าเดินก้มตัว เมื่อต้องผ่านหน้าผู้ใหญ่			
39	เวลาที่มีเรื่องขบขัน ข้าพเจ้าจะหัวเราะเสียงดัง แม้จะอยู่ในห้องสมุด			
40	ข้าพเจ้าชอบคุยเสียงดังบนรถประจำทาง เพราะไม่มีคนรู้จัก			
41	ข้าพเจ้าจะขยันมากขึ้น เมื่อรู้ตัวว่า คะแนนสอบได้น้อยกว่าเพื่อน			
42	ถ้าครูตำหนิผลงานว่าไม่เรียบร้อย ข้าพเจ้าจะไม่ยอมทำงานนั้นอีก			
43	เมื่อได้รับเงินทอนเกินจากการซื้ออาหาร ข้าพเจ้าจะนำไปคืนให้คนขาย			
44	เวลาเล่นเกมกับเพื่อน ถ้ารู้ตัวว่าจะแพ้ ข้าพเจ้าจะโกงเพื่อจะได้ชนะ			
45	ข้าพเจ้าส่งการบ้านที่หัดเพื่อนเสมอ			
46	ข้าพเจ้ายืมหนังสือเพื่อนไปอ่าน แม้ว่าจะอ่านยังไม่เสร็จ ข้าพเจ้าก็ส่งคืนให้เพื่อนตามที่สัญญาไว้			
47	ข้าพเจ้ามาโรงเรียนแต่เช้า เพื่อทำความสะอาดห้อง เมื่อเป็นเวรทำความสะอาด			
48	ข้าพเจ้าจะไม่ไปเที่ยวกับเพื่อน ถ้าทำงานยังไม่เสร็จ			
49	เมื่อพบครู ข้าพเจ้าจะทำความเคารพครู			
50	ในวันที่มาเรียน ข้าพเจ้าแต่งกายถูกต้อง ตามระเบียบของโรงเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน			

ขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ

แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

คำชี้แจง ให้ผู้ปกครองสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนแต่ละด้านในระหว่างสัปดาห์ว่านักเรียนมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติในแต่ละด้าน มาก - น้อย โดยขีด ✓ ทำข้อความโดยให้ถ้อยเกณฑ์ ดังนี้

ตอบว่า มากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติในด้านนั้นมากที่สุด
ตอบว่า มาก	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติในด้านนั้นมาก
ตอบว่า ปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติในด้านนั้นปานกลาง
ตอบว่า น้อย	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติในด้านนั้นน้อย
ตอบว่า น้อยที่สุด	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติในด้านนั้นน้อยที่สุด

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านด้าน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การตรงต่อเวลา					
2. ความซื่อสัตย์					
3. ความรับผิดชอบ					
4. ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนหรือสังคม					
5. การเคารพสิทธิของผู้อื่น					
6. การยอมรับการกระทำของตนเอง					

ข้อเสนอแนะ.....
 .....

ลงชื่อ.....ผู้ปกครอง

ภาคผนวก ก

คำอ่านจําแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

ตาราง 4   ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	2.352	26	2.395
2	2.270	27	3.967
3	2.433	28	2.350
4	3.680	29	3.967
5	3.650	30	2.433
6	3.587	31	2.395
7	3.613	32	2.919
8	3.615	33	3.492
9	1.764	34	2.500
10	3.453	35	3.263
11	3.263	36	1.793
12	5.119	37	2.928
13	2.088	38	2.107
14	2.347	39	3.004
15	2.773	40	2.216
16	2.395	41	2.700
17	2.200	42	2.838
18	4.740	43	3.013
19	2.264	44	3.453
20	1.886	45	2.061
21	3.101	46	2.169
22	2.248	47	3.174
23	2.804	48	2.061
24	2.500	49	2.061
25	3.260	50	2.000

ภาคผนวก ข

ค่าคะแนนจากแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

ตาราง 5 ค่าคะแนนจากแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

คนที่	คะแนนก่อนการฝึกอบรม		คะแนนหลังการฝึกอบรม	
	คะแนนเต็ม 100	คะแนนเต็ม 2	คะแนนเต็ม 100	คะแนนเต็ม 2
1	47	0.94	62	1.24
2	50	1.00	59	1.18
3	52	1.04	66	1.32
4	53	1.06	74	1.48
5	53	1.06	69	1.38
6	56	1.12	60	1.20
7	57	1.14	71	1.42
8	58	1.16	65	1.30
9	59	1.18	75	1.50
10	59	1.18	80	1.60
11	61	1.22	72	1.44
12	62	1.24	68	1.36
13	63	1.26	81	1.62
14	63	1.26	72	1.44
15	64	1.28	78	1.56

ภาคผนวก ซ

ค่าคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

ตาราง 6 ค่าคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

คนที่	คะแนนก่อนการฝึกอบรม		คะแนนหลังการฝึกอบรม	
	คะแนนเต็ม 30	คะแนนเต็ม 5	คะแนนเต็ม 30	คะแนนเต็ม 5
1	13	2.17	21	3.50
2	19	3.17	23	3.83
3	13	2.17	21	3.50
4	16	2.67	20	3.33
5	13	2.17	17	2.83
6	16	2.67	20	3.33
7	16	2.67	19	3.17
8	14	2.33	22	3.67
9	15	2.50	21	3.50
10	16	2.67	20	3.33
11	15	2.50	23	3.83
12	16	2.67	23	3.83
13	15	2.50	21	3.50
14	18	3.00	21	3.50
15	14	2.33	20	3.33

ภาคผนวก ฅ

แสดงการทดสอบความเป็นโค้งปกติของคะแนนจากการทดลอง

Notes

Output Created		16 Mar 99 09:10:00
Input	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	15
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics for each test are based on all cases with valid data for the variable(s) used in that test.
Syntax		NPARTESTS /K-S(NORMAL)= dif posttest pretest /STATISTICS DESCRIPTIVES /MISSING ANALYSIS.
Resources	Number of Cases Allowed ^a	21845 cases
	Elapsed Time	0:00:00.98

a. Based on availability of special working memory.

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
DIF	15	13.0000	5.2099	4.00	21.00
POSTTEST	15	70.1333	6.8958	59.00	81.00
PRETEST	15	57.1333	5.1943	47.00	64.00

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

		DIF	POSTTEST	PRETEST
N		15	15	15
Normal Parameters ^{a,b}	Mean	13.0000	70.1333	57.1333
	Std. Deviation	5.2099	6.8958	5.1943
Most Extreme Differences	Absolute	.176	.083	.120
	Positive	.112	.081	.120
	Negative	-.176	-.083	-.107
Kolmogorov-Smirnov Z		.682	.323	.466
Asymp. Sig. (2-tailed)		.741	1.000	.982

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายวสัน ปุ่นผล
เกิดวันที่	20 สิงหาคม 2514
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	116 หมู่ 2 ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	มัธยมศึกษา ปีที่ 3 จากโรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษา ปีที่ 6 จากโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2537	ครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกภาษาอังกฤษ จากวิทยาลัยครูเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2542	การศึกษามหาบัณฑิต(กศ.ม) วิชาเอกการวัดผลการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร